

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCII., št. 10
oktober – vinotok

Glasilno izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Marjan Toš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Tomaž Burazer, Franc Černigoj,
Anton Križ, Ivan Kuljaj, Janko
Mehle, Boštjan Pokorny, Lojze
Števanec in Branko Vasa*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar

Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5% stopnji.

**Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-pošti** (ali na
disketi + izpis), **uradne dopise**,
potrjene z žigom in podpisom odgo-
vorne osebe ZLD/LD, in **fotografi-
je** pa v originalu ali na CD. Pripišite
tudi svojo telefonsko številko.

*Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!*

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €,

od 15 do 25 besed 5 €,

od 25 do 30 besed 6 €.

Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.

Male oglase je treba poslati pisno
in plačati vnaprej na transakcijski
račun Lovske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

IZ VSEBINE:

S. Žerjav:	Tiha voda bregove dere	484
M. Toš:	Na Ptuj in nato v Doberdob	485
LZS:	Opozorilo: Pri skupnih lovih bodite izjemno previdni in strogo upoštevajte temeljne varnostne zahteve!	485
IZ DNEVNEGA TISKA		486
MENJA IN PREDLOGI		488
A. Vipotnik:	Nekaj trditev je treba popraviti!	488
M. Šolinc:	Opravljanje lovskočuvskega izpita v letu 2009	488
M. Hafner:	Jelenjad in muflon – krmišča in dopolnilno zimsko krmljenje	490
B. Avbar:	Vrane družijo se rade ...	494
G. Hodnik:	»Rdeča pika« na preskusu	497
F. Krnjak:	Labradorc je lovski pes!	501
R. Erhatic Širnik:	Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...	504
PO LOVSKEM SVETU		504
J. Mehle:	Na kratko iz tujega tiska	504
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		506
F. Černigoj:	Zaznamovan z otroštvom in zeleno barvo	506
LOVSKA ORGANIZACIJA		508
J. Samec:	Kaj je novega v Lisjaku?	508
F. Rotar:	Tradicionalno tekmovanje koroških strelcev – veteranov	509
A. Miklavžina:	15. srečanje z lastniki zemljišč v lovišču LD Škale	509
M. Tretjak:	Odprtje obnovljenega lovskega doma LD Gradišče	510
F. Košir:	Odprtje novega lovskega doma LD Rače	510
A. Mogu:	Strelsko tekmovanje v spomin Aleksandru Pannu	511
B. Vasa:	Biodan v podružnični osnovni šoli	511
B. Žerdin:	Deseta, jubilejna Hubertova lovska maša	512
B. Žerdin:	Območno srečanje lovskih rogistov	512
O. Bakal:	Divjad in škoda na kmetijskih zemljiščih	512
MLADI PIŠEJO		513
JUBILANTI		514
LOVSKI OPRTNIK		516
Š. Kutoš:	Pol stoletja od naselitve gamsa na Nanosu	516
R. Gašperšič:	Pašniške ograje in njihove žrtve	517
B. Žerdin:	Lovska maša ob lovskem domu v Müzgah	518
A. Raspet:	Zakonca le za las ušla medvedu	518
B. Birsar:	Je bil vzrok zastupitev ali izčrpanost?	519
F. Rotar:	Prijateljstvo potrjeno še v zraku in ob Rimski cesti	519
B. Lešnik:	Srnjad spreminja svoj ritem	520
O. Bakal:	V Pomurju rastejo orjaška drevesa	521
F. Rotar:	Družabno srečanje nad Ribnico	522
B. Žerdin:	Prleški lovci bogatejši za novo sliko svetega Huberta	523
B. Žerdin:	Strašila odganjajo divjad	523
M. Vaupotič:	Pokal PPU – Zlatibor 2009	523
M. Toš:	Pritiski in škoda v naravi se le še stopnjujejo ...	524
J. Mehle:	Nove knjige: Gamsi – biologija in lov (Die Gemse – Biologie und Jagd)	526
V SPOMIN		527
LOVSKA KINOLOGIJA		528
I. Lovrenčič:	Istrski brak	528
M. Puš:	Spomladanski tečaj VP – 1 v LKD Ljubljana	529
KZS:	Predvidena legla	530

SLIKA NA NASLOVNICI:

Poljski zajec – *Lepus europaeus*

Foto: J. Pap

Foto: J. Pap

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna

srnjak, lanščak:

1. 5.–31. 10.

srna, mladiči obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

mladica:

1. 5.–31. 12.

Navadni jelen

jelen:

16. 8.–31. 12.

košuta, teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Damjak

damjak:

16. 8.–31. 12.

košuta in teleta obeh spolov:

1. 9.–31. 12.

junica, lanščak:

1. 7.–31. 12.

Muflon

oven, lanščaki obeh spolov in

jagnjeta obeh spolov:

1. 8.–28. 2.

ovca:

1. 8.–31. 12.

Gams

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Kozorog

kozel, koza, kozlički obeh spolov,

enoletni obeh spolov:

1. 8.–31. 12.

Divji prašič

merjasec:

1. 4.–31. 1.

svinja:

1. 7.–31. 1.

ozimci in lanščaki obeh spolov:

1. 1.–31. 12.

Poljski zajec

1. 10.–15. 12.

Kuna belica, kuna zlatica

1. 11.–28. 2.

Jazbec

1. 8.–31. 12.

Lisica

1. 7.–15. 3.

Rakunasti pes (enok)

1. 8.–31. 3.

Navadni polh

1. 10.–30. 11.

Alpski svizec

1. 9.–30. 10.

Pižmovka

1. 8.–31. 3.

Nutrija

1. 1.–31. 12.

Fazan

1. 9.–15. 1.

Poljska jerebica (gojena)

1. 9.–15. 11.

Raca mlakarica

1. 9.–15. 1.

Soja

20. 8.–28. 2.

Sraka

1. 8.–28. 2.

Siva vrana

10. 8.–28. 2.

Tiha voda bregove dere

Tako nekako si verjetno mislijo tisti, ki vedno znova poskušajo spremeniti lastništvo divjadi, ki je temelj zdajšnjega načina organizacije trajnostnega upravljanja z divjadjo v Sloveniji.

Zadnji tak poskus je še v teku, saj bo prišel v javno razpravo osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu okolja. Ministrstvo za okolje v enem od členov predlaga spremembo lastništva divjadi; seveda brez vsakršnega pojasnila ali utemeljitve, kot da je že vsem jasno, da je to treba storiti, in sicer takoj, saj se bodo tako ali tako s tem vsi strinjali. Nekateri to utemeljujejo celo s trditvijo, da je sprememba nujna, ker ima to področje tako urejeno precej držav v Evropi. Dejstvo pa je, da vse institucije Evropske skupnosti, celo Evropsko združenje lastnikov zemljišč (ELO), vsaki članici priznavajo suvereno pravico, da se sama odloči in zakonsko uredi vprašanje, kdo bo lastnik divjadi.

Kaj bi taka sprememba pomenila za trajnostno upravljanje z divjadjo, si lahko le predstavljamo, saj je v koncesijski pogodbi jasno zapisano, da se ta prekine na podlagi spremembe zakona.

In tudi samo ugibamo, kdo je bil tisti, ki je to zapisal v osnutek zakona, in se vprašamo, ali je minister za to vedel in soglašal ali so morda spremembo temeljnega postulata vnesli v dokument brez njegove vednosti. Seveda na to vprašanje ne bomo dobili odgovora, bi pa bil, kot udeleženec na dveh razgovorih predstavnikov LZS z ministrom Erjavcem, presečen, če bi bilo temu res tako. Pokazal je namreč precejšno mero razumevanja za zdajšnjo organiziranost in uspehe, ki izhajajo iz trajnostnega upravljanja z divjadjo.

Kot sem se lahko prepričal tudi sam, je v lovskih vrstah kar veliko članov, ki iz različnih osebnih razlogov tudi javno podpirajo spremembe lovske zakonodaje v tej smeri. Nekateri vidijo možnost dodatnega dohodka, drugi pa si želijo loviti v »svojem lovišču«, kjer bodo sami upravljali in opravljali načrtovani odstrel. Nekaterim je to že dolga leta celo omogočeno tudi v Sloveniji, saj lahko »zakupijo« odstrel v določenih revirjih. Očitno je tudi vse več takih, ki si tak način želijo uvesti tudi v okviru lovišč, s katerimi upravljajo lovske družine ...

Zdaj so že podpisane in pravnomočne skoraj vse koncesijske pogodbe, kar pomeni, da so lovske družine tudi formalno pridobile pravico do trajnostnega upravljanja z divjadjo. To je z zakonom predpisani pravni temelj za naše delo, vendar pa poleg pravic prinaša tudi veliko obveznosti. V praksi to pomeni, da bomo z lovišči upravljali kot doslej, za to pa bomo začeli tudi neposredno plačevati. Povedano drugače: poleg vseh delovnih ur, ki jih opravimo za izpolnitev letnega upravljalškega načrta, bo obremenjena tudi blagajna LD. Prepričan sem, da se to ne bo odražalo na populacijah divjadi, s katerimi upravljamo, bi se pa moralo poznati na preostalih aktivnostih, ki smo jih v družinah doslej opravljali brezplačno. Že res, da moramo nekatere v skladu z veljavnimi zakonskimi predpisi opravljati brezplačno, vendar pa še precej drugih opravljamo izključno iz dobre volje in pripadnosti svoji organizaciji in njenim ciljem. Nabor slednjih aktivnosti je precejšen in nekatere so brez sodelovanja lovcev celo neizvedljive, je pa med njimi tudi za nas nekaj dokaj spornih. Koliko med nami jih še ne ve, da povožene divja-

di lovci nismo dolžni odstranjevati in odvažati s prometnih površin? Ali se lovci, ki na podlagi odločb lovijo na nelovnih površinah in celo v naseljih, zavedajo, da pri tem vsa tveganja in nevarnosti nepredvidenih nesreč in odškodnin nosijo sami? Lovec s puško na rekreacijskih površinah na obrobju večjih mest v očeh sprehajalcev zanesljivo ne prispeva k pozitivni podobi slovenskega lovstva; je samo voda na mlin »naravovarstvenikom« in nasprotnikom lova. Kolikšne stroške bi imel pristojni organ za izvedbo ustreznih ukrepov brez dobre volje lovcev, pa je povsem drugo vprašanje. Lahko le upamo, da bo sprejeta naša pobuda ministru in se bo koncesina prek različnih projektov »vračala« v lovišča.

Plačevanje škode od divjadi je, z majhno izjemo, v celoti naloženo upravljavcem lovišč. Prav škoda na kmetijskih površinah in odškodnine zaradi trkov motornih vozil v prometu z divjadjo so v prihodnje nedvomno največje grožnje normalnemu poslovanju lovskih družin. O tem priča dejstvo, da so nekatere že lani izplačale zelo visoke odškodnine, celo precej prek deset tisoč evrov. Po letošnjem znižanju cen divjačine za več kot polovico bo za taka izplačila marsikje treba seči neposredno v lovčev žep. Naši dosedanji razgovori s praktično vsemi zavarovalnicami, da bi zavarovali škodo na nivoju Lovske zveze Slovenije, so bili neuspešni. Le ena od zavarovalnic je pripravljena, da bi v okviru paketnega zavarovanja lovske družine zavarovala tudi to.

V obmejnem pasu je država res prevzela del obveznosti nase. Ni pa jasno določila nekaterih bistvenih vprašanj, kot so: kako širok je lahko ta pas; ali lahko taka upravljavka preneha izplačevati povračilo škode, ko ta doseže polovico lanskega prihodka ali celo prej, kot je primer ob letošnjem padcu cen divjačine.

Pred nekaj leti sprejeti Zakon o divjadi in lovstvu je postavil slovensko lovsko organizacijo v precej spremenjeno vlogo: marsikaj ji je odvzel, dal pa ji ni prav ničesar. Pri nastajanju tega zakona je sodelovala tudi Lovska zveza Slovenije in verjamem, da z dobrimi nameni. Skleпам pa, da je bila tudi zaradi takratnih notranjih razmer preprosto prešibak sogovornik.

In prav tega se moramo najbolj bati v prihodnje.

Delne interese glasnih posameznikov, ki v svojem okolju znajo prepričati prepričane, moramo znati preseči v korist skupnega cilja. Brez dvoma bomo priča še več poskusom, da lovsko organizacijo oslabijo, potisnejo na še nižji nivo in nam poberejo še preostale aktivnosti, ki jih v prid lovstva opravljamo zdaj.

Samo enotna lovska organizacija s preglednim delovanjem in dobrim pretokom informacij na lokalnem in državnem nivoju bo lahko z jasnimi skupnimi cilji zagovarjala interese slovenskega lovstva in take osamljene poskuse pravočasno zaznavala in preprečila. K temu bo lahko veliko prispevala tudi dobro delujoča strokovna služba LZS.

Kakor se drobne vodne kaplje združijo v močan rečni tok in tako dosežejo morje, lahko tudi naše skupne cilje dosežemo le s preseganjem takšnih delnih interesov in zavezanostjo skupni viziji. Na površju mirna, a globoka reka si tiho utira svojo pot skozi prostor in čas. In bregove dere ...

Srečo Žerjav,
direktor Strokovnih služb LZS

NA PTUJ IN NATO V DOBERDOB ...

V naši reviji smo že pred leti opozorili na nujnost programskih in organizacijskih sprememb pri izvedbi vsakoletnih srečanj lovskih zborov in rogistov, zdaj pa se zadeve počasi že zadovoljivo spreminjajo. Na bolje seveda, čeprav z rahlimi težavami in še vedno prepočasi. A že napovedi za prihodnje leto, ko bosta lovska pesem in viža zadoneli v najstarejšem slovenskem celinskem mestu, na Ptuj, so obetavne. Prizadevni člani skupine rogistov ptujsko-ormoške ZLD so namreč napovedali nekaj prijetnih novostih. Že prizorišče bo dogodek posebne vrste, sploh če bo srečanje pod arkadami mogočnega ptujskega gradu na grajskem dvorišču ali morebiti celo v refektoriju minoritskega samostana. Tam, kjer vsako leto godejo godci in pojejo pevci narodno-zabavnih skupin v okviru našega najstarejšega festivala narodno-zabavne glasbe. Tako se razmišlja in tako se danes, ko smo v lovstvu potrebni široke podpore in vedno vnovičnega dokazovanja, da nas povezuje tudi bogata kulturna tradicija, načrtuje učinkovita promocija. Sami sebe menda ne bomo več prepričevali, to bi bilo malo smešno, čeprav niso redki primeri, ko takšne neumnosti še vedno počenjamo in ko se z nekaterimi okostenelimi odločitvami vračamo celo v čase dogmatskega socializma. A nam ni treba in zato smo lahko izredno veseli prijetnih sprememb. Verjamem, da bodo ptujsko-ormoški rogist, ki so nekajkrat zares prijetno obogatili lovsko kulturno dogajanje in pripomogli, da je zavel svež veter, izpolnili pričakovanja in pripravili doživetja polno srečanje, prijetno za uho in spoštljivo za dušo.

V duhu takih sprememb potekajo prve priprave tudi med našimi zamejskimi lovske prijatelji iz Društva slovenskih lovcev Furlanije-Julijske krajine – Doberdob. Predlog, naj bi bili organizatorji 38. srečanja LPZ in rogistov leta 2011 oni, so sprejeli z mešanimi občutki, saj se v prvi vrsti zavedajo velikanske organizacijske odgovornosti in velikosti zaloga. Imajo pa tudi izkušnje izpred nekaj let, natančneje iz leta 1994, ko so srečanje pripravili v Bolunju pri Trstu, v Občini Dolina. Društvo je potrebovalo kar nekaj let, da je zacelilo vse »finančne rane« in poravnalo zapadle račune. Uspešna organizacija srečanja čez dve leti bi po mnenju lovskega tovariša **Egona Malalana**, sicer predsednika DSL F-J K – Doberdob, pomenila prestižno značko za društvo in njegove člane. Še več, »to bi bila lahko vzpodbuda za lovstvo in lovsko kulturo v naših krajih. Nenezadnje bi pripomoglo k vidnosti slovenske prisotnosti na italijanski strani »bivše« meje, vidnosti, ki je potrebna tako v italijanskem okolju kot v matični Sloveniji. Pogoj, ki ga postavljam, je, da se osrednja prireditelja odvija v enem od glavnih centrov slovenske prisotnosti v Italiji.« je zapisal v svojih razmišljanjih Malalan. To je pobuda, vredna popolne podpore krovne lovske organizacije v matični domovini, ki vzdržuje dobre odnose z obojema zamejskima organizacijama v Italiji in Avstriji. Takšno sodelovanje je za ohranitev slovenstva zunaj meja matične domovine potrebno, zato smo prepričani, da bo po Ptuj lovska pesem zadonela tudi sredi Trsta, še v začetku 20. stoletja največjega slovenskega mesta. In to v kulturnem domu, v hiši, v kateri domuje tudi Stalno slovensko gledališče iz Trsta. Vse to so nakazane nove razsežnosti, ki vejejo iz novodobnega poslanstva lovske organizacije.

In da ne bomo zgolj pri lovske kulturi (ki je, mimogrede, več kot zgolj lovska pesem ali melodija), še zapišimo, da se je prejšnji mesec simbolično začela letošnja jesenska lovska sezona. Na Štajerskem so jo odprli s tradicionalnimi lovi na race mlakarice, na primer v Račah, Lenartu in Pernici. Omenil sem zgolj tri LD, ki so po takih lovih najbolj znane. Lovski prijatelji iz Pernice in Lenarta so me znova povabili medse, a mi službene obveznosti niso dovolile udeležbe. Vesel sem bil že povabila, iz katerega veje dobršna mera lovskega optimizma in dobrega namena, da se ohranja tradicija. Lovi so namreč bolj druženje in prijateljevanje, vse drugo je že v »drugem planu«. Kljub vsemu pa je to priložnost za lovec in njihove štirinožne prijatelje, da pokažejo tudi nekaj praktičnega znanja in strelskih ter kinoloških izkušenj. Mladi perniški lovec Peter Kranvogel je celo poskrbel, da so se lova udeležili njegovi prijatelji, ki so leta 2007 opravili lovski izpit skupaj s predavatelji iz mariborske LZ. Imeli so se lepo, kot se spodobi za lovske družičino. Takšne prireditve so nam lahko v čast in so vredne posnemanja. In tudi morajo biti!

Dr. Marjan Toš

Pri skupnih lovih bodite izjemno previdni in strogo upoštevajte temeljne varnostne zahteve!

Zaradi vse pogostejših nesreč na lovih, še posebno na skupnih lovih in brakadah, kar je postalo odmevno tudi v medijih, ni odveč, če neprestano ponavljamo nekaj temeljnih navodil, ki jih mora upoštevati vsak udeleženec lova.

1.
Dosledno spoštujte navodila lovovodje. Če česa ne razumete, ga vprašajte! Na lovu je njegova beseda odločilna, saj je odgovoren za varen potek skupnega lova.

2.
Začetek in konec pogona naj bi bila označena z lovskim rogom tako, da njegov zvok slišijo vsi lovci na stojiščih in gonjači oziroma mora vnaprej vsak vedeti, kakšen je znak za začetek in kako bo označen konec pogona.

3.
Polnjenje in praznjenje pušk je dovoljeno izključno le na stojiščih. Ob prekinitvah oziroma ko so lovci skupaj, mora biti orožje prazno (zaklepi risanic izvlečeni), šibrenice prelomljene in vsi psi privezani na povodce (ali odloženi). Pred znakom za začetek in po znaku za konec pogona streljanje ni več dovoljeno, kršitve pa naj bodo strogo sankcionirane.

4.
Preden ukrivite prst, se morate prepričati o ozadju, kar še posebno velja za strel s kroglo! Pri strelu s šibrami je treba upoštevati tudi varnostno razdaljo! Železno pravilo je: premer šiber v mm x 100 m.

5.
Če terenske razmere ne zagotavljajo ustreznega varnega kritja, morate biti z lovcema na sosednjih stojiščih v vidni povezavi. Zato poskrbite, da jima ob postavitvi na stojišče z mahanjem z roko ali klobukom, opremljenim s signalnim trakom, jasno označite svoj položaj!

6.
Zapuščanje stojišča pred koncem pogona je strogo prepovedano in je dovoljeno šele, ko je konec pogona in ko do vas pride lovec, ki vas je postavil na stojišče.

7.
Nikoli ne streljajte na nizko letečo malo divjad oziroma v nobenem primeru ne pod kot 45 °.

8.
Pri kamniti podlagi, zamrznjenih tleh ali pri strelu na vodo vedno upoštevajte nevarnost odboja krogle ali šiber.

9.
Nikoli ne streljajte v smer gonjačev, ki naj se pred stojišči pogosteje oglašajo.

10.
Gonjači naj bodo obvezno oblečeni v živobarvne signalne telovnike, lovci pa naj imajo obvezno vsaj signalni trak na klobuku ali na drugem pokrivalu. Gonjači naj v pogonu ne streljajo oz. le nazaj. Prav tako lovci na stojiščih ne smejo streljati v smer pogona, ko se jim približujejo gonjači.

11.
Gonjači naj bi bili stari vsaj 14 let, nikoli manj!

12.
Na skupnih lovih na malo divjad je treba še posebej opozoriti: posamezni lovci ne spoštujejo lovske pravične oddaljenosti in na divjad streljajo tudi na preveliko oddaljenost. Največja oddaljenost za lovske pravičen strel s šibrami je do 35 metrov. Strel na večjo oddaljenost je nelovski.

13.
Zaradi varovanja okolja mora vsak lovec poskrbeti, da po streljih s šibrami za seboj pobere vse izstreljene tulce; prav tako naj v žepu odnese s seboj tudi izstreljene tulce krogelnih nabojev.

Lovska zveza Slovenije

O SRNI NA CESTI, MOTORISTU IN LOVCIH

Delo, 27. 7. 2009 (Marjana Hanc) – Čeprav gorenjska avtocesta, na kateri je motorist iz Žirovnice 5. aprila 1991 zadel srno in se ob padcu skupaj s sopotnikom poškodoval, ni lovišče, mu mora Lovska družina Udenboršt kljub temu plačati odškodnino. Tako je po več kot 18 letih pravedna odločila Višje sodišče v Ljubljani. Lovci morajo motoristu za materialno škodo plačati 4.173 €, koliko bodo imeli še pravnih stroškov, pa za zdaj šele ugibajo.

Matija Janc in Anton Markič, gospodar in starešina LD Udenboršt, sta ogorčena zaradi sodbe, po kateri morajo odškodnino plačati le lovci, ne pa tudi Dars oziroma upravljavec ceste, Zavarovalnica Triglav in Cestno podjetje Kranj, ki jih je prav tako tožil motorist.

Na vprašanje, kako se je srna lahko znašla pred motoristom, Markič odgovarja, da se je verjetno zmuznila skozi kakšno luknjo v ograji, potem ko je ni mogla preskočiti.

STRELJANJE NA TOŠKEM ČELU

Delo, 28. 7. 2009 (Samo Petančič) – Sproščanje v zeleni spokojnosti gozdnih poti mnogim meščanom veliko pomeni, zato je nekatere razjezilo, ko je LD Toško Čelo na omenjeni vzpetini pripravila tekmovanje v streljanju na glinaste golobe.

Mimoidoče je, kakor pripoveduje, zmotil prepovedan dostop v nekatere dele gozda. Ostanki tarč in šibre, ki naj bi bile letele tudi čez meje kraja strelskega tekmovanja, označenega s trakovi, so menda tam ležali več mesecev. Tajnik LD **Marko Koračin** ve za razburjanje sprehajalcev, a meni, da vse poteka po predpisih, saj lovci območje tekmovanja vedno ustrezno zavarujejo.

POLICIJA VARUJE TUDI ŽIVALI

Delo, 1. 8. (Dejan Karba) – »Zakon o zaščiti živali je krovni zakon, ki ureja skrb za živali. Policija je poleg drugih ustanov, denimo veterinarske inšpekcije, zgolj eden od organov, ki ugotavljajo nad živalmi storjene prekrške, na primer mučenje.« je dejal **Janez Ogulin**, vodja sektorja splošne policije na generalni policijski upravi. Za varovanje živali, zlasti pred mučenjem, so še bolj odgovorni veterinarji, kmetijski, lovski in ribiški inšpektorji in še kdo. Predpisana globa za mučenje živali za posameznika znaša od 400 do 800 €.

Ogulin je še dejal, da zakonski okvir pristojnim organom, tudi Policiji, omogoča učinkovito delovanje v vseh primerih, ki zadevajo varstvo živali.

VLOMILCI V LOVSKI TRGOVINI

Delo, 8. 8. (K. D.) – Ljubljanski policisti poizvedujejo za nepridipravom (ali ne-

pridipravi), ki je (so) v noči na četrtek vdrl(i) v prodajalno z lovskimi in s športnimi potrebščinami na vogalu Gosposvetske in Vošnjakove ulice v Ljubljani. Neznani tat si je v trgovini izbral športne in štartne pištole, nož in še nekaj drobnarij.

Skoraj ne mine dan, da tatovi ne bi vlomili v katero drugo ljubljansko trgovino ali na gradbišče, kjer stikajo za dragocenim orodjem.

VRANE SO SE ZNAŠLE NA USTAVNEM SODIŠČU

Nedeljski, 9. 8. (Brane Šalamon) – Avtor ugotavlja, da sive vrane povzročajo čedalje več škode na vrtninah in poljščinah ter z zelenjavo posejanih površinah v okolici mest. Lani je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo izdalo odločbo za »odstranitev« sivih vran, vendar praktičnih učinkov ni bilo. O vranah so razpravljali tudi na ustavnem sodišču. »Mi lahko le opozarjamo, karavana pa gre po navadi dalje,« je dejal **Miha Koprivnikar** s Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije.

Ogrožene so tudi ptice pevke. V mestih siva vrana zelo uspešno izpodriva golobe, drugih ptic pevk pa praktično že tako ni več. **Srečko Žerjav** je dejal, da so na Lovski zvezi Slovenije že nekajkrat razpravljali o tem, a se tudi lovci, žal, počutijo nemočni. **Tomaž Jančar**, varstveni ornitolog, pa meni, da je to področje bolje urejeno drugod v

Evropi, kjer kmetje dajejo lovišča v zakup ali lovijo sami. Zato se ne more zgoditi, da nekdo ne bi odstrelil načrtovane problematične vrste ptic. Poleg tega je pri nas bolj malo znanja o vranah.

V KOČEVJU SO NEZADOVOLJNI ČEBELARJI IN MEDVEDI

Delo, 10. 8. (Bori Grabovec Morse) – Kočevski čebelarji so nezadovoljni s Pravilnikom o vračanju odškodnin, ki določa, da je oškodovanec upravičen do odškodnine samo v primeru, če je primerno zavaroval svoje premoženje. A takšnega pravilnika v medvedovih »teritorialnih vodah« ni vedno mogoče upoštevati, menita čebelarja Viktor Pešelj in Stanislav Knežič. Prvi je letošnjo škodo, ki jo je na čebelnjaku povzročil rjavi medved, prijavil trikrat in bil trikrat tudi zavržen. Razlog: čebelnjak, na katerem je nastala škoda, ni bil zavarovan v skladu s pravilnikom.

V prvih mesecih letos so medvedi na Kočevskem vdrl(i) v sedem čebelnjakov in pri tem naredili za 4.140 € škode, je povedal Miran Bartol s kočevske Območne enote ZGS.

SRNJAK GA JE STAL ŽIVLJENJE

Delo, 10. 8. – Nad Gozdom Martuljkom, na delu, imenovanem Snežeta, je v soboto zjutraj približno ob 7. uri

občan našel moškega, ki ni kazal znamenj življenja. Z ogledom kraja in zbiranjem obvestil je policija ugotovila, da je 58-letni domačin v četrtek odšel na lov na območje Malega vrha. Uplenil je srnjaka, ga očistil in potem skušal spraviti do avta. Pri tem je omahnil v manjšo kotanjo in obležal mrtev.

V VINOGRADU SE JE SRNJAK UJEL V ZANKO

Delo, Dolenjski list, 11. 8. – Krški policisti so včeraj popoldne v Šutni opravili ogled kraja, kjer se je v nastavljen zanko ujel srnjak in poginil. Poginulega srnjaka so našli lovci in o tem obvestili policiste. Kdo mu je nastavljal zanko v vinogradu in zakaj, policisti še ugotavljajo. O primeru so obvestili tudi državnega tožilca in preiskovalnega sodnika. Če bodo storilca odkrili, mu kazen zagotovo ne uide.

ZOPET MEDVEDI ...

Večer, Delo, 11. 8. (Zlatko Škrubej, Mitja Felc) – Prebivalci Kočevja, natančneje kočevski kmetje, se zopet ukvarjajo z že znano težavo – medvedi. To ni recesija, pravijo, to so medvedi, ki jih menda zelo pogosto obiskujejo in jim povzročajo veliko škodo. V nekaj letih se je njihovo število precej povečalo, tako da jih je v kočevskih gozdovih izredno veliko. Narava vsem ne more ponuditi dovolj hrane za preživetje,

zato vdirajo v hleve kmetov in se prehranjujejo z njihovimi živalmi, na primer ovčami in kozami. Nič nenavadnega pa ni, če se, npr., medvedka z mladičem odpravi v okolico Mokronoga, Tržišča, Gabrijel in Mladetič, kot v Delu ugotavlja **Hrvoje Oršanič**, vodja Odseka ZGS iz Brežic. Za takšno obnašanje medvedov je, kot piše avtor, kriva odprava mrhovišč, torej človek. Ta se vse pre malo zaveda, da so kočevski gozdovi njihovo domovanje in če ni mrhovišč, si medved v boju za obstanek pač poišče druge možnosti za preživetje.

MEDVED NA LETALIŠČU GABRK PRI DOLNJIH LEŽEČAH

Primorske novice, 24. 8. (DC) – V soboto dopoldne so domačini pri letališču Gabrk pri Dolnjih Ležeah opazili večjega medveda. Strokovnjak je po sledih ugotovil, da je res kosmatinec, ki prihaja tja na pašo. Policija je o kosmatincu obvestila pristojnega strokovnjaka ZGS, sprehajalce pa opozarja, naj bodo na tamkajšnjem območju previdni.

MARTIN ŠOLAR BO VODIL TNP

27. 8. Dnevnik, Delo (Miran Šubic, Blaž Račič) – Oba časopisa sta izčrpno poročala o novem direktorju Triglavskega narodnega parka

(TNP) **Martinu Šolarju**. Imenovan je bil z veliko večino glasov sveta TNP, potrditi pa ga mora še vlada. Med temeljnimi cilji je M. Šolar poudaril ohranjanje ter varovanje naravnih in kulturnih vrednot parka. Napovedal je, da bodo kmalu pripravili najpomembnejši akt parka – Upravljavski načrt TNP.

Špela Sedič se je v Večeru vprašala, kakšna bo usoda Triglavskega narodnega parka in odgovorila, da to kljub dolgoletnemu snovanju novega zakona žal še ni odločeno.

NIZOZEMSKI LOVEC ZDRSNIL IN PADEL V HUDI ŽLEB

Delo, 31. 8. – Med Velikim in Malim Mangartom se je v nedeljo zgodaj popoldan huje poškodoval nizozemski lovec, ki je zdrsnil v Hudi žleb, pri čemer si je poškodoval glavo in obe nogi. Oskrbeli so ga gorski reševalci, potem pa so ga z vojaškim helikopterjem odpeljali v ljubljanski klinični center.

Delo je poročalo o 26-letnem motoristu, ki se je zjutraj peljal od Volarij proti Kobaridu, ko mu je pred motor skočila srna. Motorist je srno povozil, padel in se pri tem poškodoval.

Policisti PP Črnomelj so na podlagi odredbe sodišča opravili hišno preiskavo pri 52-letniku iz okolice Črnomlja. Pri tem so zasedli tri lovske puške, za ka-

tere 52-letnik ni imel ustreznih orožnih listin, zasegli so mu tudi devetnajst nabojev. Iz novinarskega poročila ni jasno, ali je lovec, ki krši predpise (krivolovca) o posesti orožja, ali je divji lovec.

Dnevnik je 25. 8. poročal, da so pri Bledu opazili ogroženo ptico – grivastega ibisa, ki je sledila letalom vse do Lesc. Znano je, da so ibisa, sveto ptico, najbolj častili faraoni.

Primorske novice so poročale, da divji prašiči kljub dokaženi omejenemu odstrelu spet pustošijo po njivah. Veliko škode ima zlasti **Bogdan Čebihin**, ki je na polju pod vasjo Rodik posejal kar štiri hektarje in pol koruze.

STEKLINA V REPUBLIKI SLOVENIJI

V obdobju od 1. do 31. avgusta 2009 je bilo z območja 65 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 179 živali.

Virološki laboratorij Enote za diagnostiko kužnih in drugih boleznih živali Nacionalnega veterinarskega inštituta (NVI) v Ljubljani je pregledal 163 lisic, 4 glave goved, 2 kozi, 5 mačk, 1 psa, 1 srno, 2 verveci in 1 volka.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena.

Jedrta M. Wernig, dr. vet. med., vodja Oddelka za zdravstveno varstvo živali VURS

Foto: L. Skvarča – Diana

Nekaj trditvev je treba popraviti!

Na članek **Rajka Mesareca** *Dvojno članstvo – »nezdravo«* za zdravo LZS, ki je bil objavljen v Lovcu, 5/2009, na strani 240, je treba povedati z druge strani naslednje.

Procesi v RS so pripeljali do novih demokratičnih standardov na področju pravne države in medijske svobode. Prav je, da se objavijo tudi drugačna razmišljanja, kot jih imajo predstavniki LZS, in prav je tudi, da se objavi popravek na netočne ali napačne trditve, ki popačijo dejansko stanje. Pisec objavljenega mnenjskega prispevka **Rajko Mesarec**, tajnik LD Radvanje, je navedel vrsto netočnosti, za katere moram zahtevati objavo popravka, saj zadevajo mene osebno in me diskreditirajo. Zato bom navedel točko za točko, kjer so netočnosti.

1. Pisec navaja, da lovske izkaznice tipa 4 sploh ne bi smelo biti, saj daje enake pravice brez vsakršnega vloženega dela v korist divjadi ...

Take trditve so netočne in zavajajoče, saj je v Lovcu, 3/2009, na strani 121, v članku *Kdo je lahko član LZS*, pojasnilo predsednika Komisije LZS za organizacijska in pravna vprašanja **Nika Šuštaršiča**, kjer je napisal (citat): ... »sicer lahko pridobil lovsko izkaznico tipa 4, vendar bo lahko lovil, če ga bo kdo povabil in pod pogoji, ki jih za takšne goste določa posamezna LD.«

2. LD brez lovišča. Sprašujem se, kam je odšla naša temeljna morala!?

Pisec polemizira o morali in me s tem označi kot nemoralneža! Več kot 30 let sem lovec in član LD Radvanje, večinoma član UO in nekdanji starešina LD Radvanje. Kako je nastala lovska družina Maribor?! Več lovcev, ki imajo opravljen lovski izpit in niso iz takšnih ali drugačnih razlogov člani

v nobeni LD, so me nagovarjali, da bi bilo primerno, da bi ustanovili stanovsko organizacijo tudi za takšne lovce. V skladu s pozitivno zakonodajo sem (smo) kot član LD Radvanje še z dvema lovčema, ki nista člana nikjer, ter ob podpori in pomoči še nekaterih lovcev, ustanovil(i) LD Maribor brez lovišča. Člani LD Maribor niso nobeni »lovci na trofeje«, ampak stanovski kolegi. Član je tudi en sokolar, ki želi opraviti lovski izpit. Vsi se želimo družiti z enako mislečimi. V takšnem druženju ne vidim prav nič nemoralnega in spornega!

3. Dvojno članstvo; predvsem lov na trofeje. Ni mi razumljivo, kako naj bo članstvo v LD (brez lovišča) le lov na trofeje. To so zavajajoče in netočne trditve. Hkrati pa se je pisec odločil (izrazil izjemno opravičilo), da bi imel v primeru ugovora **Borisa Kolarja** dvojna merila glede dvojnega članstva, čeprav ni napisal, po kakšnem ključu deli moralne zadeve od nemoralnih. Nasploh pa ne vem, kakšne naj bi bile obveznosti dvojnih članov v družini brez lovišča.

4. V naši LD si samo še mahamo z veljavnimi sklepi, poslovniki, pravilniki, ZD Lov - 1A, uradnimi listi in slovensko Ustavo.

V pravni državi in v organizaciji, ki upošteva pravne standarde, je nekaj samo po sebi umevnega, da LD posluje na temelju sprejetih sklepov, temeljnih pravil, poslovnikov, pravilnikov itn. Žal mi je, da nekateri v sklicevanju na tak pravni red »vidijo« nekaj narobe. Za to nimam komentarja, razen, da je to edino pravilno!

5. Normalno je, da se anonimnih in neavtoriziranih člankov ne objavlja, zato mi ni jasno, zakaj nas pisec posebej opozarja, da se bo podpisal; sploh pa mi ni jasno, zakaj

bi moral uporabiti psevdonim (ki bi ga uredništvo verjetno v tem primeru zavrnilo).

6. Žalostno je, da se avtor pri pisanju takega prispevka sklicuje na zdravje, zato bi bilo smotrnejše, da bi obiskal zdravnika. Ni mi tudi jasno, zakaj bi moral avtor

svoje domnevno poštene misli, objavljene v Lovcu, kje zagovarjati.

Vsi navedeni odgovori so posledica nesposobnosti razumnega razgovora s člani LD ter avtokratskega in neustreznega vodenja LD.

Andrej Vipotnik

Opravljanje lovskočuvajskega izpita v letu 2009

Lovska zveza Slovenije je po desetih letih ponovno uspela pripraviti izobraževanje in izpit za naziv lovskega čuvaja.

Ker prihajam iz lovske družine, kjer je povprečna starost lovskih čuvajev zelo visoka in bi bila čez čas že vprašljiva številčna zadostnost lovskih čuvajev, je naš UO LD izbral dva mlajša člana za izobraževanje. Na srečo ali nesrečo sem bil pred-

lagan tudi jaz, kot trenutni gospodar LD. Predavanja za volilni okoliš Celje so se začela 20. 2. 2009 v Celju v sodobni učilnici na Tehniški šoli, za kar se je treba zahvaliti predvsem enemu izmed kandidatov, zdaj že lovskega čuvaju **Stevu Romaniču** iz LD Žalec.

Predavanja so bila po trikrat na teden tri do štiri ure vse do 24. 3. 2009.

Izobraževanja se je udele-

žilo **91** slušateljev s celotnega celjskega okoliša. Toda nad strokovnimi predavanji nekaterih predavateljev smo bili zelo razočarani.

Teme, ki so jih predavali nekateri predavatelji, bi bile po mojem mnenju primernejše za lovske pripravnike (lovske začetnike), ne pa za lovske čuvaje, saj smo kandidati za lovske čuvaje pričakovali strokovno nadgradnjo in višji nivo strokovnih predavanj. Menim, da bi kot že nekaj let izprašani lovci, ki se šolamo za višjo raven uporabnega znanja, kot lovski čuvaji morali izvedeti dosti več kot lovski pripravniki.

Gradivo, ki smo ga dobili, je bilo zelo slabo pripravljeno, kar naprej pa smo poslušali izgovore nekaterih predavateljev, da niso imeli časa za boljšo pripravo, da so se na LZS zelo na hitro odločili za izvedbo tega izobraževanja, kar pa je bil očitno samo izgovor nekaterih predavateljev. **Glede na to, da naj bi bili nekateri strokovnjaki na posameznem področju, res ne razumem,**

zakaj za takšne priprave potrebujejo en mesec in še več. Rezultati nekaterih predavanj so bili prej laični kot strokovni. Tako se nam zdaj poraja vprašanje, ali so posamezniki sploh želeli prikazati dejanske probleme in nova dejstva, povezana z ZDLov - 1, ali jim je bila to, oprostite mi, samo še ena priložnost, da bi si lahko pridobili nekaj lahko prisluženega denarja?

Izpostavil pa bi odlično predavanje predavatelja **Boštjana Pokornija**, ki nima brez pomena pred imenom tudi naziv **doc. dr.** Menim, da bi se moral marsikateri predavatelj iz celjskega predavateljskega tima udeležiti njegovega predavanja, da bi videl in slišal, kakšno je pravo strokovno predavanje za ta program, ki obenem tudi ni bilo preveč strokovno.

Res smo dobili nekatera vprašanja, ki so bila potem na izpitu, da smo vedeli, kaj se je sploh treba učiti, kajti po nekaterih predavanjih jaz in mnogi med nami nismo vedeli, kaj bodo zahtevali od nas.

Napočil je čas izpita, ki je bil razdeljen od 6. 4. 2009 do 10. 4. 2009 v popoldanskem času. Na izpit smo morali na sedež Lovske zveze Slovenije v Ljubljano. **Sramotno je, da je moralo 91 slušateljev iz celjskega okoliša oditi v Ljubljano opravljat izpit za lovskega čuvaja in da niso člani izpitne komisije (bilo jih je šest) prišli v Celje, kot se je pred tem vedno dogajalo!** To je enotno mnenje vseh slušateljev glede na to, da lovci plačamo **letno članarino 55 € in da bo tečaj vsakega slušatelja stal najmanj 200 €.** Ne vem, kam bo šel ta denar, saj LZS dejansko ni imela stroškov, razen z organizacijo ekskurzije na grad Snežnik in Mašun (s kosilom). Če malo preračunamo, ugotovimo, da smo si to plačali sami, pa še precej je ostalo za ... ?

Pri slavnostni podelitvi spričeval je nastala napaka pri podatkih le pri dveh članih; to sva bila jaz in moj lovski tovariš, oba **iz LD Braslovče.** Sprašujem se, zakaj, saj imajo pravilne podat-

ke na LZS o vseh članih (ali pa tudi ne). Ali pa se to zgodi le takšnim, ki so člani članic, ki so izstopile iz območne lovske zveze. **Po večkratnem posredovanju na LZS še vedno nisva dobila spričeval. Sprašujeva se, ali po dveh mesecih od opravljenega izpita še vedno nimajo pravilnih podatkov. Bi bilo morda treba ponovno opravljati izpit lovskega čuvaja, LD se znova vključiti v Območno lovsko zvezo Celje, da bodo dobili pravilne podatke!?**

Upam si zahtevati in si želim, da bi bila v prihodnje predavanja za lovske čuvaje resnično na precej višjem – strokovnem nivoju, da bi si lahko pridobili še kaj več znanja o divjadi in da bi zadostila predvsem interese LD, ne pa zgolj nekaterih posameznikov.

To je moje javno izraženo mnenje z iskreno željo, da bi se v prihodnje izognili takšnim nevednostim.

*Marjan Šolinc
LD Braslovče*

Foto: J. Pop

Jelenjad in muflon – krmišča in dopolnilno zimsko krmljenje

V zadnjem stoletju se je v večini srednjeevropskih dežel, ponekod tudi v Sloveniji, spremenil življenjski prostor jelenjadi. Pomembnejše spremembe so nastale predvsem v habitatih, ki jih je jelenjad uporabljala pozimi ob premikih v nižje nadmorske višine. V takih delih so se povečali velikost in gostota naselij, gostota prometnic, stopnja vznemirjanja, delež gozdov pa se je zmanjšal. V zimskih habitatih je jelenjad nekdanj ostajala dlje, po končani zimi pa so bili premiki v poletna stanišča postopni in so trajali več mesecev. Življenjski prostor, ki ga je uporabljala med letom, je bil obsežnejši, s tem pa je bil enakomerneje porazdeljen tudi njen vpliv na okolje v večjem prostoru, predvsem na gozdove. Zdaj je jelenjad v zimskem obdobju, ko nastanejo zanjo manj

ugodne razmere, marsikje prisiljena ostajati v sredogorju v zimovališčih, ki posebno po količini dostopne hrane, varovalnih razmerah in primernosti lokalnega podnebja zaostajajo za optimalnimi območji (Adamič, 1989). Poleg tega je v Sloveniji zdaj številčnost jelenjadi večja, kot je bila pred desetletji, zato so tudi večja osredotočenja v zimovališčih. Dandanes je dopolnilno zimsko krmljenje lahko primerno le kot delni nadomestek za izgubljene zimske habitate, v katere se v tem obdobju jelenjad ne more premakniti. V tem pogledu je dopolnilno zimsko krmljenje lahko pomembna sestavina upravljanja s populacijami jelenjadi, predvsem številnejšimi. Nekaterne navedene ugotovitve veljajo podobno tudi za muflona.

V srednjeevropskem prostoru je bilo nekdanj krmljenje jelenjadi, pa tudi muflona, predvsem v vlogi povečevanja moči rogovja in rogov (trofej), povečevanja oziroma ohranjanja več živali v loviščih in prispevek za večjo stopnjo preživetja v hudih zimah. Zdaj pa mora biti krmljenje obeh navedenih živalskih vrst predvsem v vlogi omejevanja oziroma preprečevanja škode (Wagenknecht, 1981). Potrebnost dopolnilnega zimskega krmjenja in lokacije krmišč je nujno treba presojsati od primera do primera. V območjih z intenzivnim zimskim krmljenjem se živali praviloma osredotočijo v okolici krmišč (Jerina, 2000; Jerina, 2006), zato se lahko poveča njihov vpliv na obnovo gozda v širšem območju od krmišč. V prosti naravi živali namreč nikoli ne zadostijo vsem svojim potrebam po hrani le na krmiščih, ampak se vselej prehranjujejo tudi v naravi. S krmišči se moramo izogibati tistim delom sestojev, kjer bi živali lahko povzročale občutnejše poškodbe (Adamič, 1989). Znani so primeri, ko so, npr., poškodovanost smrekovih drogovnjakov zmanjšali tako, da so v višjih predelih, kjer je glavnina takih sestojev, prenehali s krmljenjem. Jelenjad se je začela pogosteje zadrževati v nižje ležečih gozdovih, ki so bili manj občutljivi za lupljenje in obgrizovanje debel (Volk, 1999).

Obdobje krmjenja

Dopolnilno zimsko krmljenje (obdobje, količina in sestava krme) mora slediti letni periodiki glede potreb živali po hranilnih snoveh in energiji. Največja potreba po ponovnem nadomeščanju porabljene energije pri obeh obravnavanih vrstah nastane od konca obdobja parjenja (ruka, mrka) pa do konca novembra oziroma začetka decembra. Teh nekaj tednov je ključnih za pridobitev zadostne količine maščob, ki so pomembne za čim lažjo premostitev neugodnega zimskega obdobja. Če že krmimo z močnimi kr-

mili, predvsem semeni (koruza, želod, kostanj), so to tudi glavni meseci, ko morajo biti v prehrani na voljo obema vrstama. Ob krmljenju z močnimi krmili je treba zagotoviti tudi zadostno količino sočne krme (npr. sadje, sadne tropine), ki živalim zadosti naravno potrebo po vodi. Od sredine decembra do konca februarja se telo živali z nižjo stopnjo presnove prilagodi na manjšo porabo hranilnih snovi, ki se pri jelenjadi zmanjša do 40 % v primerjavi s poletnim obdobjem (Wagenknecht, 1981). V tem času je krmljenje z močno krmo ne le nepotrebno, pač pa lahko tudi škodljivo! Lahko se odraža z večjo škodo v gozdovih z objedanjem mladja gozdnega drevja, pri jelenjadi tudi z lupljenjem mlajših debel iglavcev in listavcev. V tem času živali potrebujejo hrano predvsem za vzdrževanje osnovnih potreb (npr. travno silažo in seno). V pozni zimi se potreba po hranilnih snoveh ponovno poveča, še posebno pri brejih živalih (rast zarodka) in pri jelenih (rast rogovja). V tem času bi živali spet potrebovale močno krmo v kombinaciji s travno silažo, vse dokler v naravi ni na voljo dovolj sveže in sočne spomladanske hrane (Wagenknecht, 1981). Človekovo razmišljanje, da živali potrebujejo izdatno krmo v času zimske »stiske« (zimski meseci), je napačna. Na ostrejšo zimske razmere se živali prilagodijo tudi z zmanjšanjem prostornine vampa. Če, npr., pri jelenjadi jeseni znaša prostornina vampa okrog 25 litrov, je ta pozimi in v zgodnji pomladi le 15 do 18 litrov in poleti okrog 20 litrov (Hofmann, 1983). Prava stiska glede potrebe po hranilnih snoveh pa lahko nastane spomladi, ko so zimske zaloge v obliki telesnih maščob že izčrpane, naravnih virov sočne in z beljakovinami bogate hrane pa še ni. Nasploh je v krmi pomemben zadosten delež sočne krme (voda), v nasprotnem primeru morajo živali primanjkljaj vode dobiti iz lubja, popkov in poganjkov. Skupno obdobje krmlje-

nja je nekje od oktobra do marca, to je okrog 180 dni, v višje ležečih legah celo do aprila (to je skupaj 210 dni).

Glede zadostitve potrebam živali po dopolnilni zimski hrani ter s tem omejevanja njihovega prevelikega vpliva na okolje smo dopolnilno zimsko krmljenje jelenjadi in muflonov ter lokacije krmišč že podrobneje analizirali na območju Gorenjskega LUO. V minulih dveh letih smo popisali vsa krmišča dopolnilnega zimskega krmjenja. Poleg natančnih podatkov o lokaciji krmišč smo popisali vrsto krmišča, vrsto divjadi, kateri je namenjeno, količino položene krme, nadmorsko višino, lego, položaj v pokrajini, rabo tal, poškodovanost mladja in sestojev ter nekatere druge posebnosti (npr. oddaljenost od prometnic – cest, vlak) in ocenili primernost posamezne lokacije. V nadaljevanju bomo predstavili rezultate evidentiranja in analiz.

Število, gostota krmišč in poraba krme

V Gorenjskem LUO je 130 krmišč dopolnilnega zimskega krmjenja. Od 42 upravljavcev lovišč, kot jih šteje Gorenjsko LUO, krmi jelenjad in muflone v prosti naravi (brez LPN Brdo pri Kranju) 19 upravljavcev, kar je 46 %. Jelenjadi je namenjenih 62 krmišč (48 %), muflonom 47 krmišč (36 %), obema vrstama pa 21 krmišč (16 %). Za primerjavo navajamo povprečni letni odstrel z izgubami (povprečje 2003 do 2007) obeh vrst. V povprečju je bilo uplenjeno 666 glav jelenjadi (74 %), muflonov pa 235 (26 %).

V posameznem lovišču (19 upravljavcev) se število krmišč giblje v širokem razponu od 2 pa do 17 s srednjo vrednostjo 6,8. V povprečju je eno krmišče postavljeno na 1000 hektarjev lovne površine, razlike med upravljavci pa so velike in znašajo od 0,35 krmišča pa do 2,06 krmišča na 1000 ha.

Na vseh krmiščih skupaj na leto povprečno položijo ok-

rog 215.000 kg krme. Če po loviščih preračunamo količino položene krme na 1000 ha lovišča, ugotovimo, da znaša od 250 kg/1000 ha pa do 3.090 kg/1000 ha, s srednjo vrednostjo 1.637 kg/1000 ha. Na vsako krmišče je na leto položeno povprečno od nekaj 100 kg krme na najmanjših krmiščih, pa do nekaj 10.000 kg na največjih. Z deležem 54 % prevladujejo manjša krmišča, na katerih je položeno do 500 kg krme. Velikostni razredi krmišč glede na količino položene krme so razvidni iz **preglednice 1**. V sestavi krme prevladuje prostorninska (voluminozna) krma (seno, silažne bale 40 do 50 %) in sočna krma (okopavine, tropine, sadje – 40 do 50 %), močne krme (koruza, žita, kostanj) je le okrog 10 %.

Za polaganje krme in krmljenje je skupaj (povprečno letno) porabljenih 8.425 ur, kar pomeni povprečno 65 ur na leto na posamezno krmišče. Ker so krmišča različno velika, se med lovišči zelo razlikuje in spreminja tudi količina porabljenih ur na posamezno krmišče; in sicer od 11 ur pa celo do 300 ur. Izračunali smo tudi porabljene ure na kilogram položene krme. V povprečju znaša 0,04 ure, giblje pa se spet v širokem razponu od 0,01 ure/kg do 0,19 ur/kg krme.

Vrsta krmišč

Za dopolnilno zimsko krmljenje jelenjadi in muflonov so postavljeni objekti zelo različnih oblik in velikosti oz. »zmogljivosti« glede na količino krme, ki jo je v njih mogoče skladiščiti. Na mnogih krmiščih je mogoče krmiti le s prostorninsko krmo in so izdelana v obliki preprostih jasli, v katere položimo manjšo količino krme. V hujši zimi je treba v takšna krmišča prostorninsko krmo dovažati oz. prinašati; takih je 16 %. Precej jasli je izdelanih v kombinaciji s senikom, kjer je večja zaloga sena in omogoča krmljenje v daljšem obdobju, ne da bi bilo treba dovažati krmo. Takšnih krmišč je 32 %. Nekaj jasli oz. senikov je izdelanih tudi v kom-

binaciji s kopo (2 %), na nekaterih lokacijah pa je za krmljenje s prostorninsko krmo namenjena le pripravljena kopa (5 %). Večja krmišča omogočajo tudi krmljenje s sočno krmo in močnimi krmi-li, izdelano je tudi korito, bodisi v kombinaciji le z jaslimi (10 %) ali v kombinaciji z jaslimi in senikom (32 %). Taka krmišča praviloma nudijo živalim raznovrstno krmo v celotnem zimskem obdobju in so za krmljenje obeh obravnavanih vrst najpomembnejša. Nekaterim takšnim krmiščem je dodana tudi avtomatska krmilnica (3 %). Na **sliki 1** je večje krmišče z dodatnim koritom. Takšno krmišče ima velik »zalagovnik« in je namenjeno krmljenju v celotnem zimskem obdobju in z vsemi potrebnimi vrstami krme.

Primerjava z opravljenim odstrelom

Skupni odvzem (odstrel in ugotovljene izgube) divjadi obeh vrst (jelenjad in muflon) se v proučevanih loviščih giblje v širokem razponu, in sicer od 5,6 glave/leto pa do 438 glav/leto. Če primerjamo skupni povprečni letni odstrel jelenjadi in muflonov s številom krmišč v posameznem lovišču, ugotovimo, da ta znaša od 1,92 glave/krmišče pa do 26 glav/krmišče s srednjo vrednostjo (za 19 proučevanih lovišč) 6,68 glave/krmišče.

Zanimalo nas je tudi, če je število krmišč v posameznem lovišču v kakršni koli povezavi z realiziranim odstrelom oziroma, če imajo lovišča, kjer je več krmišč, tudi večji odstrel obeh vrst divjadi. Pri analizi smo izločili lovišče z izjemno velikim odstrelom v primerjavi z drugimi lovišči, tako da smo v analizi upoštevali le 18 lovišč. Ugotovili smo značilno in dokaj tesno povezavo ($R_s = 0,60$, $p = 0,008$), kar pomeni, da je v loviščih z večjim številom krmišč tudi večji povprečni letni odstrel divjadi obeh vrst, katerima so krmišča tudi namenjena (**grafikon 1**). V na-

vedeni primerjavi ni bilo mogoče ugotoviti vzroka, kar pomeni, da ne moremo ugotoviti, ali je krmišč več v loviščih, kjer sta že zaradi drugih naravnih razmer gostota divjadi obeh vrst in s tem odvzem večja ali pa je večji odvzem posledica intenzivnejšega privabljanja zaradi več krmišč in s tem zadrževanja več divjadi obeh vrst v lovišču. Podobno, vendar nekoliko manj tesno odvisnost ugotavljamo tudi med količino položene krme in opravljenim odstrelom. V loviščih z

Slika 1: Krmišče z večjim skladiščem in vgrajenim koritom je namenjeno krmljenju v celotnem zimskem obdobju z vsemi potrebnimi vrstami krme.

Preglednica 1:
Velikostni razredi krmišč

Količina položene krme	Število krmišč	Delež krmišč (%)
Do 500 kg	70	54
501 do 1000 kg	31	24
1001 do 5000 kg	24	18
Več kot 5000 kg	5	4

večjo količino položene krme je tudi večji realiziran odstrel obeh vrst divjadi. Ob primerjavi odvisnosti med porabljenimi urami za zalaganje krmišč in krmljenje divjadi ter opravljenim odvzemom obeh vrst parkljarjev nismo odkrili značilne odvisnosti.

Razporeditev krmišč glede na nekatere ekološke dejavnike

Glede na rabo tal ugotavljamo, da je večina krmišč postavljenih v gozdu (76 %), 22 % na travnikih in 2 % na

pašnikih. Od tistih, ki so postavljena v gozdu, je 20 % takšnih, v bližini (radij 200 m) katerih je vsaj manjši travnik. Vseh krmišč, ki stojijo na travniku ali pašniku ali je v njihovi neposredni bližini večji ali manjši travnik, je skupno slaba polovica (44 %). Podatek je pomemben glede primernosti krmišč, saj se živali, ki obiskujejo krmišče, lahko dopolnilno hranijo tudi na bližnjih travnikih in tako manj obremenjujejo gozdne sestoje (škode).

Ob razporeditvi krmišč gle-

de na nadmorsko višino ugotavljamo, da krmišča prevladujejo v višinskem pasu od 600 do 1000 m. V nižinskem delu območja, pod 600 m, jih je malo, prav tako v gorskem svetu nad 1000 m (**preglednica 2**). Ob dosedanjih analizah prostorske razširjenosti jelenjadi in muflonov smo ugotovili, da se pozimi obe vrsti najpogosteje zadržujeta na sončnih pobočjih v tem višinskem pasu. V hladnih dolinah je pozimi manj živali, prav tako jih je manj na planoti Jelovici in v gorskih predelih Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp.

Lokacije krmišč sovpadajo z zimsko prostorsko razširjenostjo obeh vrst tudi glede na lego in položaj v pokrajini. Večina krmišč je postavljenih na toplih legah. Na južni jih je 45 %, na vseh toplejših skupaj (vzhodni, južni, jugovzhodni in jugozahodni) pa jih je 75 %. Preostalih 25 % krmišč je postavljenih na hladnejših legah (zahodni, severni, severovzhodni in severozahodni), od tega jih je na severni legi le 3 %. Glede na položaj v pokrajini ugotavljamo, da je večina krmišč postavljenih na pobočjih (77 %). Na ravnini oziroma v dolinah jih je 15 %, na planotah in na grebenih pa le 8 %.

V večino krmišč je dostop s ceste (gozdne) ali traktorske vlake ali so postavljena v neposredni bližini vsaj ene od obeh vrst prometnic. Bližina prometnice omogoča lažje preverjanje obiskanosti in laž-

Slika 2: Manjše krmišče, namenjeno krmljenju le z voluminozno krmo (senom). Krmišče je postavljeno na travniku (sadovnjaku) – dopolnilna krma.

je zalaganje krmišča s krmo. Povprečna oddaljenost krmišč od ceste (večinoma gozdne) je 250 m, vendar se giblje v širokem razponu od 0 m (cesta do krmišča) pa do več kot 1000 m. Povprečna oddaljenost od traktorske vlake znaša 40 m, prav tako pa se giblje od 0 m (vlaka do krmišča) do 200 m. V nekaterih primerih vlake v smeri krmišča ni, je pa v bližini gozdna cesta.

Primernost lokacij krmišč

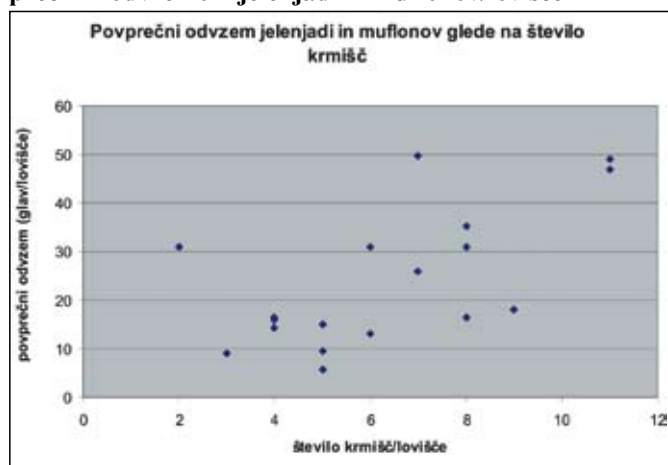
Glede na navedene podatke ter podatke o vrsti sestojev in

Slika 3: V bližino mlajših smrekovih sestojev (letvenjaki in drogovenjaki) ni primerno postavljati krmišč (poškodbe debel – lupljenje).

Foto: M. Hafner

Grafikon 1: Odvisnost med številom krmišč/lovišče in povprečnim odvzemom jelenjadi in muflonov/lovišče

Preglednica 2:

Razporeditev krmišč glede na nadmorsko višino

Razred nadmorske višine (m)	Število krmišč	Delež (%)
400 do 599	22	16,9
600 do 799	33	25,4
800 do 999	42	32,4
1000 do 1199	25	19,2
1200 do 1399	8	6,1

vplivu obeh vrst na sestoje v bližini krmišč je mogoče oceniti tudi primernost posameznih lokacij. Pri tem je treba razlikovati primernost glede na zimske življenjske potrebe divjadi obeh navedenih vrst, pa tudi primernost glede na gozdne sestoje, kjer so krmišča postavljena. V prvem primeru ugotavljamo, da je večina krmišč na mestih, kjer se najraje zadržujejo mufloni in jelenjad, s tem pa je tudi večina krmišč v tem pogledu primerna glede na namen dopolnilnega zimskega krmljenja. Res pa je, kar je razvidno tudi

iz števila odstreljene jelenjadi in muflonov, preračunano na posamezno krmišče oziroma lovno površino, da obe vrsti divjadi nekatera krmišča (predvsem manjša) obiskujeta v manjšem številu in le občasno, nekatera celo le izjemoma. Takšna krmišča so v tem pogledu manj pomembna in imajo bolj kot namen dopolnilnega zimskega krmljenja, namen privabljanja oziroma zadrževanja posameznih živali obeh vrst v bližini krmišča oziroma v lovišču. Lahko pa postanejo koristna v hudih zimah z debelo snežno odejo.

Glede nadmorske višine ocenjujemo, da so manj primerna krmišča v višinskem pasu nad 1000 m, takih je okrog 25 %, glede lege pa so manj primerna krmišča na hladnih legah (25 %), še posebno v primerih, če so v ne preveč veliki oddaljenosti primernejše lokacije na južnih pobočjih. Podobno kot krmišča na hladnih, severnih legah so manj primerna tudi krmišča v ozkih hladnih dolinah. Za dobro počutje namreč obe živalski vrsti potrebujeta krmišča na toplem in odprtem, preglednem terenu. Tam se živali počutijo varne, ob krmišču se tudi zadržujejo dlje časa in tam tudi prežvekujejo. Tudi glede vrste krmišč so manj primerna manjša krmišča, ki omogočajo krmljenje le z eno vrsto krme (preproste jasli); takih je okrog 20 %. Glede odprtosti so manj primerna krmišča z večjo oddaljenostjo od prometnic, saj sta oteženi neprestana zimska kontrola in oskrbovanost.

Glede na primernost gozdnih sestojev v bližini, kjer so krmišča postavljena, ugotavljamo, da je 18 % lokacij krmišč zelo primernih, 61 % lokacij je primernih in le 21 % lokacij je manj primernih. Večina krmišč je postavljena v bližini gozdnih sestojev (debeljaki) ali v njihovi bližini, kjer še dlje časa ne bo obnove sestojev, kjer bi privabljanje divjadi s krmišči lahko negativno vplivalo na pomlajevanje gozda. Večina krmišč je postavljena tudi v

območjih, kjer ni večjih površin mladja gozdnega drevja, skoraj polovica pa je v neposredni bližini manjšega ali večjega travnika, kjer je zagotovljena dodatna ponudba hrane, pomembna za obe obravnavani vrsti. Res pa je na nekaterih lokacijah precejšnja objedenost manjših skupin in posameznih rastlin mladja gozdnega drevja v bližini krmišč (radij 200 m). Na 3 % lokacij krmišč ugotavljamo ekstremno poškodovanost sestojev (ali prihodnjih sestojev), na 25 % lokacij veliko poškodovanost, na preostalih 72 % lokacijah pa je poškodovanost sestojev oz. prihodnjih sestojev še sprejemljiva. Z opravljenimi analizami ni bilo mogoče ugotoviti, če je navedena poškodovanost sestojev posledica privabljanja divjadi zaradi krmišč ali je to posledica številčnosti (gostote) obeh obravnavanih vrst v širšem prostoru posameznega lovišča.

Miran Hafner,
spec., univ. dipl. inž. gozd.
miran.hafner@zgs.gov.si

Viri:

- Adamič, M. 1989. Pomen poznavanja prehranske značilnosti parkljaste divjadi. Strok. in znan. dela 101, BTF, Oddelek za gozdarstvo, Ljubljana, pp. 29–70.
- Hofmann, R. 1983. Zum Ernährungsverhalten und zum wechselnden Nährstoff- und Energiebedarf von Reh-, Gams- und Rotwild in Mitteleuropa. Wildbiologische Informationen für die Jäger VI. St. Gallen.
- Jerina, K. 2000. Nekateri ekološke značilnosti jelenjadi (*Cervus elaphus* L.). Diplomaska naloga. Ljubljana. Biotehniška fakulteta. Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, p. 85.
- Jerina, K. 2006. Prostorska razporeditev, območja aktivnosti in telesna masa jelenjadi (*Cervus elaphus* L.) glede na okoljske dejavnike. Doktorska disertacija. Ljubljana. Biotehniška fakulteta. Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, p. 193.
- Podatki popisa krmišč. Zavod za gozdove Slovenije.
- Volk, F. H. 1999. Bark peeling frequency in the alpine provinces of Austria: the importance of forest structure and red deer management. Zeitschrift für Jagdwissenschaft, 45: 1–16.
- Wagenknecht, E., 1981. Rotwild, BLV Berlin, p. 489.

Foto: M. Vogrin

Vrane družijo se rade ...

... pet na veji jih sedi. Ko puška počí, ena pade; povej, koliko jih še sedi!?

Ni Kreslin, je resnica, ki prizadeva lovce, saj so obsojeni na plačilo škode, ki jo na poljščinah povzročajo jate sivih vran. To vem, ker živim na obrobju urbanega naselja. Opazil sem, da se je v zadnjih letih siva vrana zelo razmnožila in razširila. Kar naprej poslušam njihovo krakanje in preganjanje za hrano, kar je občutila tudi greda moje solate. Tudi v mestnih okoljih ni dosti boljše, mi pripovedujejo prijatelji iz Ljubljane. Lovci z vseh koncev Slovenije so mi zaupali, da jim siva vrana na poljih povzroča vse več težav. S spleta sem dobil podatek, da so na Kmetijsko-gozdarski zbornici Slovenije njihovi člani terjali, da bi sprejeli ukrepe za zmanjšanje števila sivih vran, ki povzročajo veliko in nepopravljivo škodo na poljščinah, vrtninah in senenih balah po vsej Sloveniji. Zlasti kmetje, ki pridelujejo zelenjavo, so ogorčeni. Na Dolenjskem je letos znan primer, ko so sive vrane na površini, veliki več kot pet hektarov, praktično čez noč poključale vso koruzo, ki so jo pred tem skrbno posejali kmetovalci (posebno v slast jim gre »ekološka« koruza, pripovedujejo lovci iz okolice Ljubljane). Iz pritožb je mogoče razbrati, da škoda največkrat nastaja v spomladanskih mesecih in tudi pozno poleti. Zasedil sem podatek, da je bilo lani iz lovišč, s katerimi upravljajo lovske družine, izločenih 4.439 sivih vran, od katerih jih je bilo odstreljenih 4.380, kar pa seveda ni dovolj za učinkovito zmanjšanje škode in za »sožitje« v prostoru.

Med lovci je završalo ... Kot strela z jasnega je upravljavce lovišč / lovske družine po Zakonu o divjadi in lovstvu (ZDlov-1), ki je v svojem 51. členu določil, da se glede povzročitve in odgovornosti za škodo od divjadi in na njej uporabljajo določbe *Obligacijskega zakonika* (OZ), dodelata obveznost plačila škode od divjadi, navedeno v 3. členu *Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob*, ki med ptiči (Aves) zajema tudi **sivo vrano** (*Corvus corone cor-*

nix L.). Poleg že tako dovolj zaskrbljujoče škode, ki jo na kmetijskih in gozdnih površinah povzročata divji prašič in jelenjad, so nastali še odmevni in zaskrbljujoči škodni primeri, ki jih povzroča siva vrana. Zakaj? **Ker je škoda nesorazmerno velika in ker lovci z dostopnimi lovskimi sredstvi in na še primeren način ne morejo vzpostaviti znosnega števila sivih vran, ki jih je – v danih razmerah – težko loviti na klasičen, lovski način.**

Če je bila škoda, ki jo pov-

zročajo divji prašiči, jelenjad in srnjad, v pričakovanih okvirih in lovci še lahko načrtujejo ukrepe za njihovo zmanjšanje, pa se to ni (in ne bo) zgodilo v primeru sive vrane. Na poljih so vrane povzročile (in še povzročajo) škodo v času setve. Vsi posevki na poljih, ki so jih kmetje v začetku sezone zasejali s koruzo, so bili pobrani v trenutku. Sive vrane so poključale seme in nastala je velika škoda na pridelku, ki še niti ni vzklik, čeprav bi ga lahko v rasti in pri zorenju uničile ali zmanjšale poznejše naravne ujme in pridelkov ne bi bilo po naravni poti. Glede na hektarski pridelek pri nas je tako odškodnina za posevke, ki vsebuje izgubljeni dobiček in druge izpade kmetijskih dohodkov, tudi »najboljša naložba«, če so plačniki prijavljenih škodnih primerov upravljavci lovišč (beri LD), ki za nastanek škode odgovarjajo objektivno (objektivna odgovornost).

Glede višine odškodnin opozarjam, da so upravljavci lovišč oz. LD dolžni plačati odškodnine za škodo na kmetijskih in gozdnih kulturah, ki jo povzroči divjad. Gre za škodo na kmetijski kulturi, nastalo v času, ko kmetijske kulture ni mogoče nadomestiti z drugo, v vrednosti za območje in kulturo doseženega pridelka, obračunanega po tržni odkupni ceni iz prejšnjega leta, ki ga objavi Statistični urad Republike Slovenije in z revalorizacijo v višini letne inflacije. Če je škoda na kmetijski kulturi nastala v času, ko je uničeno kulturo še v istem letu mogoče nadomestiti z drugo, pa je

treba upoštevati v višini vseh stroškov dela in sredstev, potrebnih za posevek nove kulture in za razliko v vrednosti pridelka med uničeno in novo kulturo.

Problem je v načinu preprečevanja škode

To pa so po moji oceni velike odškodnine! Nikakor ne želim spodbujati nobene škodoželjnosti, ker ne želim obravnavati problema zgolj enostransko. Najbolje bi bilo, da bi seme vzkliklo v najboljšo žetev, ki bi kmetu prinesla primeren dohodek; vendar je v omenjenem primeru glavni problem **v načinu preprečevanja škode!** Problem, zlasti sive vrane, ki se je izjemno razširila po prepovedi zastrupljanja, vidim v *preventivnih ukrepih*, ki so namenjeni preprečevanju škode od divjadi. ZDlov-1 v svojem 53. členu obravnava preprečevanje škode od divjadi. Predpisuje, da mora fizična ali pravna oseba, ki ji divjad lahko povzroči škodo, na primeren način kot dober gospodar narediti vse potrebno, da obvaruje svoje premoženje pred nastankom škode. V takem primeru se tudi vprašam, kaj so sploh lahko storili kmetje, da bi svoje posevke koruze in drugih žit zavarovali pred sivimi vranami? **Ali sploh obstajajo ustrezna zaščitna sredstva, ki bi jih kmetom lahko zagotovili upravljavci lovišč z namenom preprečitve škode** (kot to določa 3. odstavek 53. člena ZDlov-1?) Resorni minister je zadolžen, da predpiše vrste ukrepov in način zagotovitve sredstev za izvedbo preventivnih ukrepov, ki pa ga – razen njegove odločbe za izredni poseg v populacije sivih vran – nisem zasledil. S pravnega zornega kota je določba lovskega zakona (ZDlov-1) o preprečevanju škode jasna, pa vendarle ni dovolj natančna, ker po moji oceni ne izpolnjuje temeljnega ustavno-pravnega merila, ki določa, da mora pravna norma zagotavljati pravico do izjave upravljavca lovišča (razbremenilne dokazne možnosti). Bistveno je,

da tudi ni določila natančnega postopka, kako (in na kakšen način) naj bi opravili preventivne ukrepe za zmanjšanje škode, ki jo povzročajo sive vrane. Zakon je namreč tudi predpisal, da morajo fizične in pravne osebe, ki jim divjad lahko povzroči škodo, na primeren način (ki pa ni opredeljen!) kot dober gospodar narediti vse potrebno, da svoje premoženje obvarujejo pred nastankom škode. V svoji praksi doslej še nisem zasledil tako množične škode, ki so jo povzročile sive vrane, ker so lovci s primernim ukrepom lahko celovito

nim delom skrbijo za varstvo rastlinstva in živalstva, je nesorazmerno s koristmi, ki jih imajo od njihove dejavnosti uporabniki prostora. Opozarjam, da sive vrane, ki brskajo po smeteh na javnih in mnogih »divjih« smetiščih in še vsepovsod drugje iščejo hrano, na polja vabijo predvsem številna »črna smetišča« in odlagališča ter izboljšujejo razmere za njihovo razmnoževanje. Sive vrane se sicer zadržujejo v bližini urbanih naselij, ki so izvzeta iz lovišč, zato je lovcem tudi tam onemogočen lov nanje. In tudi drugod, kot

jadi in bo škoda v lovišču presešla polovico letnega prihodka od prodane uplenjene divjadi. Opozoriti velja zlasti na dejstvo, da vrane ponavadi gnezdiijo in prenočujejo na nelovnih površinah, hranijo se in povzročajo škodo pa zunaj njih – torej na poljih, kjer je tudi lovišče LD. Zato je lani (po pisanju in poročanju medijev) več lovskih družin, upravljavk lovišč, na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) vložilo pobudo za povečanje odstrela teh ptic in za podaljšanje lovne dobe.

Minister za kmetijstvo,

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je izdalo odločbo za izredni poseg v populacije sivih vrnan (*Corvus corone cornix* L.), in sicer v obdobju **od 1. marca do 9. avgusta 2009**. Izredni poseg je trenutno tudi edini ukrep za preprečitev resne škode. Odločba dopušča možnost posega vsem upravljavcem lovišč, ki imajo težave s povečanim številom sivih vrnan in posledično veliko škodo, za katero odškodninsko odgovarjajo upravljavci.

Foto: Š. Vesel

uravnavali številčnost sivih vrnan. Zato tudi kmetje pri posevkih niso imeli podlage za sum, da so jim sive vrane, ki so dejansko postale (preveč)številčne, povzročile tolikšno škodo (npr. takoj po setvi so »pozobale« vse zrnje z njiv). Kakšna zaščitna sredstva in ukrepe zaradi zaščite polj naj bi uporabili, kmetom ni znal nihče pojasniti; nastali so škodni primeri, nastalo je za več deset tisoč evrov škode. Zdaj lahko le razglabljamo, kdo in na kakšen način naj bi kaj storil, da do škoda ne bi nastala. Zato je **od vseh pravnih norm najjasneje zapisana obveznost, da morajo lovci, kot upravljavci lovišča, plačati škodo, ki so jo povzročile sive vrane na poljih (!?). Takšna rešitev nikakor ni pravična, saj bi morali usodo narave deliti vsi uporabniki prostora**. Valjenje odškodninske odgovornosti samo na lovce kot osebe, ki s svojim neplača-

poje narodna pesem, »... ko puška počí, ena vrana pade, ostale pa odletijo ...« Tam jih zlepa ni več na spregled. **Zato uravnavanje številčnosti sivih vrnan le z lovskimi šibrenicami zagotovo ne bo prineslo rezultatov!**

Zakonska »varovalka«

Lovski zakon (2004) je sicer prinesel varovalko, da za škodo, ki presega 50 % letnega prihodka od prodane divjačine v primeru, da je upravljavec izpolnil letni načrt lovišča, odgovarja Republika Slovenija, ki zagotavlja potrebna sredstva za plačilo take škode prek ministrstva, ki je pristojno za divjad in lovstvo. **Zato je priporočljivo, da upravljavci lovišč natančno spremljajo višino škode od divjadi in uveljavijo pravico do preusmeritve odškodnin na državo**, seveda, če bodo ubogljivo izpolnjevali načrt odstrela div-

gozdarstvo in prehrano je s svojo odločbo, št. 3411-31/2008/11, z dne 18. 3. 2009 na podlagi 268. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP) v povezavi z drugim odstavkom 42. člena Zakona o divjadi in lovstvu – ZDlov - 1 – (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 - odl. US in št. 17/08) **na predlog Društva za opazovanje in proučevanje ptic, DOPPS - BirdLife Slovenija**, Tržaška 2, Ljubljana, v zadevi **obnove postopka – izredni poseg** v populacijo sivih vrnan, izdal sklep, da se **ugodi predlogu DOPPS - BirdLife Slovenija**, Ljubljana. Tako se dovoli obnova postopka, ki je bil končan z odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, št. **3411-31/2008/9**, z dne 11. 2. 2009, s katero je bil dovoljen izredni poseg v populacijo sivih vrnan v loviščih in loviščih s posebnim namenom na območju Republike Slovenije zunaj lovne

dobe, in sicer v takem obsegu, da se v postopek pritegne kot stranskega udeleženca predlagatelja obnove postopka. **Minister je odločil, da se do odločitve o obnovi postopka zadrži izvršitev odločbe Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, št. 3411-31/2008/9, z dne 11. 2. 2009.**

Kakšen je pravi postopek

za uveljavljanje škode na kmetijskih in gozdnih kulturah od upravljavca lovišča?

ZDlov-1 v svojem 56. členu predpisuje, da mora oškodovanec škodo na kmetijskih in gozdnih kulturah **pisno prijaviti** v treh (3) dneh od dneva, ko je opazil škodo, pooblaščenec upravljavca, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. v tekočem letu upravljavec lovišča/LD javno objavi na krajevno običajen način. Če se oškodovanec in pooblaščenec upravljavca lovišča/LD v osmih (8) dneh po pisni prijavi škode na podlagi ogleda ne sporazumeta o višini odškodnine, lahko oškodovanec pošlje pisno prijavo škode komisiji, ki jo za tamkajšnje LUO (lovsko upravljavsko območje) imenuje minister za dobo petih let.

Komisijo za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah sestavljajo član komisije in njegov namestnik, ki sta usposobljena za kmetijsko stroko, ter član

Siva vrana, z znanstvenim imenom *Corvus cornix*, sodi v red pevcov. Kot evrazijska ptica iz družine vranov (Corvidae) živi v severni, vzhodni in jugovzhodni Evropi, zahodni Aziji, v delti Nila in severni Afriki. Njena značilnost je visoka stopnja prilagodljivosti, zato se kot **sinantropna** vrsta pogosto zadržuje v bližini naselij, ker izrablja človekovo urbano okolje za svoje prehranjevanje in gnezdenje.

Siva vrana je zelo podobna črni po telesnih merah in drugih osebnostnih značilnostih. Tam, kjer se njuni območji razširjenosti prekrivata, se obe vrsti tudi križata. Dolgo sta bili uvrščeni kot **podvrsti** ene in iste vrste (*Corvus corone*). Siva vrana je po tej sistematiki nosila ime *Corvus corone cornix*. Njuni potomci mešanih parov so bili manj plodni. Zdaj siva vrana nosi svoje prvotno znanstveno ime, ki ji ga je dal že Linné v *Systema Naturae*.

Območje razširjenosti sive vrane je veliko okrog 10 milijonov km². Po podatkih Wikipedie živi samo v Evropi, kjer jo najdemo v severni, vzhodni in jugovzhodni Evropi, od 14 do 34 milijonov ptic te vrste. V Sloveniji je siva vrana najpogostejša med vsemi vrani, predvsem v območjih kulturne krajine, ne najdemo je le v višjih legah in v strnjanih gozdovih. Na življenje v središčih večjih mest se je prilagodila v zadnjih desetletjih. Poleti, po gnezditvi, se mlade sive vrane združujejo v jate, ki jih sestavlja več deset osebkov. Pozimi pa so jate manjše, sestavljajo jih predvsem pari.

Po podatkih (citiram) Wikipedie živijo v prosti naravi štiri podvrste sive vrane: *Corvus cornix cornix*, ki živi po vsej Evropi, od Britanskega otočja južno do Korzike; *C. c. pallescens* (Madarász, 1904), ki jo najdemo v Turčiji in Egiptu (iz njenega imena izhaja, da je bolj blede barve kot druge sive vrane); *C. c. sharpii* (Oates, 1889) je prav tako bolj blede barve, živi pa od zahodnega dela Sibirije, Kavkaza do Irana, ter *C. c. capellanus* (P.L. Sclater, 1877), ki živi v Iraku in jugovzhodnem delu Irana in je po svoji barvi svetla, skoraj bela.

Siva vrana je prepoznavna po svojem dvobarvnem, črnosivem perju po telesu, na spodnji strani je svetlo siva. Sivi so tudi njen tilnik in ramici. Njen rep, peruti, glava in grlo so bleščeče črni, črna obarvanost grla se nadaljuje do prsi, kjer se zaključijo z neravnim robom. Trup je pepelnato siv z nekoliko temnejšimi črtami, ki dajejo rahlo progast videz. Prek razprtih peruti meri od 84 cm do enega metra, dolga pa je od 44 do 51 cm. V letu jo prepoznamo po zaokroženih konicah peruti, ki se zaključujejo s »prsti« (razkrcenimi primarnimi letalnimi peresi), predvsem pa po njenem lenobnem, poplesujočem se in neodločnem zamahovanju s peruti. Oglašuje se z glasnim, raskavim »kra«, najpogostejši klic, ki ima tudi funkcijo petja, je tri- do štirikrat ponovljen »kra«. Ob prepirih oddajajo daljši grlen zvok. Mladiči so ob izvalitvi temni, z modrikastimi ali sivkastimi očmi in rdečimi usti. Spominjam se, da so v naši vasi ljudje mladiče sive vrane jemali iz gnezd, ker so jih uporabljali za svojo prehrano.

Siva vrana, ki ji ustreza obdelana zemlja s številnimi naselji, je vsejedi mrhovinar. Pri iskanju hrane uporablja svojo visoko inteligenco. S tal pobira oreške, školjke ali rakovice in jih spušča z velike višine na trdo podlago, da se razbijejo. V mestih jo pogosto zalotimo pri smetnjakih, je mojster za odpiranje vreč s smetmi. Siva vrana tudi krade jajca in mladiče drugih ptic pevk. Gnezdi spomladi visoko na drevju v gozdovih, v gozdičkih na polju, na barjih, v resavah, na obali in v gorskem območju. V veliko pleteno gnezdo v krošnji drevesa samica izleže od tri do šest modrikastih jajc z rjavimi pegami. Mladiči se izvalijo po 18 do 19 dneh, v času valjenja za hrano skrbi samec. Mladi vrani zapustijo gnezdo po enem mesecu. V času gnezditve, pa tudi sicer, so sive vrane napadalne do ptičev, zlasti do ujed, ki zaidejo v njihovo bližino. Njeni naravni sovražniki so kuna belica, sokol selec in kragulj. Najbolj od vseh pa se siva vrana boji velike uharice¹.

¹ Vir za vse podatke je Wikipedia.

komisije in njegov namestnik za gozdarsko in lovsko stroko. Komisija, ki ima predsednika, zaseda v tričlanski sestavi in odloča z večino glasov. V delu komisije sodeluje tudi lovski inšpektor (brez pravice glasovanja). Na podlagi ocene komisije, ki mora opraviti ogled najpozneje v petnajstih (15) dneh od prijave, poskušata oškodovanec in upravljavec lovišča/LD skleniti sporazum o plačilu odškodnine. Če se ne strinjata z odločitvijo komisije, lahko s tožbo – ki jo morata vložiti najpozneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala – zahtevata, da o odškodnini odloči pristojno sodišče. Sodišče tožbo zavre, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena. Za druge vrste škode veljajo splošni predpisi o uveljavljanju odškodninskih zahtevkov, ki zastarajo v treh letih od njihovega nastanka.

S predstavitevjo škodnih primerov, ki jih povzročajo sive vrane, sem želel zgolj opozoriti na splošno problematiko upravljanja s sivo vrano kot vrsto (divjadjo). **Menim, da bi morala določeno odgovornost za številčno stanje sive vrane prevzeti država, še zlasti načrtovalci letnih načrtov odstrela divjadi, ki ne bi smeli prezreti opozoril civilne družbe, ki ima pravni in dejanski interes, da se v praksi uresniči načelo sodelovanja, zapisano v 2. odstavku 13 in 15. členu ZDlov - 1.**

Med ukrepi, ki jih priporočam upravljavcem lovišč, na prvem mestu navajam **dobro sodelovanje s kmeti in Kmetijsko-gozdarsko zbornico**. Le skupna zavest, od kje preti nevarnost, bo lahko zmanjšala višino škode, ki jo povzročajo sive vrane. Kmetje bodo morali spoznati, da tudi lovec potrebuje temeljne razmere za opazovanje in odlov sivih vran, ki so še najmanj v obliki prepovedi vznemirjanja v času lova. Zmanjšati bo treba tudi možnosti prehranjevanja sivih vran na smetiščih in drugih nelegalnih odlagališčih

(zanje naj bi poskrbela država!), ustrezno zaščititi določene kulture ob setvi in četvi ter sodelovati z medsebojnim obveščanjem, ki bo lovцем omogočalo realno in učinkovito ukrepanje. Odločilna je časovno-potna sestavina, ki bo kmetu in lovcu omogočala na eni strani optimalno kmetijsko pridelavo, na drugi pa varovanje pridelkov (posevkov) in odstrel divjadi. Le-ta pa ni mogoč, če kmetje s traktorji in drugimi deli zavlačujejo daleč v noč (medtem ko na nelovnih površinah – kjer sive vrane ponavadi prenočujejo – lovci praktično nimajo možnosti ukrepati in bo za to morala spet poskrbeti država).

Lovci se vrtijo v začaranem krogu: če bodo svojo pozornost namenjali pretežno lovu na sivo vrano, bo nastal izpad dohodka (načrta odstrela) pri lovu na srnjad in divje prašiče, ki prav tako povzročajo občutno škodo, ki pa jo je treba poravnati z iztržki od uplenjene divjadi. Pri slednjem je treba upoštevati časovno sestavino v obliki lovnih dob in trajanja dolžine dneva ter absolutno omejitev, ki jo predstavlja lovsko leto. Potrebno bo tesno sodelovanje OZUL, Zavoda za gozdove Slovenije, Inšpektorata za lovstvo in ribištvo in drugih državnih institucij, ki so zadolžene za red in disciplino. Za lovsko dejavnost sta moteča tudi povečan promet in splošno vznemirjenje v naravi. Kot primer navajam, da praktično nihče ne upošteva določbe 4. odstavka 82. člena ZVCP - 1, ki predpisuje, **da so gospodarske vožnje, še posebno s traktorji, dovoljene samo podnevi!** Splošen nered in nesodelovanje uporabnikov prostora ob delitvi prostora (lovišč) na lovne in nelovne površine pa prav sivi vrani omogoča, da se razširja in zaradi svojih prehranskih potreb povzroča že lokalno nevzdržno škodo v kmetijstvu, ki pa naj bi jo morali plačati lovci ...

Zato velja pozvati: Strnimo vrste in učinkovito ukrepajmo!

Bojan Avbar

»Rdeča pika« na preskusu

Znano je, da je »rdeča pika« merek, namenjen predvsem za hitre strele na blizu, na pogonih, pritiskih, skupinskih lovih. O uporabi »rdeče pike« oz. angleško »red dotov« smo v družbi lovskih prijateljev razmišljali predvsem po katerem od skupinskih lovov na jelenjad, kjer ponavadi vse poteka dokaj hitro in na divjad praviloma streljamo na kratke razdalje. »Ah, preblizu je bilo in prehitro, mogoče bi, če bi imel ...« Čeprav v našem lovišču ne okušamo strasti pogonov na divje prašiče, vemo, da je vsaka bežeča divjad izziv za marsikaterega strelca. Preden uspemo poiskati premikajočo se divjad v strelnem daljnogledu, se nam rado zgodi, da je že vse prepozno, saj moramo predhodno še oceniti divjad, pravilno prisloniti lice na kopito in pravilno približati oko k okularju. Česar prej ne ocenimo in ne vidimo, na tisto tudi ne streljamo. To težavo deloma lahko rešujemo z uporabo najmanjše povečave na strelnih daljnogledih s spremenljivo povečavo, seveda če nam jo naš daljnogled sploh omogoča oziroma, če uporabimo mehanske odprte merke (kar pa lahko povzroči vrsto drugih težav). Zadnjih nekaj let imamo tudi možnost, da uporabimo »rdečo piko« na orožju.

Vprašanja in pomisleki, ki so se mi postavljali glede »rdeče pike«, so bili predvsem:

- robustnost, vzdržljivost; odvisnost od vira napajanja (baterij),
- način montaže in demontaže na puško,
- kako natančno bi lahko zadeli želeni cilj, ko nimamo običajne povečave strelnega daljnogleda,
- uporabnost »rdeče pike« za običajen lov, lov s čakanjem, lov na zalaz, v slabših svetlobnih razmerah,
- druge prednosti, ki bi me prepričale, da bi pred lovom namestil »rdečo piko«, kjer sem pričakoval bežečo divjad.

Pravo oceno uporabnosti lahko poda le tisti lovec, ki tako optično napravo redno uporablja že dalj časa in zato pozna njene prednosti in slabosti. Nedvomno se je že izkazala prednost »rdečih pik« pri hitrih streljih na blizu. A kako se izkaže »rdeča pika« pri streljih na divjad, ki je malo dlje in pri običajnem lovu? Ker sem pred nedavnim dobil rabljen optični merek znanega švedskega pro-

izvajalca AIMPONT, model COMP-M4, sem se odgovorov na svoja vprašanja lotil sistematično, po vrsti. Objektivno želim predstaviti moja opažanja preskušanja te naprave tudi drugim lovcem. Morda imajo drugi drugačne izkušnje; posredujte jih še vi.

Aimpoint

Na trgu je že vrsta različnih proizvajalcev »rdečih pik«, od katerih nesporno še vedno izstopa švedski Aimpoint, ki je na trgu že 30 let in je pravzaprav iznašel »rdečo piko«. Leta 1997 je podjetje dobilo prvo pogodbo z ameriško vojsko za prvi »red dot«, ki ga je ta vojska uvedla v svojo oborožitev. Od takrat je v standardni oborožitvi vojsk ZDA, Švedske, Norveške, Latvije, Francije, Italije, tudi Slovenije ter mnogih drugih posebnih enot. Tudi ko je ameriška vojska iskala nadomestilo za uporabljeni model, je leta 2007 po ponovnem temeljitem testiranju in preskušanju spet izbrala – Aimpoint mod. COMP-M4 ter kupila več kot 100.000 kosov.

Ta optični merek je popolnoma vodotesen do globine 45 m, deluje v temperaturnem območju od -45 do $+70$ °C, je odporen proti udarcem, ima možnost 16 stopenj nastavitve osvetljenosti pike. Če ga nikoli ne izključimo, bo pri srednji nastavitvi z eno navadno baterijo AA deloval kar osem let! Skrbi z robustnostjo in napajanjem so odveč. Teža in velikost tega modela ustrežata polovici teže

daljnogleda, seveda pa je odvisna od modela in vrste montaže, ki jo lahko uporabimo za montažo na določeno puško. Model COMP-M4 ne potrebuje obročkov, pač pa ga brez uporabe orodja preprosto pritrdimo na montažno letev picatinny (ang. Picatinny rail oz. MIL-STD-1913 rail). Zato sem si za puško Blaser R 93 nabavil ustrezno montažno letev, na katero sem pritrdil COMP-M4. Snemanje in me-

in velikosti običajnega strelnega daljnogleda, praviloma pa so še precej manjši in lažji. V uporabi je že več kot 900.000 aimpointov, od tega jih 400.000 uporabljajo za lov; to je številka, s katero se lahko pohvali le malokateri proizvajalec, kar tudi mnoge prepriča o njihovi prednosti in kakovosti.

Montaža

Montaža »rdečih pik« je podobna montaži strelnega

njava strelnega daljnogleda z »rdečo piko« sta tako preprosta in hitra. Medtem ko mi montaža Blaser omogoča, da strelni daljnogled (oz. več, če jih imamo) snamem in pritrdim brez orodja, pa za pritrditev montažne letve picatinny na Blaser R93 potrebujem le priloženi ključek imbus.

Na trgu je več proizvajalcev optičnih naprav z »rdečo piko«: Zeiss (Z-Point), Schmidt & Bender (Hit-Point), Docter, Bushnell (Ho-

losight), Nikon, Leupold, EOTech, Trijicon (merki z optičnimi vlakni, ki ne potrebujejo baterij), če omenim le nekatere bolj znane, ter poplava cenениh tovrstnih izdelkov, ki res le približno ustrezajo lovskim zahtevam po natančnosti in vzdržljivosti. Različni modeli imajo različne velikosti pik (2MOA, 4MOA, 8MOA) ali različne oblike merilne točke merka (pika, krog s piko v sredini ...), vendar pa je najpogostejša oblika prav pika, ki je obenem tudi najpreprostejša. Velikost pike in osvetljenost pike sta dva pojma, ki ju moramo razlikovati!

Prednost Aimpointovih modelov pred poceni izdelki je, da zaradi sistema dveh leč ne poznajo težav s paralakso, s katero se srečujejo strelni daljnogledi pa tudi cenene »rdeče pike« oz. njim podobni izdelki. Paralakso ima tudi vsak strelni daljnogled, ki pa jo tovarniško nastavijo tako, da so naprave na neki določeni razdalji brez paralakse; večinoma na 100 m ali 150. Nekateri modeli (tekmovalni, v zadnjem času tudi nekateri lovski) imajo na objektivu obroč ali gumb za izravnavanje paralakse na različnih razdaljah. Posebnost aimpointa je v tem, da ni pomembno, kako daleč ali od strani je naše oko od okularja aimpointa in ali vidimo samo del ali celoten okular: dokler vidimo objekt in rdečo piko na njem, bomo tja tudi zadeli. Od razdalje 50 m naprej so aimpointi popolnoma brez paralakse, kar v kombinaciji z ne preveliko piko omogoča tudi natančne strele. Težava nekaterih cenениh »rdečih pik« je namreč, da imajo kar obupno paralakso; na 100 m tudi do pol metra.

Paralakso preprosto preizkusimo tako, da puško položimo v ustrezen naslon, namerimo (strelni daljnogled, »rdečo piko«) na tarčo in nato, ne da bi se česa dotikali, premikamo glavo stran ter opazujemo tarčo (objekt) skozi merek. Pri tem bomo opazili, da se »pika« ali strelni križ – v razmerju do cilja – navidezno »premika« po

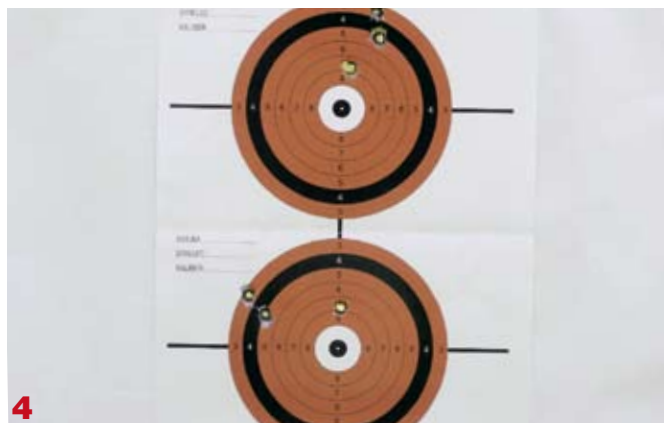
tarči (cilju). Take težave aimpoint zaradi napredne refleksne tehnologije, ki je rešena s sistemom dveh leč, nima in nam, kot že rečeno, omogoča tudi natančnejše strele.

Na forumu lov (www.forum-lov.org) sta objavljena prispevka o paralaksi tudi v povezavi »rdečih pik« in kjer najdete več odgovorov o obeh temah. V tehnične značilnosti posameznih naprav in v razliko uporabljene tehnologije med proizvajalci se nisem spuščal; prispevek bi bil preobširen za revijalne potrebe. Odgovori so vsakega, ki ga to zanima, dostopni na medmrežju; pa tudi o pojmi »MOA«, (<http://riflestocks.tripod.com/moa.html>), montažni letvi »picatinny« ki jo bom še omenil. Sem pa zato opravil lasten preskus (test) v povezavi z določenimi vprašanji in na katera sem si potem lahko odgovoril. Predvsem me je zanimalo, kako natančno lahko zadenem mirujoči cilj in v kolikšni meri je »rdeča pika« uporabna še za druge vrste lova, razen za lov na bežečo divjad. Menim, da so ugotovitve zanimive za lovce, ki te naprave (še) ne uporabljamo redno. Zakaj?

Pristrelitev in preizkus natančnosti

Ker me je zanimalo kako natančno je mogoče zadeti z aimpointom, sem opravil preizkus. Moj model aimpoint COMP-M4 je bil sicer izdelan po vojaških standardih, a se od lovskih modelov razlikuje le v načinu montaže in v tem, da je še robustnejši in tudi nekaj dražji. Velikost pike 2MOA ustreza vredno-

sti približno 5 cm na 100 m. Ta velikost omogoča tudi natančne strele. Če želimo meriti zelo natančno in v zmanjšanih svetlobnih razmerah, osvetljenost pike nastavimo na skoraj najmanjšo vrednost, kar sem tudi storil. Streljal sem s strelske mizice, za naslon pa sem uporabil blazinice, napolnjene s peskom. Uporabljena je bila puška Blaser R 93, kal., ter ponovno polnjeni naboji 7 x 64 s 9,7 gramov težko kroglo Sierra MatchKing. Na strelišču je bilo vreme ob preskušanju sončno in vroče – natanko 30 °C. (fotografija 1)

Pristrelitev

Aimpointe pristreljujemo tako kot vse druge strelne daljnogled: en klik ustreza premiku 16 mm na 100 m. Ob vsakem premiku začutimo in slišimo razločen »klik«. Pokrovčki so na napravo pritrjeni s trakom, kar preprečuje, da bi jih izgubili. Ko jih privijemo, je vse popolnoma vodotesno, za kar skrbijo tesnila. (fotografija 2)

Strelji na 100 m (fotografija 3)

Najprej sem za začetek iz-

strelil po tri naboje v vsak krog na prvi tarči ter zaradi zadetkov nad sredino tarče spustil za dva »klika«. Po kratkem odmoru sem izstrelil še tri naboje v tarčo srnjak. Vsi trije strelji so bili v premeru 10 cm, kar je več kot zadovoljivo in zame dokaz, da je mogoče s kakovostno »rdečo piko« zelo dobro zadeti tudi na tako daljavo. (fotografija 4)

Strelji na 150 m

Vprašal sem se, kaj pa malo dlje, na večje razdalje? Tarčo srnjaka sem prestavil na razdaljo 150 m (izmerjeno z daljinomerom) ter izstrelil tri strele, za kar sem porabil približno minuto. Pri tem sem se moral res malo bolj potruditi, da sem piko položil na mesto, kjer je ciljna cona. Kljub velikosti pike 2MOA na taki razdalji namreč pika pokriva že velik del trupa srnjaka na tarči. Dva strela sem uspešno oddal v zeleno območje premera 10 cm, tretji pa je padel po moji krivdi nekoliko desno (5 cm od prvih dveh), kar sem začutil takoj po strelu.

Hitro streljanje na tri tarče na razdalji 40 m. (fotografija 6)

Za primerjavo sem preizkusil tudi, kako hitro lahko zadenem tri mirujoče tarče z uporabo »rdeče pike« in nato še s strelnim daljnogledom 7 x 50. Čas sem izmeril z napravo, ki meri čas in zaznava strele. Streljati sem začel na znak, ob zadnjem strelu se je čas ustavil. Streljal sem stoje in potrudil sem se, da sem čim hitreje, a hkrati tudi zanesljivo zadel tarčo v ciljno

območje 10 cm. Preizkus sem ponovil 2 x z »rdečo piko« in 2 x s strelnim daljnogledom. Izmerjeni povprečen čas strela z aimpointom je bil 5,6 sekunde, povprečen čas s strelnim daljnogledom pa 7,4 sekunde, kar pomeni, da sem lahko z »rdečo piko« zadel cilj 25 % hitreje kot z uporabo strelnega daljnogleda. To ni bil preskus zadevanja na mirujoče cilje in kako dober strelec sem, pač pa le preskus razlike v hitrosti zadevanja tarč na blizu. Seveda bi bil najboljši preskus streljanje na

7

5

6

tarčo bežeči merjasec, kajti šele tam bi se pokazala prava prednost »rdeče pike« in razlika s strelnim daljnogledom. Prednost »rdečih pik« je namreč predvsem v tem, da omogočajo merjenje z obema očesoma. Zato je strel instinktiven, prostorsko zaznavanje cilja in okolice je neprimerno ustrežnejše, zaradi česar je lažje tudi zazna-

vanje in zadevanje bežeče divjadi. Razlika v uporabi aimpointa in strelnega daljnogleda s povečavo 7 x 50 je dobro opazna na fotografiji, ko je puška v obeh primerih usmerjena v isti cilj (tarčo) (fotografija 7).

COMP-M4 sem preizkušal tudi na lovu na čakanje, s preže, kjer me je predvsem zanimalo, ali pika omogoča

tudi dovolj natančno merjenje na divjad in lovsko pravičen strel do 100 m. Preskusil sem ga tudi pri lovu na zalaz. Pri »rdečih pikah« je opazovanje omejeno, zato je nujno potreben še daljnogled, s katerim lahko ocenimo cilj (divjad), razen če ga dovolj dobro vidimo s prostimi očmi. Na fotografiji je srna na razdalji 120 m fotografi-

8

rana s povečavo fotoaparata, gledano skozi aimpoint. Lahko vidimo razmerje med piko in srno in razločnost pike na srni. Velikost oz. svetlost pike lahko preprosto spreminjamo glede na svetlobne razmere. Ko pri aimpointu spreminjamo moč osvetljenosti, s tem nekoliko spreminjamo tudi velikost pike. Manjša pika omogoča tudi natančnejše strele na mirujoč cilj. Če pričakujemo premikajoč se cilj ali lovimo v dnevni svetlobi, v soncu, primerno povečamo svetlost pike. Zelo preprosto: »pika« pritegne pozornost očesa in tam, kjer je pika, bo tudi ležal

zadetek. Slabša kot je vidljivost (mrak), manjša naj bo pika. Primernost osvetlitve boste ugotovili brez težav.

Dostopnost naprave in cene

Aimpoint ima izdelke, ki so namenjeni prav za lovce. Tudi ti izdelki so robustni, so pa cenovno dostopnejši, čeprav ne ravno poceni, kar je prevečkrat (na žalost) glavni razlog za slovenskega lovca, da si ga morda ne privoščiti. Kot pri vsaki optiki tudi za »rdečo piko« velja pravilo, da odštete raje malo več in ne kupujte izdelkov neznanega proizvajalca dvomljive kakovosti, ki vam ne jamčijo za kakovost izdelka in servis ob poškodbah.

Obiskal sem slovenskega uvoznika za Aimpoint, podjetje **Group 22, d. o. o.** iz Ljubljane in jih prosil, če mi lahko za primerjavo razkažejo modele na zalogi. Zanimalo me je namreč, kaj vse si je mogoče ogledati, potipati in kupiti pri nas in

po kakšnih cenah. V podjetju Group 22, d. o. o., imajo na zalogi vse lovske modele, COMP-C3 (civilna, cenejša različica COMP-M4), 9000SC in 9000L, MICRO-H in model 7000SC, ki ima tudi edini med modeli 2-kratno povečavo. Na sredini fotografije je moj COMP-M4, levo od njega COMP-C3, desno MICRO-H, zgoraj in ob strani pa modela 9000 in 7000 (fotografija 9).

Model MICRO je sploh najnovejši in tudi najmanjši, saj z nosilcem tehta vsega le 105 g. Vendar majhnost ne pomeni tudi majhne učinkovitosti! Vodotesen je do

globine 5 m, uporabnost litijeve baterije 3-V pa je ob neprekinjeni uporabi kar pet let. Z dovoljenjem prijaznega prodajalca sem smel model MICRO namestiti tudi na mojo montažno letev na blaserici (fotografija 10).

Resnično kompakten izdelek, ki ima vse kakovosti svojih predhodnikov. Cene modelov se gibljejo od 400 do 600 € za serijo 9000, 453 € za COMP-C3 ter od 432 € naprej za MICRO-H (za ceno 642 € dobimo MICRO-H z vgrajeno montažo za Blaser). Na zalogi imajo tudi ustrezne montažne dele (tudi za puške šibrenice). Kateri model aimpointa izbrati, je odvisno tudi od tega, kateri tip montaže dopušča vaša puška: en obroček (COMP-C3), dva obročka (serija 9000, 7000) ali že vgrajena montaža v sam aimpoint (COMP-M4 in MICRO-H). Pri izbiri modela pazite tudi na velikost pike; najpogosteje sta to 2MOA in 4MOA. 2MOA je idealna kombinacija med hitrimi strelji na blizu ter natančnimi strelji malo dlje, kar so ugotovili že mnogi lovci po vsem svetu pa tudi predstavniki vojske, ki so največkrat izbrali model COMP-M4.

Sklepne misli

Optični merik »rdeča pika« brez povečave in z nastavljivo osvetlitvijo pike je idealen pripomoček, ki ga namestimo na našo risanico za lov na pogonu. Ko merimo, sta lahko obe očesi odprti in premikajoči se cilj (tarčo) poiščemo hitreje in mu (ji) tudi hitreje sledimo. Bolje so vidne tudi vse morebitne ovire v smeri strela in (ne)-

varni koti za strel. Tudi v slabi vidljivosti in mraku nastavljiva osvetlitev omogoča najprimernejšo vidljivost pike. Slaba stran »rdeče pike« pri čakanju s preže, pri zalazu pa je, da z njo ne moremo dobro oceniti divjadi, ki je pred nami. Zato naj bo lovčeva obvezna oprema tudi dober daljnogled, ki pa ni potreben, če je razdalja majhna in divjad lahko ocenimo že s prostim očesom. V takem primeru lahko streljamo in zadenemo kvečjemu hitreje in do določene razdalje prav tako natančno. Toda če lahko s strelnim daljnogledom na puški v mraku lovsko pravično streljamo do neke določene ure, pa se pri uporabi »rdeče pike« ta čas obvezno skrajša, glede na velikost divjadi lahko tudi do pol ure. Česar ne vidimo dobro, na tisto tudi ne moremo nameriti. Ko se mračí, se krajša razdalja, na kateri lahko opazujemo s prostim očesom, torej se skrajša tudi uporabna strelna razdalja! Strelji na daleč so res omejeni, vendar mogoči. Cilj moramo vedno dobro videti, sicer nanj ne

moremo in ne smemo nameriti! Omenjena »pika« je dobro vidna v mraku in močnem soncu, (fotografija 11), kar za nekatere cenene nikakor ne moremo trditi.

Preizkusil sem, da je mogoče z »rdečo piko« tudi dobro zadeti. V rokah dobrega strelca in z nekaj vaje je mogoče lovsko pravično upleniti divjad vse tja do daljave 150 m, v mraku pa največ do 100 m, če streljamo na tolikšno divjad, kot je srnjad. V primerjavi z odprtimi merki ni potrebna poravnava prednjega in zadnjega merka, v primerjavi s strelnim daljnogledom pa pike ni treba osredotočiti na sredino okularja, da bi zadeli cilj. Tako se skrajša čas merjenja prav v trenutkih, ko to najbolj potrebujemo. Prednost je tudi, če je pritrjena na

nega daljnogleda. Odlično bi služila tudi na puški vodnika psa krvosledca pri zasledovanju obstreljene divjadi, še posebno na težko prehodnem terenu, saj so naprave majhne, odporne proti udarcem in omogočajo hitre strele; vsekakor hitreje kot z odprtimi mehanskimi merki. Dejstvo je, da je »rdeča pika« več kot odlična za strele na bežečo divjad in v veliki meri uporabna tudi za druge vrste lova, kar je bilo moje glavno vprašanje po nabavi. Zadnje vprašanje pa je, kako ste osebno zadovoljni s tistim, kar trenutno uporabljate za lov in koliko ste pripravljeni odšteti za morebitno izboljšavo – če jo sploh potrebujete. Na to si mora odgovoriti vsak sam. Moj nasvet je le: Če že kupujete – **ne kupujte poceni**. Posvetujete se z lovskimi

Vse foto: G. Hodnik

šibrenico pri lovu na lisice ob svetlobi lune, ko zaradi slabše vidljivosti ne vidimo merkov. Prednost prinaša lovčemu s slabšim vidom ter tistim, ki na pogonih še prisegajo na »odprte merke«, ker jih omejuje povečava strel-

prijatelji, ki »rdečo piko« že uporabljajo, pa tudi sami primerjajte in preizkusite, kaj vam najbolj ustreza.

»Rdeča pika« ni čudežna naprava, je le del lovčeve opreme, ki omogoča, da pri pravilni uporabi lahko v določenih razmerah lova divjad uplenimo uspešneje in lovsko pravično. Vedeti moramo: »čudežne opreme« ni in prav nič (ne rdeča pika, velika povečava strelnega daljnogleda, natančna puška, daljinomeri ...) ne more nadomestiti pravilnega merjenja, proženja in predvsem vaje uporabe orožja in optike, ki ju uporabljamo.

Gregor Hodnik
gregor.hodnik@gmail.com

Naslednjič: PRIMERJAVA RAZLIČNIH »RDEČIH PIK«

Foto: J. Pop

Labradorec je lovski pes!

Nekdaj smo se v lovski družbi, še posebno takrat, ko smo ob kozarcu hvalili svoje pse, spoznali, da dober pes spada le v dobre lovske roke. Ali drugače: dober pes za dobrega lovca. Na gostilniških »seansah« in »pametovanjih« smo največ govorili o ptičarjih, ki da so vsekakor najuspešnejši »lovci vseh časov«. Omenjeni so bili glavni in pomembni princi nas, lovskih zanesenjakov, čeprav je včasih kdo, ki je poslušal naša razglabljanja izza točilnega pulta, posmehljivo pristavil, da je on s svojim Rinkom, ki je bil le mešanec, prinesel domov za v lonec več zajcev, kot jih odstrelijo vsi lovci v eni sezoni. In tako smo se razšli vsak v dobri veri, da ima samo »on« ta pravega in najboljšega lovskega po-

močnika. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja, tu in tam tudi že prej, pa so se pri nas pojavili novi lovski psi – prinašalci. Najpogostejši in najbolj čislani je bil **labradorec**. Lovci ga nikakor nismo najbolje sprejemali, le stežka si je utiral pot. A to samo pri nas. Lovsko razvite države so ga začele uporabljati že veliko prej. To ni bil eleganten ptičar z izrednim lovskim nagonom. Bil je nekoliko počasnejši, z dolgim repom in pa – barva, črna in rumena, pri lovcih ni bila zaželena. Tudi sicer je labradorec opravljal drugačno vlogo. Bolj znan je bil kot vodnik slepih, opravljal je delo slednika izgubljenih ljudi, izkazal se je kot lavinski in nasploh reševalni pes, iskalec nedovoljenih snovi, eksplozivnih teles itn. Pred-

vsem pa je bil doslej znan kot specialist - prinašalec – »aporter«. Toda prav tako kot se dandanes ptičar počasi uveljavlja v »civilni« službi, ki jo je že davno prej opravljal predvsem labradorec, si je leta navsezadnje le postopoma utrl pot v lovske vrste. Prav tako tudi vsi labradorčevi ožji sorodniki – prinašalci (retrieverji). Zahvaljujoč njegovi siceršnji vsestranskosti – z dobrimi lovskimi zasnovami in pravilno vzrejo in vodenjem – se labradorec, v osnovi kot lovski pes, že uspešneje uveljavlja tudi med slovenskimi lovci.

Če je bil naš nekdanji moto, da dober pes (ptičar) spada le v dobre roke, lahko zdaj trdimo, da je labradorec pes, ki spada v vsake roke ali da je **lovski pes za vsakega lovca** (seveda, če zna pravilno ravnanj z njim).

Splošno o labradorcu

Je živahen, atletske graje pes, mišičast, sposoben opraviti vse zahtevane naloge. Je energičen, prijetnega značaja, učljiv, privržen gospodarju, ki mu želi v vsakem trenutku ugoditi, in je obenem družaben. Njegov nagon za prinašanje je naravnost fantastičen. Njegova posebnost je tudi mehak prijem pri prinašanju. Iz izkušnje vem, da je labradorec sposoben brez težav prinesiti poljskega zajca ali lisico. In to z velike razdalje! Ranjenega zajca zna tudi umiriti. Pri tem opravilu mora pes vseeno počteno prijeti. Torej je v psu občutek za potreben prijem. Še nekaj posebnega je pri tem psu – izjemna vodljivost, predvsem pa ga je mogoče lepo usmer-

jati. Na splošno je inteligen- ten pes, dobro dojema in uravnava izvedbo zadane naloge. Zato je tudi »lahek« za šolanje, skorajda na svet prinesenih povelj. Poznavalci pasme iz izrazito lovskih vrst (npr. **Jože Štebih**) trdijo, da si je labradorcem sposoben zapomniti sedem uplenjenih živali (npr. rac), ki so po streljih padle na različnih mestih. Prav pri tem pa pridejo do izraza njegove naravne zasnove in temeljno delo: izreden spomin, usmerljivost, hitrost in zanesljivo prinašanje. Labradorcem ima odličen voh (nos). No, na tej točki se mnenja v srenji kinoloških strokovnjakov še krešejo. Strokovnjaki na splošno pravijo, da ima vsak, še tako lovsko ali drugače neizražen pes, dober nos. Menda med njimi ni slabega nosu; le uporabljati ga ne znajo pravilno (Štebih). Osebo imam o tem svoje mnenje! Tudi o tem zaradi izkušenj!

Kot vsi psi iz skupine prinašalcev je tudi labradorcem izredno vodoljuben pes, ki mu voda niti pozimi ne pride do živega, saj ima gosto podlanko, ki ga varuje pred mokroto in mrazom. To pa ne pomeni, da psa lahko pošiljamo v vodo po izgubljenem divjad, kadar je zunanja temperatura pod ničlo, ali takrat, kadar to ni potrebno, nato pa ne poskrbimo, da se pravilno ogreti posušijo. To velja tudi za vse druge lovske pse, ki jih uporabljamo pri lovu na race. Ta pes tudi ni za na verigo ali v boks, kjer bo vse dneve prepuščen sam sebi in v samoti. Najbolje se počuti v človekovi družbi, na potovanjih, ob delu zunaj hiše, je strpen, potrpežljiv in ustrežljiv¹. Njegovo lajanje v zaprtem prostoru (pesjaku) je znamenje, da je zanemarjen. Ob vsaki priložnosti, ko ga bomo spustili, bo takšen pes dajal videz apatičnosti, bo svoje- glav in potepuški. Na splošno je labradorcem trdnega zdravja, nekateri posamezniki so podvrženi epilepsiji, kolčni

in komolčni displaziji in očesnim boleznim. Labradorcem je zelo ljubeznivega, igrivega in obenem ponosnega značaja. Je pozoren in že vsaka nezna- na malenkost ga spodbudi, da se oglasi in tako opozori vodnika. Je prijeten »terapevtski« »razvedrilni« pes, ki lahko zdravi človeško depresijo in dušo. Nekje sem prebral, da je »oživljeni angel s štirimi nogami«.

Lov z labradorcem

Pri uvajanju labradorca v lov in za lovsko uporabo je zelo pomemben prvi pristop. Sicer ta pasma psa pozno dozori, nekako pri starosti treh let, zato sta tem pomembnejša njegovo razumevanje in postopek socializacije, pa tudi čas, ki ga lahko preživi z vodnikom. Ni pomembno, da je neprestano v lovišču. Literatura navaja, da je labradorcem »večni otrok, ki potrebuje stalno ljubezen človeka«. Kljub dvema izšolanima labradorcema, ki sem ju izšolal, sem se o tem temeljito prepričal. Kot dolgoletni vodnik in vzreditelj

Tekmovanje – poljska preizkušnja (Field trials): v pričakovanju pogona

ptičarjev mi je bilo prvič čudno oditi z labradorcem na polje. Pri ptičarju sem bil vaje hitrega odziva in sledenja, pri labradorcu pa je bilo uvajanje počasno. Toda že po nekaj svežih sledih je prišel do izraza njegov lovski nagon. Obenem sem mu začel polagati nezahtevne vlečke, ki jih je izdeloval z veseljem in veliko delovno vne- mo. Sčasoma so bile vlečke vse daljše in zahtevnejše. Včasih je bila vlečka dolga

več kot deset minut, z več kljukami. Pri tem se mi ni nikoli zgodilo, da sleda ne bi izdelal in opravil zadane naloge. Pri šolanju in delu z labradorcem se nisem mogel otresti podobe in primerjave s ptičarjem, zato sva skoraj

Labradorcem Jord Goddess of Earth na lovu

vsak dan, v večernem času, pohajkovala po polju v načinu iskanja, kakršnega sem bil vajen pri ptičarju. Ampak to ni bil ptičar! Navaditi sem se moral specifičnosti nove pasme. Pri prvih stikih z divjadjo je pes obstal in na pove- lje sva nato poiskala sled. Že

zneje skoraj stala uvrstitve v nagradni razred na tekmi za lovske uporabnost – pri poljskem in gozdnem delu, kjer je moral pes najti in čim prej prinesiti dve pernati ali dlakasti živali (divjadi) pod določenim kotom in z do-

ločene kvadratne površine. Psička je pokazala vse lovske zasnove ptičarja. Le s težko muko sem jo umiril in pri- pravil, da je opravila zadano nalogo. V enajstem mesecu starosti sem začel s postopnimi kondicijskimi vajami – dolgi pohodi in pozneje tek ob kolesu. To je po mojem mnenju pomemben element pri zagotavljanju vzdržljivo- sti na lovu, še posebno na toplih jesenskih lovih, pri šar- jenju, delu v vodi in pri mo- rebitnem izdelovanju krvne- ga sleda. Prej ni priporočljivo izvajati zahtevnejših kondi- cijskih vaj, saj pri tej pasmi še nista dovolj utrjena kostno tkivo in hrustanec. Ob osnov- nih vajah šolanja, ki so sko- raj pri vseh psih enaka, sem vso pozornost polagal na nje- govo specialnost – dobro us- merljivost. Ker pa sem, kot sem omenil, nehote »nare- dil« iz labradorca »ptičarja« in »šarivca«, sem njegovo os- novno zasnovo premalo utr- dil, kar se mi je maščevalo. Zato je pomembno, da s psom, ki je pred preizkušnjo ali tekmo, ni dobro imeti »uja- ganega« labradorca, razen ti- stih predmetov, ki so potreb- ni za takšen preskus (vlečka, prinašanje, obnašanje na sto- jišču, hoja ob nogi ipd). To so mi potrdili vodniki, ki se z labradorci in tekmovanji aktivno ukvarjajo (Emih, Šte-

¹ Da ne boste mislili, da to ne velja za vse druge lovske pasme in na splošno vse pasme. Vsak pristnejši stik s psom vam bo poplačan trikratno.

bih itn.). Ali drugače povedano: za takšna tekmovanja moramo imeti namensko izšolanega psa, ki bo odsoten z naših skupnih lovov.

Labradorci so izjemni pes za izdelovanje krvnega sleda. Danski lovci, npr., uporabljajo labradorca v 33 od 109 lovskih okrožjih celinskega dela države – Jutlandije – in imajo ob tem le deset hannovčanov in bavarcev. Zanimivo, v omenjenih okrožjih med glavne »krvosledce« sodi nemški ptičar – žimavec!!! Ta podatek je iz leta 2002². Po zatrjevanju tamkajšnjih vodnikov se ta pasma psa pri njih dobro izkaže, čeprav je na tamkajšnjem območju glavna divjad jelenjad. Toda tereni so vseeno prijaznejši in manj zahtevni kot pri nas. In prav to labradorcu ustreza.

Pri izdelavi krvnega sleda se labradorci izjemno koncentrirajo na sled. Pri učenju in šolanju dela po KS sem s pridom izkoristil labradorčevo nenasitnost oz. izjemno ješčnost. Sprva sem na umeten sled na vsakih trideset korakov spuščal pasji briket. Že po drugem umetnem sledu je moja psička dojela, da ji za delo pripada nagrada in je samodejno rinila z nosom po sledu. Po določenem času sem ji moral nagrade na sledu odtegniti, na koncu pa jo je obvezno čakal »plen – skleda«, ki jo je z veseljem popravila. Sčasoma sem ji tudi to ukinil in jo je na koncu čakala samo posušena srnja koža. Po vsakem izdelanem sledu je sledila pozitivna vzpodbuda, za katero je labradorci izjemno dojemljiv. Sledove sem podaljševal po dolžini pa tudi glede časovnega odmika od položitve sleda. Nazadnje sem položil umetne sledove, ki so bili starejši od dvanajst ur (čez noč), tako da je bilo zraven še veliko zapeljivalnih sledov zdrave divjadi. Tudi pri tem se je labradorci pokazal kot zelo »sledozvest« pomočnik. Žal pa nisem imel priložnosti izdelovati pravega, naravnega sleda, zaradi strela priz-

nete velike divjadi, da bi se prepričal o konkretnem obnašanju psa na cilju. Pozneje sem izdelovanje – utrjevanje umetnega krvnega sleda opustil, kar pa bom skušal spet ponovno vzpostaviti. Zavedam se, da je umetni krvni sled nekaj povsem drugega kot naravni krvni sled, zato sem še zdaj v dvomu glede obnašanja pri živi, ranjeni divjadi. Upoštevati moram dejstvo, da je labradorci izjemno nežen pes. Nekateri vodniki trdijo (Lipiec), da se labradorci brez pomisleka na koncu »spopade« s še živim plenom.

Uporabnostna tekmovanja za labradorce so: *lovska preizkušnja, lekma v prinašanju (TP-R), vsestranska uporabnostna tekma (VUT-R), specialna tekma – Dr. He-*

Tekmovanje je pritegnilo znane slovenske poznavalce (lovskih) labradorcev.

raeus (TR-Hr) in poljska preizkušnja = Field trials. Seveda pa mora labradorci najprej opraviti preizkušnjo naravnih zasnov (PNZ - R).

Vse tekme so zelo zahtevne in so deloma tudi časovno »začinjene«. Vsebujejo elemente (razen poljske preizkušnje - Field trails?)³ ubogljivosti, poljskega dela, gozdnega dela, vodnega dela, prinašanja, usmerljivosti in veselja do dela, pri vsestranski in uporabnostni tekmi pa še prosto šarjenje v ločju

³ Tekma, na kateri ugotavljajo najboljše zasnove za nadaljnjo vzrejo, specifično za določeno pasmo. Imamo tudi, npr., Field trials za ptičarje.

brez rase, prinašanje dveh pernatih živali preko vode in krvni sled (glej pravilnike, ki so objavljeni na spletu www.klub-retrieverjev.si). Pri krvnem sledu je zaželeno, da je sled položena ponoči in da je pes napovedan »pokazač« ali »oblajač«. Če pa ni ne eno ali drugo in pride do cilja na slednem jermenu, ne more dobiti višje ocene kot tri (3), čeprav je sled izdelal brezhibno.

V Beltincih je lani decembra avstrijski klub retriever (ÖRC) organiziral mednarodni Field trials, prvo takšno tekmo pri nas. Nastopali so vodniki iz Anglije, Avstrije, Francije, Nemčije in Madžarske. Res pisana družba tekmovalcev. Seveda sem si tekmo ogledal. Ker sem malo zamudil, sem že tam našel našega poznavalca in sodnika

popolna ubogljivost, izkazovali so izjemno hitrost pri prinašanju in, kar je bil po mojem mnenju poudarek tekme, izkazovali so brezkompromisno usmerljivost. Vide-li smo *usmerljivost*, ki je mejila že na računalniške igrice. Vodnik je praktično pripeljal psa do plena. Dobil sem občutek, da so ti psi brez nosu, saj so ga lahko uporabili šele po odstrelu divjadi. Pač angleška specialistična šola in hladnokrvnost! Pri ptičarskih prireditvah zahtevamo (pravilnik), da se gledalci pomikajo na določeno razdaljo za sodniki in tekmovalcem, da psa ne motimo pri delu. Tam pa so psi prinašali uplenjeno divjad tudi med vodniki, gledalci in med drugimi psi. K vodniku so jo pač nosili od tam, kjer je padala pernat divjad. To pa je mogoče samo ob prinašalčevi hladnokrvnosti, trdnosti značaja in izrednem spominu! Nemalokrat je fazan padel skoraj na vodnika ali psa. Trdnost pasjega značaja in njegova izkazana sla po prinašanju sta navdušili marsikaterega prisotnega. Zanimivo je bilo videti oblačila tujih vodnikov. Vsi so bili oblečeni v aristokratskem pojmovanju lova – angleškem stilu. Lepa podoba, ki smo je vajeni iz filmov. Skratka, bil je lep dan, ki sem ga preživel v drugačni družini, kot sem je sicer vajen. Predvsem pa poučen.

Moj zapis o labradorcu naj ne bo zgolj kot njegova hvala. Zapisal sem le dejstva, ki sem jih podkrepil z mojo (še pomanjkljivo!) prakso in znanjem. To pasmo sem želel le predstaviti v praktični lovski luči in razširiti obzorje nekaterim zakrknjenim dvomljivcem. Mogoče mi je uspelo!?

Labradorci so odlični, tudi vsestransko uporaben lovski pes, ki v nekaterih disciplinah lahko uspešno tekmuje s ptičarjem! Ali ga bo prehitel? Gotovo ne, ker ptičar je ... ptičar!!! Naveza labradorci - ptičar daje izjemne užitke na pravih, poljskih lovih. Torej je **labradorci lovski pes za vsakega lovca!** To je vredno izkoristiti!

Franc Krnjak

Kaj vse so o divjadi, lovu in lovcih pisali časopisi na Kranjskem ...

Piše: mag. Romana Erhatič Širnik

(Nadaljevanje)

Štem prispevkom zaključujemo pregled prispevkov, objavljenih v nekaterih časopisih in revijah, ki so izhajali na Kranjskem v obdobju Avstro-Ogrske, to je od druge polovice 19. stoletja do konca prve svetovne vojne. V minulih dveh letih smo povzeli prispevke iz Novic (1843–1902), časopisa Slovenec (1873–1945), Kmetovalca (glasilo c. kr. Kmetijske družbe na Kranjskem, 1884–1943) in Lovca (izhaja od leta 1910 in bo prihodnje leto obeležil stoletnico izhajanja). Žal nismo uspeli sistematično pregledati Slovenskega naroda. Poleg že omenjenih časopisov najdemo prispevke o divjadi, lovcih in lovu tudi v drugih časopisih in revijah (glasilih). Poleg časopisov so prispevke o divjadi in lovcu objavljale tudi različne revije, med njimi mladinski časopisi, na primer mladinska revija Vrtec.

Časopisi in glasila, razen mladinske literature, so redno spremljali priprave in sprejem lovske zakonodaje. Stališča, ki so jih zastopali posamezni časopisi in glasila, so bila odvisna od interesne skupine, naročnikov oziroma bralcev. Vedno pa so bila ostra nasprotja med zastopniki interesov kmetov in lovcev; vzrok je bila problematika škode od divjadi. Kot je razvidno iz prispevkov, je bila ta problematika zelo pereča posebno na Kranjskem. Nasprotij med interesi lovstva in kmetijstva jim ni uspelo preseči, zato je tudi Kranjska vse do konca prve svetovne vojne ostala brez celovitega lovskega zakona.

O lovu in lovcih so največkrat pisali pozitivno. V tedanji družbi so bili lovci praviloma zelo cenjeni. Meščanski lovci, o katerih so tudi največkrat poročali, so večinoma izhajali iz premožnejših krogov, mnogi od njih so bili tudi vidne osebnosti v političnem in gospodarskem življenju. Občasno so poročali o posameznih lovskih družbah in društvih, na primer o Ljubljanski lovski družbi (član je bil tudi tedanji ljubljanski župan Ivan Hribar, pozneje prvi predsednik Slovenskega lovskega kluba), društvu Sokol in drugih. Žal so podatki zgolj slučajni in na njihovi podlagi ni mogoče povzeti nikakršnih zaključkov. Redno pa so časopisi spremljali delo Slovenskega lovskega kluba in pozneje Slovenskega lovskega društva. Posebno veliko pozornosti so mu namenili v letu njegove ustanovitve. Prispevki so bili zelo različni, pogosto politično obarvani, v katerih so se občasno posluževali tudi osebnih diskvalifikacij posameznikov.

Manj prizanesljivi so bili do tako imenovanih podeželskih lovcev, ki so jih pogosto obtoževali, da se premalo zanimajo za divjad. Nekateri od njih naj bi lovili le zaradi dobička, uplenjeno divjačino pa prodajali. Zasedili smo tudi cene, po katerih so divjačino prodajali v Ljubljani. Meščanski lovci naj bi lovili predvsem za zabavo in sprostitve. Njihov cilj je bila le trofeja. Posebno priljubljeni so bili divji petelini. Zato ne preseneča dejstvo, da so spomladi redno poročali o petju divjih petelinov, objavo pa so si vedno zaslužili lovci, ki so v sezoni prvi uplenili divjega petelina, pa tudi lovci, ki so jih uplenili največ.

V časopisih in revijah najdemo dragocene podatke o divjadi posameznih vrst. Na splošno je veljalo, da so časopisi največ pozornosti namenjali lovno zanimivim vrstam, pa tudi vrstam, ki naj bi povzročale škodo drugim uporabnikom prostora.

Tedaj se je najslabše pisalo poljskemu zajcu, ujedam, vranam, srakam in šojam. Veljala je ostra delitev na tako imenovane »koristne« in »škodljive« vrste. K prvim so uvrščali živali, ki so bile koristne za človeka (tudi lovsko zanimive vrste), k drugim pa vrste, ki so škodovala kmetom ali lovci. Veljalo je, da je treba koristne vrste negovati in gojiti, škodljive pa zatirati z vsemi sredstvi. Ker v zakonodaji tako imenovani škodljivci niso bili uvrščeni med divjad, je to pomenilo, da je takšno žival lahko pokončal vsakdo. V časopisih zato najdemo vrsto vesti o hrabrih posameznikih, ki so tudi na zelo nehumane načine pobili katerega od škodljivcev. Največkrat so bile to lisice, jazbeci, divje mačke, ujede itn. Praviloma so posameznike, ki so uspeli pokončiti škodljivo žival, tudi pohvalili, saj so opravili družbeno koristno delo. Z objavo o svojih *junaštvih* so ti v svojem lokalnem okolju pridobili na veljavi. Lovci so zatirali predvsem vrste, ki so bile njihovi tekmeci, ker so se prehranjevale z vrstami divjadi, ki so bile priljubljen plen za lovce. Najpogosteje so za take naloge zadolžili svoje lovske čuvaje. V časopisih so bili še posebno veseli novic o zvereh. Največkrat so poročali o rjavem medvedu in volku. Medtem ko je bilo za prvega še slišati kakšno dobro besedo, slednjemu niso bili naklonjeni. Še posebno dobrodošle (zanimive tudi iz današnjega vidika) so bile uplenitve redkih vrst. Spomladi so redno poročali o vrnitvi selivk, še posebno slok (kljunačev). Ob takšnih priložnostih so vedno pozvali lovce na lov in jim zaželeli lovsko srečo. Od nelovnih vrst so se največkrat spomnili na ptice pevke. Opozarjali so na njihove koristi za sadjarstvo, ljudi odvrčali od nelegalnega lova, pozimi pa pozivali bralce, naj jim pomagajo s hrano.

Lovci ob pripravi zbornikov pogosto iščejo informacije, kdo je gospodaril z njihovimi lovišči v preteklosti. Po zakonodaji so morale oblasti potencialne zakupnike obvestiti o načrtovanih dražbah. Razpise za dražbe najdemo v dnevnikih časopisih (Slovenec, Slovenski narod, Laibacher Zeitung), objavljali so jih tudi lokalni časopisi (na primer Dolenjski list, Gorenjec). Kje je posamezno okrajno glavarstvo objavilo razglas o dražbi, je bila njegova izbira. Kdor bo želel najti podatke za svoje območje, bo potreboval veliko potrpežljivosti in tudi nekaj sreče. Velja še omeniti, da je z vztrajnim iskanjem mogoče najti podatke o razpisu dražb, redkeje pa smo zasledili informacije, kdo je uspel na dražbi ter za kakšno ceno izdražbati lovišče. V posameznih primerih smo zasledili, da so ob razpisu oziroma povabilu k dražbi navedli tudi vrste divjadi, ki so bile v lovišču.

Nadaljevali bomo s pregledom prispevkov o divjadi, lovu in lovcih, o katerih so poročali **štajerski časopisi**. Prispevke smo pregledali v nemškem časopisu Marburger Zeitung (1862–1945), pa tudi v slovenskih časopisih, na primer Slovenskem gospodarju (1876–1941), Štajercu (1900–1918) in drugih lokalnih časopisih. O lovskih razmerah in divjadi na Štajerskem v okviru Avstro-Ogrske je bilo doslej zapisanega zelo malo in upamo, da bomo uspeli osvetliti še kakšno zanimivost iz preteklosti.

(Se nadaljuje.)

Na kratko iz tujega tiska ...

Švica: V kantonu Wallis je šlovski čuvaj uplenil volka – samca, in sicer v neposredni bližini črede ovac. Odstrel volka je bil v skladu s konceptom upravljanja z volkovi v tej državi, saj naj bi prav ta volk od pomladi letos zadavil že okrog 100 ovc. Poleg tega se je že nekaj dni pred odstrelom zadrževal v neposredni bližini tropa ovac. Poleg omenjenega volka je bilo izdano dovoljenje za odstrel še enega, ki prav tako povzroča veliko škodo med drobnico. Upljenega volka so prepeljali v veterinarsko bolnišnico v Bern, kjer potekajo ustrezne preiskave.

(Deutsche Jagd Zeitung Internet)

Nemčija: Po pogonu, ki je bil novembra 2005 v bližini kraja Retzenbach, je okrog 180 kg težak divji prašič zašel v vas in pri tem poškodoval dve ženski, ki sta morali poiskati zdravniško pomoč. Ker so stroški zdravljenja za obe ženski znašali 34.500 €, se je prizadeta zdravstvena zavarovalnica odločila tožiti najemnika lova, ki naj bi bil neposredno kriv za poškodbe obeh žensk in posledično za stroške zdravljenja ... Neposredno pred iztekom zastaralnega roka je pristojno sodišče v kraju Gemünd odločilo, da najemnik lova ni neposredno odgovoren za nastale poškodbe oz. da ni neposredne povezave med pogonom in „izletom“ merjasca v bližnjo vas.

(Deutsche Jagd Zeitung Internet)

Nemčija: Državni sekretar na kmetijskem ministrstvu v zvezni deželi Spodnja Saška je predstavil obvezni ukrep, ki ga morajo upoštevati lovci na pogonih, ki potekajo v bližini cest, če pristojni za varnost na cestah ne odredijo drugače. Obvezna je namreč uporaba prometnih znakov 'pozor lov', ki morajo biti ustrezno težki in odbijati svetlobo.

(Wild und Hund Internet)

Himalaja: Kot poroča organizacija WWF (World Wide Found for Nature) je znanstvena ekspedicija, ki je proučevala vzhodno Himalajo, na tamkajšnjem območju odkrila nekaj stov novih rastlinskih in živalskih vrst. Tako naj bi odkrili kar 242 novih vrst rastlin, 16 vrst dvo-

Foto: G. Bočina

V nemškem Thüringenu praznujejo 20-letnico vzrejne postaje, kjer umetno vzrejajo divje peteline za izpuščanje v naravo.

živk, 14 vrst rib, 2 vrsti ptic in 2 novi vrsti sesalcev. Pri zadnjih je posebno zanimivo odkritje nove vrste jelena, ki naj bi bil najmanjši izmed vrst jelenov. Pri odkritju t. i. listnega jelena (angl. Leaf deer; lat. *Muntiacus putaoensis*) so sprva menili, da je mladič neke druge vrste, laboratorijske genetske analize pa so ugotovile obstoj nove vrste. Poleg tega, da novo odkrita vrsta spada med najmanjše vrste jelenov na svetu, je razvojno gledano tudi med najstarejšimi.

(Jagen Weltweit Internet)

Švica: Potem, ko se je na mejnem območju med Švico in Italijo nenadno povečal krivolov, se je policija kantona Graubünden odločila takoj poostriiti nadzor na tamkajšnjem območju. Skupaj z narodnim parkom, ki leži na italijanski strani, gozdno policijo in drugimi institucijami, so se takoj lotili priprave načrta ukrepov, s katerimi nameravajo preprečiti nadaljnji krivolov na omenjenem območju. Pri nadzoru bodo uporabljali tudi helikopterje in nočno optiko. Tako so v minulih tednih krivolovci ustrelili jelena, dva gamsa in planinskega orla. Krivolov ima v Alpah sicer dolgo tradicijo, spremenil pa se je motiv zanj. Včasih je bil glavni namen krivolova pridobitev mesa za preživetje, zdaj pa velika večina krivolovcev vzame uplenjenim živalim zgolj trofejne dele, medtem ko meso zavržejo.

(Jagen Weltweit Internet)

Nemčija: Letos poteka dvajseta obletnica projekta ponovne naselitve divjih petelinov na območju Thüringena. 20 let

deluje tudi vzrejna postaja, kjer umetno vzrejajo divje peteline. Ob obletnici tega projekta so v prosto naravo izpustili štirinajst divjih petelinov, nadaljnjih devet pa potem v prvih dneh septembra. V zadnjih 20 letih so tako v prosto naravo izpustili že 270 divjih petelinov, kar pomeni povprečno trinajst na leto. Poleg izpuščanja divjih petelinov v naravo pa v okviru projekta potekajo tudi drugi ukrepi, predvsem za izboljševanje življenjskih razmer za to vrsto gozdnih kur, ki pa so hkrati koristni tudi za nekatere druge ogrožene živalske vrste, kot so mali skovik, črna žolna ...

(Jäger Internet)

EU: Pristojni organi EU so pripravili upravljavske načrte za nekatere vrste ptic, ki so lovne vsaj v eni od njenih članic. Obdobje veljavnosti načrtov je od leta 2009 do 2011. Tak primer je tudi prepelica (*Coturnix coturnix*). Na kratko: prizadevajo si da bi zaustavili težnjo zmanjševanja številčnosti in naj bi se njena številčnost zopet povečala. Glavni vzroki za manjšo številčnost naj bi bili: podnebne spremembe (predvsem suša v predelih, kjer ta vrsta prezimuje, pa tudi spremembe v nekaterih gnezdilnih območjih), spremembe življenjskega prostora, genetske spremembe (križanje z japonsko prepelico, ki jo ponekod izpuščajo v naravo iz umetne vzreje zaradi lova), lov in povečan vpliv nekaterih plenilskih vrst. Za izboljšanje stanja so sprejeli devet ciljnih ukrepov: prepovedano je izpuščanje japonske prepelice in njenih križancev v prosto naravo; lovne dobe morajo biti take, da

niso prizadeta morebitna pozna legla; na ravni EU je treba število odstreljenih prepelic zmanjšati v tolikšni meri, da se zaradi lova ne zmanjšuje možnost povečanja številčnosti; v vseh območjih, kjer prepelice gnezdi ali se zbirajo v večjem številu, je treba izboljšati življenjske razmere; na pomoč je treba pozvati tudi afriške države, da ne bodo izpuščale japonskih prepelic; pridobiti je treba več znanja in podatkov o gnezdilnih območjih in območjih, kjer prepelice prezimujejo v Afriki; potrebno je poenoteno spremljanje stanja (monitoringa) po načelih, ki veljajo v EU; voditi je treba natančno statistiko odstrela prepelic in intenzivirati raziskave z omenjenega območja. Ker je izboljšanje življenjskih razmer na tako velikih območjih praktično nemogoče, prav tako je nemogoče bistveno izboljšati podnebne razmere, je razumljivo, da bo glavno breme ukrepov padlo na problematiko izpuščanja japonskih prepelic v prosto naravo in od lova. Na območju Avstrije je odstrel registriran zgolj v zvezni deželi Burgenland, kjer na leto odstrelijo okrog 300 prepelic, medtem ko je glavno težišče lova na prepelice v južni in jugovzhodni Evropi.

(Der Anblick, 8/2009)

Evropa: Doslej je prevladovalo mnenje, da je za izredno hitro večanje številčnosti sivih veveric, ki so bile naseljene v nekaterih parkih v Evropi (Velika Britanija, Italija, Irska), in posledično zmanjšanje številčnosti navadnih veveric odgovorna večja telesna masa neavtohtone vrste, ki se odrazi predvsem pri konkurenci za hrano, in sposobnost preživetja v večjih gostotah. Zdaj pa so znanstveniki ugotovili, da so sive veverice prenašalk neke vrste virusa (ki je podoben povzročitelju črnih koz), za katerim same ne obolevajo, je pa usoden za naše evropske veverice. Tako je pričakovati še bistveno hitrejšo širjenje te ameriške vrste po Evropi in najverjetneje obstoj evropske veverice zgolj v višjih nadmorskih višinah, kamor še ne seže njena siva sorodnica iz Amerike.

(Der Anblick, 8/2009)

Prilpilil: mag. Janko Mehle

V kraju Gioiosa Marea, blizu Messine na Siciliji ...

Konec tridesetih let prejšnjega stoletja: čas pred svetovno eksplozijo. Noben ni ne vedel in ne slutil, kaj vse se bo zgodilo v naslednjem desetletju ...

11. julij 1939: v kraju Gioiosa Marea, blizu Messine na Siciliji, se rodi **Franc Rudolf**, ki ga pozneje kličejo Franko. Prav nič italijansko ne zvenita njegovo ime in priimek ...

Leto 1934: Črni Vrh nad Idrijo – Monte Negro d'Idria. Vzameta se Jakob (Jokl) in Ivana. Tri dni po njuni poroki na Črnovrškem Italijani zaprejo 43 slovenskih domoljubov, osumljenih sode-

Po zlomu fašistične Italije se je Jokl vrnil v Črni Vrh. Končno je bila mlada družina skupaj. A bila je vojna, za Italijani so prišli Nemci. Za svete tri kralje štiriinštiridesetega leta, po poboju 3. bataljona Gradnikove brigade v Trepčah pri Črnem Vrh, so Nemci Kočarjeve, pri katerih so Rudolfovi živeli, izgnali iz hiše in postavili pred zid, da jih postrelijo. Med dvema oknom, so stali, se spominja Franc, ki se je z eno roko stiskal k očetovi nogi, za drugo pa ga je držala mama. Na drevesu pred hišo je otrok zagledal siničko in vprašal:

»Mama, ali bojo tudi tičke pobili?« – »Nobenega ne bojo ubili,« ga je tolažila mama, da bi pomirila otroka. Iz hiše so prignali še starega Kočarja in prinesli polno rjuho čevljev, ki jih je očanec popravljal tudi za partizane. »Zdaj je

njegovega očeta, zavednega Slovenca, fašisti dvakrat zaprli in še konfinirali povrhu. To, da je padel »na drugi strani«, čeprav k domobrancem ni šel prostovoljno in je bil pri njih le štirinajst dni, je fanta zaznamovalo.

Še vedno so živeli pri Kočarju in Franko je pasel krave. Takrat se je prvič srečal z lovom. Mimo pastirčka je prišel stari Bizar, eden najznamenitejših starih »jagrov« na Črnovrškem, s puško in psom. »Pobič,« je rekel Franku, »ženi psa na drugo stran meje. Tam ga spusti in še ti malo pošari po grmovju!«

Tisti dan je fant pozabil na krave. Naganjal je staremu Bizarju in prvič v življenju se sebi začutil posebno slast, ko je pes dvignil zajca in visoko zalajal. In ko je kmalu nato počilo in je videl, kako je lovec pobral zajca, mu iztisnil

Zaznamovan z otroštvom in zeleno barvo

FRANC ČERNIGOJ

lovanja z razkriti in raztrgano mrežo tigrovcev. Med njimi je tudi pravkar poročeni Jokl. V zaporu odsedi cela štiri leta. Ko ga izpustijo, doma zanj ni službe. Kot cestarja ga konfinirajo na Sicilijo. Z njim gre tudi žena Ivana in dol se jima rodi sin Franc. Pišejo prošnje, da bi jih premestili bliže domu, vsaj v srednjo Italijo. S pomočjo zvez in znanstev, tudi v Vatikanu, Jokla premestijo v Gerovo, ki je zdaj na hrvaški strani, za tolmača. Njegova že drugič noseča žena pa se z malim Francem vrne v Črni Vrh. »In nobenemu ne povej, kje sem!« ji je zabičal mož, saj domačim špijonom ni zaupal. Stike z ženo je ohranjal tako, da je pisma zanj naslavljal na strica na Colu. In res, črnovrškimi fašistom ni dalo miru, kam je poniknil Jokl. Eden od njih je vztrajno hodil k Ivani. »Ivana, kje je Jokl?« je silil vanjo. – »Ne vem,« je odgovarjala. Dokler je ni premotil z lažjo, da morajo njenemu možu izplačati neko zaostalo plačilo. In tako so Jokla spet zaprli, v Gorico, kjer je sedel do septembra 1943, do razpada fašistične Italije.

Prav iz tistega časa živi v Francu prvi spomin na očeta. Z mamo sta ga šla obiskat. Tam na dvorišču kaznilnice, na stopnicah so sedeli in oče ga je pestoval. In njegova neobrita brada je poba zbadala, ko se je stiskal k njemu ...

vse končano ...«, je šlo skozi. A stari Kočar je znal nemško, v prvi vojski je bil avstro-ogrski vojak. Oficir je hotel vedeti, kje se je naučil jezika, in ko mu je stari soldat pokazal še odlikovanja, ki si jih je priboril v bojih na soški fronti, mu je oficir čestital in nobenemu niso storili ničesar.

Avgusta meseca 1944 so Jokla mobilizirali črnovrški domobranci in že 1. septembra, ob partizanskem napadu na domobrantsko postojanko v Črnem Vrh, je padel. Samo štirinajst dni je bil pri domobrancih ...

Čez dober mesec je mali Franko, komaj petleten, že drugič stal pred puškami. Takrat so kopal krompir in ga z vozičkom pripeljali domov. Prišla sta dva partizana, eden od njiju je bil domačin. »Domobrantsko zalego je treba spraviti!« sta bila glasna. Takrat jim je rešilo življenje naključje, ki je prav v tistem trenutku prineslo okoli vogala maminega brata Franca Kavčiča, ki je bil borec zaščitne čete IX. korpusa ...

Tisti dan je fant pozabil na krave ...

Vojna se je končala, prišla je svoboda, ki pa je bila za sina padlega domobranca grenka. Nič ni pomagalo, da so

vodo (seč) iz mehurja in ga dvignil visoko v zrak. Tudi malicala sta skupaj in lovec je poba vprašal: »Vina pa še ne smeš, a ne?« – »Malo ga lahko,« mu je odgovoril užejani otrok in tako prvič poskusil opojno pijačo. Na tistem lovu je stari Bizar uplenil dva zajca in pod večer je vprašal pastirčka: »A boš znal domov?«

Franko je pot domov seveda našel, krav pa ne. Šle so po svoje in požrle vse zelje v zelniku, pastir pa je moral, lačen in utrujen, brez večerje spat. A kazen ni nič pomagala – fant je bil z jago že »zastrupljen« ...

Potem sta 'jagala' s sosedovim Tinetom, Frankovim vrstnikom, s fračami, in to kar divjega petelina! Še pred dnevom sta lezla gor v Špik, dremala med skalami in čakala, da bo petelin zapel, a ga nista dočakala ...

Poba sta rasla, Franko je šel v šole, Tine je ostal doma in je bil osemindesetega leta že jager. Med počitnicami sta mladca vadila v streljanju in v zrelom poletju vrh Špika priklicala srnjaka. Franko ga je pomeril, a puškina cev se ni in ni hotela umiriti. Tine mu je puško iztrgal iz rok, pomeril, ustrelil in – zgrešil ...

Leta so tekla, Franko je odslužil vojaške in se leta 1965 včlanil v črnovrško zeleno bratovščino. Naslednje leto je že

delal lovski izpit, tako da je kot lovec vpisan še v seznamih Lovske zveze Gorica, saj so Lovsko zvezo Idrija, kamor zdaj sodi tudi LD Javornik iz Črnega Vrha, ustanovili šele leta 1967.

Lovski mentor in pripovedovalec zgodb ...

Minevala so leta in v LD Javornik sem se vpisal tudi jaz (avtor zapisa). Franc Rudolf je bil moj drugi lovski mentor. Kmalu sem spoznal, kako imeniten pripovedovalec je: beseda mu teče gladko, ustvarjalno zna zaplesti zgodbo, ima pa tudi zelo dober spomin. In spomnim se septembrskega lova na »gumbarja« tam v Spodnjih Lomah, blizu Cigaleta. Bil sem še lovski pripravnik, zato sem od trofejne divjadi lahko uplenil le telesno slabo razvitega

enoletnega srnjaka (lanščaka), obvezno v spremstvu mentorja. Vsakega srnjaka, tudi gumbarja, pa je bilo takrat treba 'pokriti' s srno mladico, proti koncu leta tudi s starejšo srno. Bil sem še zagret začetniški lovec in sem do tistega dne uplenil že tri gumbarje, srne pa še nobene, zato mi je šlo že malo za nohte. S Frankom sva sedela v zgornjem koncu doline, vrh zelenega holma, in zrla na položne bregove, ozaljšane z rumenimi in belimi jesenskimi rožami. Bila sva zgodnja in mentor mi je polglasno pripovedoval o svojih lovskih doživljajih in znamenitih črnovrških lovcih: Francu Žgavcu, nekdanjem karabinerju, ki je imel puško s tako izrabljeno cevjo, da si kroglo lahko z vrha vtaknil vanjo, kobilco na njej pa je imel izrezljano kar iz leskovine; o znamenitem Balantinu, ki je imel puško

s tako zarjavelo cevjo, da je prvi strel pred lovno sezono vedno sprožil tako, da je puško privezal k drevesu in je petelina potegnil z vrvico, saj se je bal, da mu bo strašno orožje razneslo ... Takrat sem prvič slišal tudi za Alojza Rupnika - Šemrova z Male Gore nad Zadlogom, ki je bil Francev lovski in čebelarški mentor. Lojze je imel poseben dar za opazovanje narave. Bil je gozdni delavec, doma pa je imel še kmetijo, tako da je bil v stalnem stiku s stvarstvom ...

... V košnji je bilo. Lojze je imel na tleh že skoraj suho seno in je iz gozda šel z dela prej kot navadno. A ko je prišel domov, se je vsul dež. Kaj zdaj? Nič – kamor je šel bik, naj gre še štrik! In je vzel puško in, hajd, nazaj v mejo, gor proti Kalarju, v Klančarjevo rupo. Oblaki so se raztrgali in skozi tisto megljčasto zgodnje poletno puhtenje so med vrzeli v krošnjah bukev v volhka gozdna tla zasekali poševni sončni žarki. Lojze je sedel na rob jase in se odprl pretakanju gozdnega življenja, da je teklo skozenj. Ptiči so peli še posebno glasno, kot bi jih luč z neba skelela v drobnih prsih. Postal je pozoren: zakaj ne pojeta po dva in dva iste vrste na bližnjih drevesih? En kos žvižga na tem koncu, drugi daleč stran. En ščinkavec drobi na tej strani rupe, drugi gori v bregu. En devetovižnik (cikovt) na vse mile viže vpije tik nad njim, drugi gori proti Ušivki! To je tako kot pri smnjakih, je pomislil. Ali pa pri ljudeh ... Vsak brani svoj prostor pod soncem ...

Večer je bil vse gostejši in ob gozdnih robovih so vzniknile rdeče lise. Srnjad! Z mentorjem sva skozi daljnogleda motrila begave živali: srna, dva mladiča in šibkejša srna. »Mladica!« mi je Franc pokazal z roko. »Zalezi jo z leve, po grapi gor! Glej, da se ne zmotiš!«

Tiho sem se spustil s holma in se potopil v grapo. V mrtvem kotu sem se bližal drugemu koncu doline in se, zakrit za grmom, potegnil na rob. Srna z mladičema je bila blizu, ob robu grmovja pa je mirno stala sloka srna, z bokom proti meni in glavo, obrnjeno v stran. Po strelu je planila v gozdno podrast, z druge strani grmovja pa je skočila – vitka srna in jo v dolgih skokih ucvrla v breg. »Sem zgrešil ali sta bili mladici dve?« sem se vprašal in se spustil do nastrela. Kri na podrastju me je že po dobrih desetih metrih pripeljala do plena – šibke srnice. Pobožal sem jo po glavi in – kot bi me v roko pičil modras! Otipal sem dva majhna, a ostra rožička! Torej še en gumbar! Zdaj bo treba upleniti kar štiri srne ...

Foto: J. Pop

Izbrane so fotografije za koledar Lovske zveze Slovenije 2010

Kot smo že napovedali v razpisu **Javnega natečaja za izbiro uspešnih posnetkov divjih živali** (Lovec, 4/09, str. 208), je po končanem roku za zbiranje fotografij petčlanska komisija LZS 9. 9. 2009 v sestavi: **Srečko Felix Krobe, Srečko Žerjav, Marjan Toš, Igor Pičulin** in **Boris Leskovic** opravila izbor poslanih fotografij štirinajstih avtorjev in izbrala trinajst najboljših, ki so ustrezale postavljenim merilom za izbor. Že takoj je treba zapisati, da se je v ožji izbor uvrstilo vsaj dvakrat toliko uspešnih fotografij avtorjev, a so mnoge od njih izpadle iz izbora zaradi tehničnih meril in omejitev. Komisija je bila enotnega mnenja, da take fotografije avtomatično vključijo v izbor opremljanja člankov v reviji Lovec. Pripomniti je treba, da nekateri sodelujoči niso upoštevali razpisnih pogojev in so poslali fotografije na CD v neustreznih formatih in nepravilno poimenovane, zato jih komisija ni mogla upoštevati.

Že po opravljenem prvem izboru smo ugotovili, da so najuspešnejše fotografije poslali že »prekaljeni fotografski mački«, člani Kluba Diana in Fotografskega društva Grča, ki jih že poznamo po odličnih naravoslovnih fotografijah iz revije Lovec in koledarja Kluba Diana. Na naše veliko veselje smo ugotovili, da je med izbranci tudi nekaj obetavnih novih »vzhajajočih« fotografiskih imen, ki se bodo zagotovo uveljavila že v naslednjih letih, če bodo le nadaljevali s takšnimi fotografskimi rezultati. Prav vsak uspešni posnetek, ki so ga poslali, to nazorno dokazuje. Veseli smo tudi, ker se povečuje število fotografij, ki niso nastale izza ograj v raznih

oborah in majhnih parkih, pač pa so očitno posnete v prosti naravi. Na nekaterih so za vse večne čase mojstrsko »zamrznjeni« pravi »biseri«, enkratni trenutki iz življenja živali v njihovem naravnem okolju! Koliko večjo vrednost imajo, če so opremljeni še z datumom in letnico (če ponujajo tudi dokumentarno vrednost), pa se morda nekateri avtorji očitno še ne zavedajo.

Opravičiti se moramo, ker je komisija za izbor (zaradi letnih dopustov članov) zasedala en mesec pozneje, kot je bilo napovedano, in se je lahko sestala v polnem številu. Zato smo morali tudi objavo rezultatov prestaviti za cel mesec. Toda rezultati so zdaj tu in jih razglašamo.

Za najuspešnejšega večstranskega naravoslovnega fotografa pri izboru fotografij se je izkazal **Marjan Artnak** (FK Grča - Kočevje) iz Kočevja (tri izbrane fotografije), drugi, z dvema izbranimi fotografijama, je **Grega Maurer** z Bleda, nato pa sledijo še preostali s po eno izbrano fotografijo: **Miha Krofel** (Diana) iz Borovnice, **Jure Bizjak** iz Lesc, **Franc Jensterle** (Diana) iz Selc, **Oton Naglost** (Diana) iz Vipave, **Dan Briški** (Diana) iz Ljubljane, **Elo Mihevc** (Diana) z Vrhnike, **Lojze Skvarča** (Diana) iz Logatca in **Janez Papež** (Diana, Grča) iz Kočevja. Od živali bomo na koledarju (za leto 2010) predstavili fotografije **orla belorepca, volka, lisice, hermelina, belke, divjega petelina, srnjaka, gamsa, alpskega kozoroga, poljske jerebice, medveda, divje mačke in merjasca**.

Avtorjem vseh izbranih fotografij bomo takoj po končni določitvi naklade za tisk koledarja poslali v podpis avtorsko pogod-

bo, tako kot smo obljubili v razpisnih pogojih. Vsem omenjenim čestitamo ob izboru njihovih fotografskih izdelkov, preostale avtorje pa že zdaj pozivamo, naj pridno fotografirajo naprej in se

pripravijo na naslednji natečaj, ko bodo svojim uspešnim fotografijam, ki so morda že na »čakanju«, dodali še nove, morda še boljše fotografije.

Boris Leskovic

Lovska zveza Slovenije

VELIKI STENSKI KOLEDAR LZS 2010 Z MOTIVI DIVJIH ŽIVALI BO BREZPLAČNO PREJEL VSAK ČLAN LD - UPRAVLJAVK LOVIŠČ.

Ponujamo pa dodatno možnost vsem članicam,

da za svoje potrebe naročijo zeleno število velikega stenskega koledarja LZS (velikost: 33,5 x 53 cm) po ceni 2,00 € +20 % DDV (brez storitev dotiska imena LD na pasici).

Trinajstlistne koledarje z vezno spiralo, vloženo v natron vrečko, s preglednim koledarskim delom, luninimi menami in spiskom lovnih dob na divjad bodo naročniki lahko **prevzeli v začetku decembra na sedežih območnih lovskih zvez**. Po dogovoru bomo interesentom koledarje lahko poslali tudi po pošti (po povzetju) na zeleni naslov.

Pisna naročila sprejemamo do **31. oktobra** na elektronski naslov: lzs@lovska-zveza.si ali po redni pošti na naslov: Lovska zveza Slovenije, Župančičeva 9, Ljubljana, s pripisom »Koledar LZS«.

Pisarna LZS

lovski informacijski sistem

Lisjak

Kaj je novega v Lisjaku?

V poletnih mesecih smo pripravili kar nekaj novosti in dopolnitev programa LIS - Lisjak - o katerih vas želimo obvestiti.

Članski modul

Dodane so nove funkcije članov: predsednik komisije in član komisije v LD (pravica vnosa podatka = LD). V pregledih je omogočen nov nabor poizvedb, dopolnjen je tudi matični list člana.

Dopolnjen je šifrant izobraževanj: sokolarski izpit, ocenjevanje trofej in ocenjevanje lovske škode (pravica vnosa podatkov = LZS).

Modul organizacija

Priprava predloga za odlikovanje: predlagatelj (pooblaščenec uravljavca lovišča) ga pošlje v reševanje Komisiji za odlikovanja pri LZS. Mnenje območne LZ ni obvezno, mogoče pa ga je dodati k vsakemu predlogu. Dodana je možnost dopolnitve predloga na vseh nivojih.

Vpis podatkov o koncesijskih pogodbah v podmodul **Lovišče**. Podatki so pridobljeni iz MKGP, in sicer v digitalni obliki. Dopolnjeni bodo tudi pregledi.

Uskladitev lovišč (po Uredbi o loviščih v RS in njihovih mejah).

Modul škode in objekti

Dopolnjen je že prej vstavljeni zapisnik s podatki o katastrski občini (k. o.) in parcelni številki, dodanih je še več mest za oceno škode na različnih parcelah;

dodana obrazložitev, preračuna iz m² v ha;

pregledi v Škodi so dopoljnjeni s spremembami, prikaz podatkov je preglednejši;

lovske steze – dodano je opozorilo za pravilno uporabo merških enot (km) pri dolžinah več kot 5 km;

pri objektih – krmišča so dodani še divjad in dopoljnjeni pregledi;

dela na objektih (obnovah) se ob zaključku LNL prenesejo v matični list objekta.

Kinologija

Dopolnjen je šifrant; preizkušenj za vodno delo (VD) in šifrant pri odjavi psa s »pogrešan«;

dodan bo še matični list (obrazec) za pse, ki so izločeni iz evidence (neaktivni), bodo pa ohranjeni zapisi vseh psov.

Letni načrt lovišča

Oktober bo na voljo možnost kopiranja (prenašanja) posameznih preglednic (iz LNL 2008), predvsem tistih, ki vsebujejo podatke o lovskih objektih.

Poleg tega je v pripravi **posodobitev modula Administracija** in s tem dodelitev enotnih pravic za dostop v sistem Lisjak. Uporabnikom bodo na novo določene pravice vpogleda v podatke iz Lisjaka zunaj sistema LZS.

Jože Samec

Tradicionalno tekmovanje koroških strelcev - veteranov

Izbirno tekmovanje za veterane in super veterane

Komisija za lovsko strelstvo pri **Koroški lovski zvezi (KLZ)** je v okviru letnega programa dela organizirala tradicionalno strelsko tekmovanje za »veterane«, ki je bilo tudi izbirno na prvenstvo LZS v streljanju na glinaste golobe in z MK-puško. Letošnje tekmovanje je potekalo na strelišču LD Slovenj Gradec v Znančanih v nedeljo, 16. avgusta. Za razliko od prejšnjih je tokratno potekalo v dveh starostnih skupinah, in sicer v skladu z novim *Pravilnikom o lovskem strelstvu*. Tako so lovci, ki bodo

Foto: D. Rumik

Koroški lovski strelski »veterani« so tudi letos potrdili, da so še kako dobri na strelskih poligonih in da ne zaostajajo za svojimi mlajšimi strelskimi prijatelji.

Letos dopolnili 55 let, tekmovali v kategoriji »veterani«. Lovci, ki so letos ali še bodo dopolnili 65 let ali več, pa so tekmovali v kategoriji »super veterani«. Ker novi pravilnik o lovskem strelstvu prinaša tudi nekaj novosti, je bilo še kako prav, da je bilo vodenje tekmovanja zaupano dvema dokaj uspešnima koroškima strelcema, in sicer vodji tekmovanja **Marku Jelenu**, starešini LD Pogorevc, ki je tudi član strelske reprezentance LZS, ter glavnemu sodniku **Tomu Hainu**, sicer gospodarju LD Slovenj Gradec.

Koroški lovski strelci, mlajši pa tudi starejši, že več let na raznih tekmovanjih doma in tudi v tujini dokazujejo, da so dobri strelci z MK-puško in v streljanju na glinaste golobe – športni ali lovski položaj. Še posebno radi se udeležujejo tekmovanj na Koroškem, kjer se zelo trudijo in se pokažejo kot odlični strelci. Tako je bilo tudi lepo avgustovsko nedeljo v Znančanih. Čeprav so starejši lovci, ki tekmujejo v kategorijah »veterani«, med seboj dobri lovski in strelski prijatelji, se na tekmovanjih obnašajo izredno tekmovalno. Letošnje izbirno tekmovanje je devet strelcev, starih do 65 let, in osem več kot 65 let, vzelo še posebno resno. Kako ga tudi ne bi, saj so se še kako dobro zavedali, da se bodo lahko državnega prvenstva, ki je bilo 5. septembra tudi v Znančanih, udeležili res najboljši strelci. Kar 17 koroških strelcev »veteranov in »super veteranov« se je udeležilo letošnjega tekmovanja. To pa ne pomeni, da Koroška premore samo toliko dobrih starejših strelcev. Prav je, da zapišemo, kateri so zbrali toliko poguma in se udeležili letošnjega prestižnega koroškega strelskega tekmovanja za veterane; to so bili: **Jože Kotnik, Marjan Ošlovnik, Ivan Kotnik** in **Vinko Šibilja**

(LD Bukovje), **Branko Mozgan** (LD Prežihovo), **Danijel Kordež** in **Marjan Pšeničnik** (LD Libelice), **Franc Rastočnik, Aleksander Štumpfl** in **Jože Smrekar** (LD Podgorje), **Boris Knežar** (LD Gradišče), **Franc Oštir** (LD Dolič), **Drago Jakopič, Drago Rutnik** in **Anton Šertl** (LD Mislinja) ter **Dušan Kudrnovsky** in **Adolf Mikložič** (LD Dravograd).

Franc Rotar

REZULTATI – Znančani, 16. 8. 2009

MKP »veterani«:

1. Aleksander Štumpfl – 91 točk,
2. Dušan Kudrnovsky – 90 točk (3 x10),
3. Drago Jakopič – 90 točk (2 x10).

Glinasti golobi »veterani«:

1. Boris Knežar, 24 golobov, 96 točk,
2. Aleksander Štumpfl, 23 golobov, 92 točk
3. Dušan Kudrnovsky, 23 golobov in 92 točk.

Kombinacija »veterani«:

1. Aleksander Štumpfl, 183 točk,
2. Dušan Kudrnovsky, 182 točk,
3. Marjan Pšeničnik, 173 točk.

MK-puška – »super veterani«:

1. Adolf Mikložič – 89 točk,
2. Ivan Kotnik – 88 točk
3. Jože Smrekar – 80 točk.

Glinasti golobi – »super veterani«:

1. Adolf Mikložič, 20 golobov, 80 točk,
2. Ivan Kotnik, 19 golobov, 88 točk,
3. Jože Smrekar, 11 golobov, 44 točk.

Kombinacija »super veterani«:

1. Adolf Mikložič, 169 točk,
2. Ivan Kotnik, 164 točk,
3. Jože Smrekar, 124 točk.

Franc Rotar

15. srečanje z lastniki zemljišč v lovišču LD Škale

Lovska družina Škale, ki gospodari na območju od Velenja do vrha Graške gore ter od Pake do Velunje, že od leta 1994 vsako leto za vse lastnike zemljišč z lovišča pripravi srečanje pri lovski koči na Lubeli. Z leti je srečanje postalo že tradicionalno in se ga vsako leto udeleži vedno več lastnikov zemljišč, kar dokazuje tudi fotografija z letošnjega srečanja. Na takšnem srečanju ne manjka tudi pogostitev z lovskim golažem, ki ga vsa leta pripravljata člana **Jakob Pušnik** in **Vojko Miklavžina**. Tudi ob 15. obletnici srečanja so člani LD, **Zvone Sedovšek, Franc Jakob, Franc Pirnat** in **Roman Berbnik**, izdelali spominski oberek, ki ga je prejel vsak udeleženec srečanja. Kot popestritev dogajanja je bil pripravljen slikovni prikaz vseh dosedanjih srečanj in želja članov LD po novem pokritem prireditvenem prostoru.

Letošnje srečanje je bilo še posebno slovesno. V pozdravnem nagovoru, ki ga je imel starešina **Ervin Miklavžina**, je le-ta poudaril, da je letos družina prejela odločbo za upravljanje z loviščem in da je podpisala koncesijsko pogodbo. Posebej se je zahvalil lastnikom zemljišč za strpno in dobro sodelovanje ter jim predstavil načrte LD v prihodnje z željo, da bi pri ureditvi in čiščenju le-teh tudi sami tvorno sodelovali.

Ob takšnih jubilejih LD poskrbi, da se s pozornostjo v obliki priznanja zahvali kmetijam, vpetim v posamezne oblike delovanja LD in pri nudenju gostoljubja njenim članom. V preteklosti so taka priznanja prejela kmetije **Naveršnik, Kolaj** in **Vrčkovnik**, na letošnjem srečanju pa **Kranje, Domel** in **Donik**. Letošnja priznanja so bila izdelana na leseni deščici in so jih oblikovali ter izdelali člani **Franc Jakob, Franc Pirnat** in **Rok Miklavžina**. Za dobre sosedske odnose smo se zahvalili tudi lastnikom zemljišč **Lenart** in **Verboten**, saj občasno pri koriščenju okolice lovskega doma in lovskega bivaka uporabljamo tudi njihova zemljišča. Na takšnem srečanju je treba poskrbeti tudi za veselo razpoloženje, kar je spet zagotovil Ansambel bratov Avbreht.

E. Miklavžina

Odprtje obnovljenega lovskega doma LD Gradišče

»Zelo sem vesel, da vas pozdravljam ob svečani slovesnosti odprtja prenovljenega lovskega doma lovske družine Gradišče,« je svoj govor začel starešina LD Gradišče **Uroš Škorjanc** po uvodni pesmi Lovskega okteta Podgorje.

Lovišče LD Gradišče se razprostira na nadmorski višini od 400 m pa vse tja do 1.161 m, kar pomeni, da spada med sredogorska lovišča, družina pa upravlja z 2.580 ha lovišča, od katerih je lovnih površin le še 2.417 ha.

LD je začela delovati na območju naselij Pameče, Troblje in Gradišče na površini 2.400 ha, kar je v LGB Slovenj Gradec najmanjša lovna površina. Po približno dveh letih delovanja LD Pameče se je le-ta združila z LD Trbonje. Njunjo skupno delo-

da del ne bo mogoče opraviti le deloma, ampak bo potrebna temeljita sanacija oziroma novogradnja. Izkazalo se je, da bo obnova za družino kot takšno prevelik finančni zalogaj. Zato je upravni odbor takoj začel akcijo iskanja pomoči v kakršni koli obliki na strani lokalnih prebivalcev ter gospodarstvenikov.

Marca 2008 so z deli začeli in kmalu je bilo jasno, da obstoječa konstrukcija ni primerna za obnovo, zato se je gradbeni odbor odločil za rušitev dela konstrukcije in postavitev nove. Dela so si sledila hitro in jesenski posvet lovcev je bil že v novih prostorih doma, ker so poleg rednih obveznosti določili datum slovesnega odprtja.

Ker je bil odziv širše javnosti, kmetov, gospodarstvenikov in lovcev tako izjemno sočuten za delovanje LD Gradišče, se je množica le-teh zbrala na slovesnem odprtju nove pridobitve že 13. 6. 2009.

Slovesnega odprtja se je ude-

ležilo kar nekaj predstavnikov KLZ, med njimi tajnik Koroške lovske zveze **Franc Praznik** in **Jože Samec**. Ker pa je takšna pridobitev pomembna za samo Občino Slovenj Gradec, se je prireditve udeležil tudi **Marjan Klemenc**, predsednik Vaške skupnosti Gradišče **Bojan Repas**

njena vsem lovcem ter članom gradbenega odbora za marljivo, strokovno in nesebično delo ter hitro obnovo. Prav ta odbor pa je poskrbel za slovesno prerezan trak in tako dom uradno predal v upravljanje članom LD Gradišče.

Milena Tretjak

Obnovljen dom LD Gradišče

Foto: M. Tretjak

Gradbeni odbor je slovesno prerezal trak in tako dom uradno predal v upravljanje Lovski družini Gradišče.

vanje je trajalo do leta 1956, ko sta nastali spet dve lovski družini: LD Gradišče in LD Bukovje.

Z željo po lastnem domu so leta 1961 začeli s pripravami za gradnjo lovske koče. Glavni organizator in pobudnik je bil takratni starešina **Jože Tretjak**. Gradnja se je končala leta 1964 z uradnim odprtjem, kar je natančno pred petinštiridesetimi leti.

Ker je bila koča vedno center dogajanja v Gradiški LD, se je začela prebujati ideja o prenovi dotrajanega doma tudi v slednji generaciji lovcev. Jeseni leta 2007 je bil na jesenskem posvetu imenovan gradbeni odbor, na katerem je bila temeljito pripravljena finančna in terminska konstrukcija obnove. Hitro je bilo jasno,

Ob odprtju doma LD Gradišče

Foto: M. Tretjak

pa je svojo prisotnost opravičil. Zato je v svojem govoru pohvalil delo LD Gradišče predsednik Vaške skupnosti Pameče - Troblje, **Franc Pečovnik**.

Ob koncu prireditve se je predsednik LD Gradišče še posebej zahvalil vsem kmetom, ki so kakor koli pripomogli k obnovi doma, ter vsem podjetnikom, obrtnikom in posameznikom, saj si novega lovskega doma ne bi mogli zgraditi brez njihove pomoči in prizadevnosti.

Še posebna zahvala je name-

Odprtje novega lovskega doma LD Rače

Pred letom, natanko 14. 4. 2008, smo lovci **LD Rače** zasadili prvo lopato ter postavili temelje za nov lovski dom. Še največji optimisti nismo slutili, da ga bomo čez dobrih pet let, 20. 6. 2009, slavnostno predali v uporabo. Zato zdaj s ponosom zremo na minulih 63 let delovanja naše LD; sadovi našega dela so vidni in trajni. Z optimizmom zremo v prihodnost slovenskega lovstva. Raški lovci se lahko pohvalimo z dolgoletnimi in bogatimi izkušnjami, katerih rezultati so opazni pri trajnostnem gospodarjenju z divjadjo. V teh letih smo s svojo skrbjo za divjad uspeli ohraniti veliko živalsko raznovrstnost. Delo raškega lovca je temeljilo in bo tudi vnaprej na varovanju narave in ohranjanju čistega, ljudem prijaznega okolja. Ves čas svojega delovanja smo se vključevali v vse aktivnosti in dejavnosti v občini, kjer je bila naša prisotnost potrebna in zaželeno. Za številne dejavnosti, v katere se vključujemo ali jih organiziramo sami, opravimo na leto več kot 3.000 neplačanih ur.

Prav prostovoljnost in ljube-

zen do narave sta neprecenljivi vrednoti, ki lovskim organizacijam dajeta svojo posebnost. To je dejstvo, ki opravičuje našo zahtevo, da delujemo v javnem interesu. Vse naše delo pa je poplačano, ko se sprehodimo po našem lovišču in v njem opazujemo zdravo smjad, fazane, zajce, jerebice, race mlakarice in druge nelovne živali.

Ključna dogajanja, povezana z gradnjo, so potekala v letih 2002 in 2003. Takrat smo že slutili, da bo trasa bodoče avtoceste Slivnica-Hajdinapotekalatuđi po zemljišču Lovske družine Rače. Konec leta 2003, tik pred obvestilom o dokončnem poteku trase avtoceste prek lastnega zemljišča ob našem lovskem domu, smo začeli z aktivnostmi, ki so vključevale čim boljšo prodajo naše dosedanje lastnine, hkrati pa smo že iskali nadomestno lokacijo za gradnjo novega lovskega doma. Potekali so intenzivni pogovori o izbiri nove lokacije, o velikosti, uporabnosti za LD in na nivoju Občine Rače - Fram, vključno z drugimi zainteresiranimi društvi. Po uspeli in dobro opravljeni kupčiji smo odkupili novo zemljišče v velikosti 13.545 m² na lokaciji Podova 79, Občina Rače - Fram.

Začetek gradnje je potekal pospešeno, a brez težav tudi ni šlo, ki pa smo jih smo s pomočjo občine in nekaterih posameznikov uspešno reševali sproti. Gradnja je potekala po terminskem načrtu in je bila končana v dogovorjenem roku. Da je vse potekalo pospešeno, dokazujejo dela, ki so napredovala vzporedno z gradnjo, saj sta bila v dom hitro napeljana električna energija in vodovod, zunanje površine so pospešeno dobivale urejeno podobo. Pri tem mislim predvsem na asfaltiranje parkirnih prostorov in ureditev mostu čez potok Prednico.

V prihodnje nas čaka še veliko dela, saj moramo dokončati prostore v mansardi in urediti okoličnico. Za nas je najpomembnejše, da bomo gospodarno ravnali z novim domom, ki bo namenjen tudi širši javnosti. Za organizacijo družabnih prireditev imamo sejno sobo, manjšo dvorano in kuhinjo, sanitarije, zbiralnico divjadi, hladilnico, prostor za izkoževanje uplenjene divjad ter dva manjša prostora za tehnične stvari.

Ob dokončanju doma so pred nami novi izzivi. Podeljevanje koncesij prinaša upravljavkam dodatne odgovornosti, čeprav bo njihova temeljna naloga tudi

nadalje strokovno in trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Nov lovski dom in podeljena koncesija LD Rače za upravljanje lovišča sta motivacija za nadaljnje delo, a hkrati od nas terjata še odgovornejše opravljanje našega poslanstva v odnosu do divjih živali in narave.

Ob tej priložnosti se želim zahvaliti vsem, ki so kakor koli prispevali k izgradnji našega novega doma. V prvi vrsti velja zahvala Občini Rače - Fram in županu **Branku Ledineku**, izvajalcu gradbenih del Preprosto, d. o. o., **Štefanu Petroviču** iz Zabovcev, vsem podizvajalcem ter projektantu **Mihaelu Škerlaku** iz GT AQUILA iz Zg. Polskave, ki je bil hkrati tudi izvajalec strokovnega nadzora. Posebna in velika zahvala velja vsem lovcem in drugim posameznikom, ki v našem novem domu zdaj lahko najdejo del sebe.

Najzaslužnejšim – starešini **Francu Koširju**, gospodarju **Viliju Sagadinu**, upravniku starega lovskega doma **Jožetu Adamu**, upravniku novega lovskega doma **Albertu Pesku** in županu Občine Rače - Fram **Branku Ledineku** – je LD Rače podelila lovske plakete.

Ob odprtju našega doma so nas s svojo prisotnostjo počastili župan Občine Rače - Fram **Branko Ledinek**, župan Občine Duplek in poslanec državnega zbora **Janez Ribič** ter mnogoštevilni lovci povabljenih lovskih družin.

Franc Košir

Strelsko tekmovanje v spomin Aleksandru Pannu

S prikritim strahom smo se ozirali v nebo. Bo zdržalo? Pod šotorom ni mogoče opraviti strelske prireditve. Potem rekorden obisk. Letos, 28. 6. 2009, se je kar 23 ekip in 30 posameznikov prijavilo na prireditev (že peto po vrsti) v spomin na veterana in odličnega strelca na tekmovanju na umetne golobe in v streljanju z MK, **Sandija Panna**, kot smo ga klicali.

Ob 9. uri je zbrane pred lovsko kočjo pozdravil starešina LD Dobrna **Miran Freitag**. Referent za lovsko strelstvo **Srečko Brodej** pa je pojasnil pogoje tekmovanja in še posebej opozoril na varnost pri uporabi orožja.

Potem se je začelo! Brezvetrje, odlična vidljivost, kot že dolgo

Foto: A. Mogu

Sklepni govor starešine LD Dobrna Mirana Freitag in razdelitev nagrad najboljšim strelcem

ne, kar je gotovo prispevalo k doseganju dobrih strelskih rezultatov.

Tistim, ki se niso prijavi na tekmovanje v ekipni ali posamični kategoriji, je bila dana možnost streljanja z zračno puško v »slepo tarčo«, kjer je bil rezultat odvisen bolj od sreče kot od strelskih sposobnosti.

Strelska prireditev pri lovski koči spada v program prireditev, ki ga vsako leto pripravijo: občina, Terme in društva Dobrne. Kot »poslastica« strelske prireditve je tekmovanje na izpadanje v streljanju na glinaste golobe.

Dan se je prevesil v popoldne, ko se je tekmovanje končalo, na grafikonu pred lovsko kočjo pa je bilo že mogoče prebrati rezultate, ki so jih dosegle ekipe in posamezniki.

Nato sta sledili še slavnostna razglasitev rezultatov in podelitev nagrad, za kar je poskrbel starešina LD Miran Freitag.

Zahvala vsem, ki so na letošnji strelski prireditvi sodelovali v tako velikem številu.

Anton Mogu

Rezultati strelskega tekmovanja A. P. – 09:

Ekipno:

1. LD Oplotnica	786 točk
2. LD Velenje	773 točk
3. LD Rakovnik	739 točk

Posamezno:

1. PETER FLIS	278 točk
2. SIMON OŠLAK	277 točk
3. DUŠAN URANKAR	272 točk

Biodan v podružnični osnovni šoli

Vodstvo Osnovne šole Antona Ingoliča na Zg. Polskavi se je odločilo, da bodo s svojimi učenci preživeli t. i. biodan v naravi. Za uresničitev te zamisli so izbrali idiličen gozdiček, imenovan Gaj pri lovskem domu LD Polskava.

Svoj biodan so namenili spoznavanju divjih živali, ki živijo v našem naravnem okolju. Tudi letos so to nalogo zaupali meni,

Foto: B. Vaso

Skupina učencev od četrtega do šestega razreda pred lovskim domom LD Polskava

zato sem v ta namen uporabil številne diapozitive in slikovno gradivo z namenom, da bi jim našo divjad predstavil čim nazorneje in slikoviteje.

Učence iz celotne osnovne šole smo razdelili v dve skupini: v prvi so bili malčki od 1. do 3. razreda, v drugi pa učenci od 4. do 6. razreda. Za obe skupini sem se trudil, da bi divje živali predstavil na čim preprostejši in razumljivejši način. Predstavitve divjih živali je potekala v društvenih prostorih lovskega doma LD Polskava, kjer je lovska družina učence tudi pogostila s sladicami in pijačo.

S pomočjo slikovitega prikaza divjih živali posameznih vrst so se učenci seznanili tudi z njihovimi glavnimi biološkimi značilnostmi in z njihovim življenjskim prostorom. Zapisati moram, da so otroci predstavitve pa tudi razlago življenjskih razmer spremljali z velikim zanimanjem. Njihova številna vprašanja so potrdila, da otroci poznajo razmeroma zelo veliko prostoživečih divjih živali iz naravnega okolja. Do nekaterih so kazali pravo čustveno navezanost. Vedeli so tudi povedati, da ni prav, kar počnejo nekateri ljudje, ko ubogim živalim zmanjšujejo njihov življenjski prostor.

Ob koncu svojega obiska v lovskem domu so si ogledali še matično jato fazanov, ki je v bližini lovskega doma. Radovedno in začudeno so si ogledovali fazankina jajca, ki jih je znesla prav tisti dan.

Otroci so polni novih spoznanj in odkritij v živahnem razgovoru in s hvaležnimi pogledi zapuščali naš lovski dom.

Branko Vasa

Deseta, jubilejna Hubertova lovska maša

Lovska družina Bogojina je v nedeljo, 23. avgusta, v idiličnem naravnem okolju pri lovski koči LD Bogojina pripravila 10., jubilejno Hubertovo mašo za pokojne in žive lovce Lovske družine Bogojina. Ideja o vsakoletni lovski Hubertovi maši in druženju lovcev ter drugih ljubiteljev narave se je pred leti porodila starosti LD Bogojina **Štefanu Horvatu**, ki je bil takrat predsednik LD Bogojina. Od tedaj naprej se lovci in drugi ljubitelji narave vsako leto v ta namen srečajo pri lovski koči, ki

je postavljena sredi bogojinskega gozda, streljaj ob vasi Bogojina. Letošnje jubilejne lovske slovesnosti so se poleg drugih udeležili tudi župan Občine Moravske Toplice **Franc Cipot**, podžupan Občine Moravske Toplice **Alojz Glavač** in predsednik ZLD Prekmurje **Arpad Köveš**. Kot gostje so s prapori prišli k maši tudi lovci iz LD Prosenjakovci, Mlajtinci in Rankovci.

Slovesno bogoslužje ob deseti Hubertovi lovski maši je daroval beltinski župnik **Alojz**

ljenja se mu je prikazal jelen s križem v rogovju. Posebnost lovske Hubertove maše je bila v tem, da so lovci pred prireditveni prostor položili uplenjenega jelena – osmeraka, ki ga je uplenil gospodar LD Bogojina **Jože Lutar**. Že po stari lovski navadi je v tem kraju vsako leto lovska maša ob sveže uplenjenem jelenu. Pri mašni daritvi je pel Mešani pevski zbor Župnije Bogojina, sodelovali pa so tudi Prekmurski lovski rogisti.

Bojan Žerdin

Deseta lovska Hubertova maša LD Bogojina

Benkovič, ki je član in predsednik - starešina LD Bogojina ob somaševanju župnika Župnije Bogojina dr. **Stanislava Zvera** in diakona **Mateja Križaniča**, ki je po rodu iz Beltincev, sicer pa živi v Ljubljani. Slednji je bil pridig ar, ki je poudaril pomen lovstva za zagotavljanje naravnega ravnovesja. Pohvalil je LD Bogojina, ki neguje to lepo lovsko tradicijo in skrbi za divjad. Pomen svete maše je, da lovci obujajo legendo o svetem Hubertu, ki je bil velik ljubitelj lova, kajti v času njegovega živ-

Območno srečanje lovskih rogistov

KD Rogisti LD Križevci pri Ljutomeru je v okviru praznovanj 11. občinskega praznika Občine Križevci pri Ljutomeru v soboto, 5. septembra, v Kulturnem domu v Križevcih pri Ljutomeru pripravilo četrto Območno srečanje lovskih rogistov. V nekajurnem programu, v katerem so se med drugim prepletale lovske pesmi svetovnih in domačih skladateljev, so nastopili člani Kultur-

nega društva Rogisti LD Križevci pri Ljutomeru, člani **KUD Prekmurski rogisti**. Kot gostje so nastopili člani **KUD Štajerski rogisti**, predstavile so se tudi pevke ljudskih pesmi iz Vučje vasi, mlada razkriška tamburaška skupina, vaški fantje iz Ključarovcev. Zbrane nastopajoče in obiskovalce je nagovoril župan Občine Križevci pri Ljutomeru **Branko Belec**, ki je v svojem govoru poudaril pomen tovrstnega srečanja rogistov in članov zelene bratovščine ter varstva naravnega okolja in življenja v njem. Med gosti je bil tudi predsednik ZLD Prekmurje **Arpad Köveš**. Šaljiv zabavni lovski program je povezoval pesnik in humorist **Marko Kočar**.

Bojan Žerdin

Divjad in škoda na kmetijskih zemljiščih

Udeleženci lovskega tabora so hvaležni domačim lovcem iz **LD Prosenjakovci**, ki jih je predstavil starešina **Ludvik Rituper**. To je lovska družina, ki sodi med večje na severovzhodu države, šteje pa okrog 50 članic in članov. Gospodarijo s približno 5.300 ha lovni površini, lovišče pa se razprostira neposredno ob meji z Madžarsko v dolžini 20 km. Kar 18 km je na madžarski strani gozda, na naši pa so kmetijske površine, tako da divjad iz madžarskih gozdov vpadna na slovenske kmetijske površine in povzroča škodo. »Pri nas prevladuje predvsem velika divjad, kot je jelenjad, srnjad in divji prašiči. Zaradi tega imamo tudi največ škode, ki jo na kmetijskih površinah povzroča divjad. Na leto tako povprečno plačamo okrog 15.000 € odškodnin, zraven je treba prišteti še 3.500 € koncesijskih stroškov, kar pomeni, da moramo prigospodariti kar nekaj denarja. Poleg lovnega turizma moramo člani prispevati tudi za vse obveznosti. Žal je temu tako in s tem se moramo sprizajzniti,« nam je povedal Rituper, ki je mimogrede tudi podpredsednik Zveze lovskih družin Prekmurja. Dodal je, da je njihovo vodilo, da mlade poučijo, da si morajo življenjski prostor deliti s kmetovalci, lovci, gobarji in drugi. Vsi pa morajo skrbeti za naravo in okolje. Tako zavest je po njegovem prepričanju najlažje vsaditi mladim.

O. Bakal

V Križevcih pri Ljutomeru je potekalo četrto Območno srečanje lovskih rogistov. Na fotografiji člani KD Rogisti Lovske družine Križevci pri Ljutomeru 1.

Kako prenašamo znanje o naravi na mlade rodove

Okoljska vzgoja ni več modna omuha, kot se je to zdelo v preteklosti, ampak je stvar preživetja nas in naše okolice. Pri tem mislim na rastline in živali ter na sobivanje nas vseh, ki živimo na tem planetu.

Na OŠ Notranjski odred - Cerknica nadarjeni učenci poleg pouka, izbirnih vsebin in interesnih dejavnosti delujejo tudi na raziskovalnem področju. Zveza za tehnično kulturo Slovenije vsako leto razpisuje raziskovalne naloge s področja biologije, ekologije z varstvom okolja, kemije, fizike, slovenskega jezika in književnosti, zgodovine, sociologije in psihologije. Učenci so pod vodstvom mentorjev pripravili osem raziskovalnih nalog. S področja biologije je bila zelo zanimiva naloga z naslovom Volk. Pripravil jo je učenec 9. a razreda, **Tilen Nared**. Predstavil vam jo bo sam.

Dragica Udovič
(mentorica)

Zivim na podeželju, kjer me z vseh strani obdajajo gozdovi. Živim z naravo, ki jo rad opazujem in jo tudi proučujem. Veliko živali sem že videl; skoraj vse, ki živijo v naših krajih. Volka še nisem videl, a si ga zelo želim ... Upam, da me bo narava obdarila tudi s tem. V naših krajih ni nič nenavadnega videti velike zveri; dovolj je že, če veliko hodiš po gozdu, si tiho in ne povzročas hrupa. Zato sem se odločil, da ga bom raziskal in morda še kaj novega izvedel o volku.

Namen raziskovalne naloge na naši šoli je bil predvsem ugotoviti, kakšno je vedenje (obnašanje) volka. Želel sem, da ob predstavitvi učenci spremenijo negativno ali pa celo napačno mnenje o volku. Učenci menijo, da je volk hudobna in krvoločna žival, kot je večinoma prikazano v raznih filmih in risankah. Že ob prvi anketi sem spoznal, da učenci slabo poznajo volka. To je dokazala tudi anketa, ki sem jo opravil med učenci šestih, sedmih, osmih in devetih razredov naše šole. Skupno sem anketiral 250 učencev. Ob proučevanju volka sem sklenil, da bom pripravil analizo (povzetek), predstavitev o volku in tako učence seznanil z novim vedenjem in mnenjem. Prikazal sem jo na ppanju med glavnim odmorom

Učenci ob Tilnovi predstavitvi, koliko poznajo volka.

na šolskem hodniku. Učenci so si jo z zanimanjem ogledali. To predstavitev sem ponovil še večkrat. Nato sem anketo ponovil z istimi vprašanji in rezultate obdelal v empiričnem delu raziskovalne naloge.

V teoretičnem delu sem s pomočjo knjižnega gradiva in spletnih strani prebiral in raziskoval volka. Opisal sem razširjenost volka, predstavil kako se je začel krčiti njegov življenjski prostor in kako so ga z leti ljudje iztrebili. Opisal sem: njegovo lobanjo in zobovje, barvo kožuha, telesno velikost in težo, značilnosti prebavil, morfološke in anatomske značilnosti volka, življenjski prostor, načine prehranjevanja, razmnoževanje, naravne sovražnike in izgube, pa še bolezni in zajedavce, življenjsko dobo in načine lova nanj.

Empirični del temelji na primerjavi znanja, ki je bilo ugotovljeno pred diaprojeksijo (oz. učenjem) in ugotavljanju znanja po njej. Pripravil sem projekcijo v programu Power Point, s pomočjo katere sem opisal volka in predstavil njegove značilnosti. V šoli sem to delo predstavil kot *Projekt o volku*. V anketi, ki so jo izpolnjevali učenci, sem spraševal po znanju, ki sem ga nato prikazal v projekciji.

Analiziral sem anketna vprašanja, na katera so odgovorili učenci pred diaprojeksijo in po diaprojeksiji.

V začetku rezultati ankete niso bili dobri; izkazovali so predvsem nepoznavanje volka. Po projekciji pa se je znanje o volku že občutno izboljšalo. Na podlagi rezultatov sem pripravil tudi računalniške grafe rezultatov za vsak razred posebej.

Z opravljeno raziskovalno nalogo o volku sem ugotovil, da so učenci naše šole bili z njim premalo seznanjeni in da o tej značilni, gozdni živali premalo vedo. S svojo predstavitvijo in

informacijami o volku, ki sem jih učencem podal, sem ugotovil, da se je njihovo znanje izboljšalo. Učencem je bila predstavitev zelo všeč.

Na začetku sem postavil dve trditvi:

1. Učenci predmetne stopnje pomanjkljivo poznajo volka, predvsem ga poznajo kot strašno žival iz pravljic in risank.

2. Z metodo diaprojeksije o značilnostih volka se bo znanje učencev naše šole o volku bistveno izboljšalo.

Obe sta se potrdili.

Volk sodi med ene najbolj plahih živalih na svetu, saj se večinoma zadržuje samo v obširnih in gozdnih. Pri skrivanju je pravi umetnik. Pri lovljenju hrane

(plena) je zelo spreten. Volk je pravo bogastvo narave. Je žival, ki jo lahko uvrščamo med najbolj zanimive, skrivnostne in ogrožene vrste. Upam, da bo volk ostal še dolgo na tem svetu in da ga bomo lahko videli vsi ljudje, ki živimo z naravo. Menim, da se o določenih vrstah živali v šoli premalo govori in da bi morali živali natančneje spoznavati in obravnavati, saj vendar živimo z njimi. Upam, da bo moje delo pripomoglo k večji ekološki ozaveščenosti med mladino.

Tilen Nared

Lovstvo kot počitniška dejavnost osnovnošolcev na Jezerskem

Vminulem poletju smo se lovci LD jezersko vključili v širšo ponudbo dejavnosti, s katerimi se trudimo našim otrokom najkoristneje zapolniti počitniški čas. V dveh dneh smo jim na kar najzanimivejši način poskusili predstaviti najznačilnejše vrste divjih živali, njihov način življenja in vpliv človekovih dejavnosti na njihovo življenje.

V izjemno pomoč so nam bile drobne knjižice *Stopinje in sledovi divjadi*, ki jih je izdala LZS, pa tudi veliki plakati raz-

Vsak s pohodno palico, ki smo si jo pod Petrinim nadzorom izdelali sami.

Povsem naš izdelek – solnica za divjad

ličnih vrst ptic in parkljaste divjadi. Kolegom na Lovski zvezi Slovenije se zahvaljujem za zagotovitev teh koristnih tiskovin.

Naši obiski lovišča po skrivnostnih lovskih poteh in stečinah so bili še zanimivejši, ker smo prvi dan obisk krmišča za jelejad združili z iskanjem in prepoznavanjem stopinj in sledov divjih živali, drugi dan pa smo se po napotkih revirnega lovca lotili izdelave »solnice«, ki jo praviloma polnimo spomladi. Ob učenju tihe hoje in pozorne opazovanja okolice so otroci kmalu izrazili potrebo po uporabi lovske palice. Ker so starši dovolili uporabo noža, smo jih skrbno izdelali.

Ob skoraj dokončanem lovskem bivaku na pobočju Babe smo si obljubili, da se bomo prihodnje poletje ponovno odpravili v skrivnostni objem gozdov.

Za pomoč pri uresničitvi programa se zahvaljujem eminentnemu lovcu **Štefanu Zupanu** in lovki **Petri Karničar**. Zahvala velja tudi Društvu gorske reševalne službe Jezersko, ki nam je s prevozom pomagala hitreje doseči zeleno območje.

Davo Karničar

Vredno posnemanja tudi v drugih LD

Že deset let predavam o pticah lovcem - pripravnikom lovskih družin iz okoliša SK ZLD - Celje. Vsako leto jih na koncu predavanja spodbujam, naj v bli-

žino njihovih prež namestijo valilnice za ptice duplarice. Tako bi se ob opazovanju divjadi s prež lahko razveseljevali tudi ptičjega naraščaja.

Letos sem izdelal in namestil valilnice pri treh šolah in vrtcu, ki delujejo na območju **LD Škale**. Najmlajši so se zelo veselili novih življenj, kar mi je veselo sporočila njihova vzgojiteljica **Marija Glinšek** z naslednjim dopisom:

»Na igrišču Vrta Jurček se je rodilo novo življenje. Kaj mislite kaj?! SINICE (Parus mayor)!«

»Ali veste, da ...

- sinica gnezdi samo v duplih,
- ima sinica – samica na vratu ozko črno črto, samec pa široko,
- samica sama splete gnezdo in izvali 8 do 12 jajčk,
- za zarod skrbita oba in iz gnezda sproti odnašata iztrepke,
- v enem letu lahko vzredita celo tri zarode,
- za nastilj v gnezdu najraje izbira živalsko dlako.

*Vse to in še marsikaj zanimivega nam je povedal lovec **Peter Silovšek**, ki nam je spomladi pritrčil valilnico na smreko ob vrtcu. Z zanimanjem smo spremljali spletnje gnezda in se razveselili ščebeta mladičev iz valilnice. Kar nismo se mogli načuditi siničjemu paru, ki je ob vsem živžavu na igrišču neutrudno skrbel za zarod. Zdaj so mladiči že odleteli iz gnezda. Pozimi jih bomo krmili s semeni.*

Lep pozdrav iz Vrta Jurček.«

Peter LD Škale

Lovec **Peter Silovšek (LD Škale)** je na smreko pred Vrtem Jurček spomladi namestil ptičjo valilnico. Ko so se v njej porajala nova življenja (mlade velike sinice), so se otroci nadvse razveselili in mladim bitjem zaželeli srečno življenje v njihovi okolici.

Spomladi pred sedmimi desetletji, malo pozneje, ko je divji petelin za tisto leto odpel svojo zadnjo kitico pod vrhom Gozdnika, natančneje 9. 6. 1939, je ob vzočju tega zelenega tisočaka prijokal na svet naš lovski tovariš **Marjan Burjan**. Pod Gozdnikom je Marjan že kot mlad fantič rad zahajal v gozd in tam opazoval lepote narave ter začel spoznavati njene zakonitosti. To spoznanje pa ga je čustveno navezalo na dogajanja v naravi, kar je bilo vzrok, da je leta 1964 vstopil v vrste zelene bratovščine in postal član takratne LD Griže.

Zaradi njegove umirjenosti, razsodnosti in pravega odnosa do lovstva, lovskih tovarišev in divjadi si je med člani lovske družine takoj pridobil zaupanje, kar je bilo vzrok, da je kmalu po vstopu v lovske vrste začel opravljati zahtevne in odgovorne funkcije v lovski družini.

Posebno vestno je vodil tajniške posle v letih (1968 do 1969), (1974 do 1979), (1980 do 1982) in (1998 do 2001). Z veliko odgovornostjo je opravljal funkcijo predsednika NO v letih (1977 do 1979), (1982 do 1984), (1988 do 1992) in (2001 do 2007). Zahtevno in odgovorno delo starešine je opravljal v letih (1984 do 1988). Deloval je tudi v komisijah v okviru SK ZLD - Celje, kjer je bil v letih (1976 do 1980) član komisije za vzgojo in izobraževanje, v letih (1985 do 1988) in (1989 do 1998) pa član izpitne komisije. Vseskozi je skrbel tudi za lastno izobraževanje; med drugim si je leta 1985 po opravljeni dopisni šoli pridobil naziv lovskega tehnika – lovskega mojstra.

Poleg dela, ki ga je imel pri opravljanju naštetih funkcij, si je vedno vzel čas za lovske pripravnike, ki jim je kot mentor s preudarno in razumljivo besedo prenašal svoje bogato lovsko znanje.

Za svoje uspešno, nesebično in požrtvovalno delo v lovstvu je prejel več priznanj LD Gozdnik - Griže, priznanje SK ZLD - Celje, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje.

Teško je opisati pestro življenje takšnega lovskega tovariša, ki vsa leta v lovski družini deluje tvorno, predano, se zavzema za dobre in spoštljive tovariške odnose med lovske sosedmi.

Marjan, ob tvojem življenjskem jubileju ti lovski tovariši in prijatelji želimo še naprej čvrstega zdravja in dobrega počutja med nami, predvsem pa, da bi še veliko let aktivno in z zadovoljstvom deloval v naši zeleni bratovščini!

LD Gozdnik - Griže – D. P., I. M. Starešina

Med znanci in prijatelji Franko, **Franc Rudolf** iz Črnega Vrha na Idrijskem, se je rodil konec tridesetih let prejšnjega stoletja; natančneje 11. 7. 1939 v kraju Gioiosa Marea, blizu Messine na Siciliji. V letošnjem poletju je torej dopolnil 70 let.

Njegovega očeta Jakoba so leta

1934, komaj tri dni po poroki, zaprli Italijani. Osumljen je bil sodelovanja s slovensko skrivno organizacijo TIGR. Trinštirideset slovenskih domoljubov so takrat zaprli na Črnovrskem!

V zaporu je Jakob odsedel cela štiri leta. Ko so ga izpustili, so ga kot cestarja poslali na Sicilijo. Z njim je šla tudi žena Ivana in tam se jima je rodil sin Franc. Po več prošnjah in s pomočjo zvez in znanstev so Jakoba premostili v Gerovo na Hrvaško za tolmača. Njegova žena pa se je z malim Francem vrnila v Črni Vrh. Črnovrški fašisti so rovarili zoper Jakoba in dosegli, da so ga spet zaprli v Gorico, kjer je sedel do septembra 1943, ko je razpadla fašistična Italija. Takrat se je vrnil v Črni Vrh in končno je bila mlada družina skupaj. A za Italijani so prišli Nemci, Jakob pa so avgusta 1944. leta mobilizirali črnovrški domobranci. Ob partizansko napadu na domobranksko postojanko v Črnem Vrhu, septembra istega leta, je Jakob padel. Samo štirinajst dni je bil pri domobrancih ...

Vojna se je končala, prišla je svoboda, ki pa je bila za sina padlega domobrancia grenka.

A čas je brisal sledove in celil rane. Franko je končal srednjo usnjarško šolo, odslužil vojaško in se leta 1965 včlanil v črnovrško zeleno bratovščino. Naslednje leto je že delal lovski izpit, tako da je kot lovec vpisan še v seznamih Lovske zveze Gorica, saj so Lovsko zvezo Idrija, kamor zdaj spada tudi LD Javornik s Črnega Vrha, ustanovili šele leta 1967.

Letos Franc Rudolf praznuje okroglih 70 let, skoraj pol stoletja pa je organiziral lovec. V lovstvu je bil vseskozi izjemno aktiven, kar potrjuje tudi dolg seznam njegovih lovskih funkcij. V LD Javornik je bil do leta član UO; bil je referent za strelstvo (1966 do 1980); starešina (1968 do 1974); tajnik (1975 do 1983). Bil je tudi član UO LZ Idrija (1969 do 1980); tri dveletne mandatne dobe je bil predsednik gospodarske komisije pri LZ Idrija. Bil je član UO Nanoško-Hruševskega LGO (1978 do 1981); ko se je le-to ukinilo, je bil do leta 1998 član Idrijskega LGO. Bil je predsednik komisije za varstvo narave in gojitev divjadi pri LZ Idrija (1998 do 2002); član UO LZS (1998 do 2002); član IO Zahodno-visokokraške regije (2000 do 2005); član IO LZ Idrija (od leta 2006) ... Poleg vsega naštetega je Franc Rudolf od leta 1974 lovski mojster; od leta 1975 sodnik za strelstvo; od leta 1991 predavatelj lovskega pripravništvom pri LZ Idrija; predava zgodovino lova, lovskega etiko, o gladavcih in zvereh ter je pravi mentor lovcem začetnikom. In tudi to je treba poudariti: V LD Javornik smo izdali dva obsežna lovska zbornika: ob 50-letnici ustanovitve (1996) ter ob 60-letnici (2006). V obeh smo objavili res veliko lovskega pripovedovanja ter spominjanj, med katerimi imajo nekatera tudi literarno težo, prav vsa pa dokumentarno vrednost. In avtor marsikaterega – kot pripovedovalec ali pisec – je prav Franko.

Za svoje delo v lovstvu je Franc Rudolf prejel več odlikovanj in priznanj; priznanje LD Javornik; odlikovanje Lovske zveze Idrija ter priznanja LZS: za lovske zasluge; red III. ter II. stopnje LZS.

Samo slutimo lahko, kaj vse je Franc Rudolf preстал v mladosti.

Kljub temu je vedno nasmejan in poln optimizma. In naj bo tako še dolgo ...

LD Javornik – F. Č.

Na Grajski poti pod gradom, na domačiji pri Lajnarju v Škofji Loki, se je 10. 7. 1939 začelo uspešno in pestro življenje našega lovskega tovariša, jubilanta **Franca**

Omejca. Doma so mu starši prizravljali red in delavnost in obe vrtilni ga spremljata vse življenje.

Do leta 1978 je živel v Škofji Loki, potem pa se je preselil v Podlunbrk, kjer sta si z ženo Urško ustvarila tople dom in vzgojila štiri otroke.

Osnovno šolo in gimnazijo je končal v Škofji Loki, študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo pa v Ljubljani, kjer je leta 1963 diplomiral kot dipl. inž. kemijske tehnologije. Do leta 1981 je služboval v Kemijski tovarni Podnart, potem pa v Termiki – poznejšemu Termu v Škofji Loki vse do leta 1998, ko se je upokojil.

Franc je ljubitelj narave, domačih živali in divjadi. Veliko je zahajal na Lavtarski vrh, lepo hribovsko vasico, kjer si je našel »prvo lovišče«. Tam se je namreč rodila njegova Urška. Njen oče in brat sta bila lovca. Vse to je Franca pripeljalo do odločitve, da se je leta 1981 pridružil zeleni bratovščini.

Takoj po vstopu v LD Selca je bil pripravljen delovati v dobro divjadi in LD. Umirjen značaj in delavnost sta mu omogočila delovanje na različnih področjih. Zaupane so mu bile številne funkcije, ki jih je in jih še vedno z veseljem in dobro opravlja.

Član IO je bil od l. 1986 do 2005. Od l. 1990 do 2005 je bil tajnik LD, komisijo za KVP pa je vodil od l. 1986 do 2001, od tega leta pa je njen član. Od l. 2006 je tudi član NO. Poleg naštetega bogato lovsko znanje kot mentor z veseljem prenaša na mlajše lovce.

Tako zavzeto delo ne more ostati neopaženo. V LD je prejel več priznanj. ZLD Gorenjske ga je odlikovala s plaketo, LZS pa z znakom za lovske zasluge in redom III. stopnje.

Franc je aktiven tudi kot čebelar in rad po malem kmetuje, saj z bratom skrbita za domačijo na Grajski poti.

Franc, ob tvojem jubileju ti lovski tovariši želimo veliko zdravja ter užitkov v našem lepem lovišču.

LD Selca – V. P.

»Zeleno, ljubil bom zeleno« ... so **Viktorju Kovaču**, našemu dragemu 80-letniku, članu LD Dobrna in predsedniku KUD Štajerski rogisti 20. 4. 1929 napevovale rojenice. »... in ljubil bom glasbo ...« so pridale sonjence ob njegovi zibelki. Otroštvo je preživljal v težkih razmerah v Lembergu pri Novi Cerkvi. Izšolal se je za tesarja, vendar ga je za volan zgrabila cesta. Avtoprevoznikstvu je ostal zvest do upokojitve. V mladosti je veliko časa

preživel v naravi, zato se je leta 1971 vpisal v zeleno bratovščino. Kot vester član velike lovske družine se je udeleževal vseh delovnih akcij: od gradnje lovskega doma, lovskih opazovalnic, negovanja gozda in življenja v njem. Deloval je v več komisijah LD Dobrna in kot član UO LD. Kinološki referent LD Dobrna je bil od 1983 do 1984, strelski referent (1984 do 1988), bil je tudi član v gradbenem odboru (1988 do 1990), član komisije za lovsko glasbeno kulturo pri LZS (2002 do 2006). Že leta 1946 je začeli igrati pri godbi na pihala, ko pa je LZ Celje iskala lovske glasbenike, se je vključil med lovske rogiste. Ta glasba ga je tako prevzela, da se je kmalu odločil, da bo sestavil skupino lovskih rogistov, ki bodo igrali v izvedbi ES. Tako je postavil temeljni kamen za izvedbo ES v Sloveniji, ki omogoča skoraj celotno tonsko lestvio, s tem pa izvajanje zahtevnejših skladb.

Štajerski rogisti – dvanajst glasbenikov – so zaradi predsednika Viktorja Kovača znani tudi v tujini, od koder se s tekmovalni vračajo z najvišjimi priznanji. Leta 2005 so organizirali odmevno, 1. Mednarodno tekmovalno lovske rogistov. Sodelovalo je 60 skupin iz šestih držav Evrope.

Preplet lovstva in glasbe je Viktorju prinesel številne nagrade: priznanje Zveze kulturnih organizacij Slovenije – Zveze slovenskih godb, Zlato Gallusovo značko od Občinske zveze kulturnih organizacij za uspešno delo v ljubiteljski glasbeni dejavnosti, priznanje LD Dobrna za vztrajno in požrtvovalno delo v lovstvu, odlikovanje LZS z znakom za zasluge (1988), red za lovske zasluge III. stopnje. Dobil je tudi plaketo LZS za dolgoletni prispevek slovenski lovski kulturi.

Ob jubileju Viktorju iz srca čestitamo. Hvaležni smo mu za vse, kar je storil za Štajerske rogiste in lovsko glasbo. Verjamejmo, da nas bo znal povezovati še naprej, nas voditi v glasbi in nam biti kot oče.

KUD Štajerski rogisti – A. B. in LD Dobrna

Anton Jeznik, član LD Zeleni vrh – Vuzenica, je praznoval 70-letnico življenja 27. 5. 2009. Rodil se je na kmetiji, po domače, Poberniku, na Šentjanžu nad Dravčami, kjer je preživljal otroška leta. Osnovno šolo je obiskoval v več kilometrov oddaljeni Vuzenici. Kot sin kmeta in lovca je veliko časa preživel na travnikih in v gozdovih Pohorja, zelo pogosto je bil v družbi lovcev. Že v zgodnji mladosti se je navezal na naravo, kar je bilo odločilno glede poklicne odločitve. Šolanje je nadaljeval na srednji gozdarski šoli in nato še na višji gozdarski šoli. Tako si je pridobil veliko znanja o naravi, gojitvi in varstvu divjadi. Svoje pridobljeno teoretično in praktično znanje s področja lovstva in gospodarjenja z naravo je uporabil v dobro divjadi, pri svojem delu v gozdarstvu, vodenju LD in ga tudi vseskozi nesebično prenašal na mlajše lovce. Za naše lovišče in LD je bilo pomembno tudi njegovo službeno in politično delovanje v kraju, saj se je vedno udeležil raz-

govorov pri usklajevanju interesov glede posegov v naravo. Kot velik ljubitelj narave in divjadi se je vedno odločal za racionalno rabo narave in v korist divjadi.

V lovske vrste je vstopil leta 1959. Vseskozi je vester in tovariški lovec, zato so mu bile zaupane različne funkcije. Leta 1971 je bil izvoljen za starešino LD in je to funkcijo uspešno opravljal do leta 1985. To je bilo obdobje velikih in pozitivnih sprememb pri varstvu, gojitvi in lovu divjadi. Pod njegovim vodstvom smo leta 1975 odkupili zemljišče z nenaseljeno domačijo za novo lovsko kočjo. Bil je izvoljen za predsednika gradbenega odbora za izgradnjo lovskega doma. V gradnjo je vložil veliko znanja, truda, energije in organizacijskih sposobnosti, da smo leta 1982 uspešno odprli lovski dom. V tistem obdobju je bil tudi štiri leta predsednik LGB Radlje ob Dravi. V letih od 1985 do 1995 je bil predsednik NO LD, potem pa član komisije za odlikovanje LD. Od leta 2007 je bil predsednik te komisije in od leta 2006 je imel čas tudi za vodenje lovskega psov, ki jih je imel vedno vzorno izšolane in je bil tako mno-

gim vzor v kinološkem pogledu in za kar je od KZS prejel tudi srebrni znak za kinološke zasluge. Za svoje več kot uspešno delo na področju lovstva ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in redoma III. in II. stopnje, območna lovska zveza pa s priznanjem.

Tone, kot ga kličemo, je še vedno aktiven in zelo rad pomaga s svojimi izkušnjami. Za delovanje v LD mu ni žal časa.

Dragi Tone, iskrene čestitke ob tvojem visokem življenjskem jubileju, veliko zdravja in lovskega užitka ter prijetnih skupnih družbenih ter želimo tvojim lovske prijatelji.

LD Zeleni vrh Vuzenica – J. V.

Narisal: U. If

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnico

Karl Andrenšek, LD Šmarje pri Jelšah
Evgen Berke, LD Dolina
Vlado Brezovar, LD Pernica
Franc Meznarič, LD Juršinci

85-letnico

Janko Dokl, LD Destrnik
Ivan Kokalj, LD Gorenja vas
Bogomir Košnik, LD Bohinjska Bistrica
Jože Žnidaršič, LD Boštanj

80-letnico

Karel Debelak, LD Tišina
Martin Ducman, LD Rogatec
Bojan Gregorčič, LD Gorenja vas
Marijan St. Jerele, LD Šentjernej
Rudolf Kloboučar, LD Toplice
Bogdan Kontič, LD Velenje
Jože Krajnc, LD Gornji Grad
Lucijan Krivec, LD Rakitna
Boris Krnič, LD Velka
Viljem Leban, LD Čepovan
Alojz Pahor, LD Fajti Hrib, Renče
Karol Ravnik, LD Jesenice
Ivan Starič, LD Taborska jama
Alojz Ukmar, LD Tabor, Sežana
Stane Vatovec, LD Brezovica

75-letnico

Josip Božič, LD Senožeče
Franc Golob, LD Sela pri Kamniku
Božidar Franc Jerman, LD Gorenja vas
Ivan Lekše, LD Mislinja
Aleksander Modic, LD Cajnarje
Pavel Obolnar, LD Kresnice
Janez Pintar, LD Šenčur

Joakin Pucer, LD Koper
Dragutin Ružičič, LD Sovodenj
Karl Toplak, LD Sveti Jurij, Jurovski Dol
Anton Zupančič, LD Veliki Gaber
Dragutin Zarkovič, LD Središče

70 letnico

Franč Bevc, LD Otočec
Valerij Bizjak, LD Volčje
Franč Feher, LD Lendava
Draško Gašpar, LD Strunjan
Anton Glavan, LD Krka
Bogomir Heric, LD Križevci pri Ljutomeru
Leopold Hribernik, LD Hrastnik
Ladislav Kanovnik, LD Dolič
Albin Kante, LD Hubelj
Stanislav Klopčič, LD Udenboršt
Franč Krajnc, LD Trbovlje
Frančišek Kuhar, LD Udenboršt
Oskar Manfreda, LD Ljubinj
Marijan Markič, LD Domžale
Marijan Markun, LD Storžič
Stanislav Molek, LD Begunje
Bogdan Osovnikar, LD Janžev Vrh
Stanislav Ovčar, LD Pesnica, Jarenina
Karol Pezdirc, LD Loka
Franč Plej, LD Mlajtinci
Maks Rihter, LD Kapla
Enco Rojč, LD Rižana
Marijan Skale, LD Loka pri Žusmu
Jože Smole, LD Senovo
Ivan Štampahar, LD Vinica
Stanislav Štiglic, LD Mozirje
Jožef Štrbulc, LD Dobova
Leopold Trtnik, LD Pugled
Ivan Vuzem, LD Zavrč
Karl Živič, LD Leskovec v Halozah

Vsem jubilarantom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Pol stoletja od naselitve gamsa na Nanosu

Pravilneje bi bilo zapisati »ponovne naselitve«, kajti gams je na Nanosu pred tem že živel. Kot piše v Lovcu leta 1970 **Franc Bittner**, član LD Hrenovice in tedanji predsednik Območne Lovske zveze Postojna, je po pripovedovanju domačina **Antona Brezca** iz Velikega Ubeljskega njegov ded uplenil gamsa leta 1878, in sicer na območju Svetega Brica – Votle stene. Uplenjeni kozel je tehtal 70 funtov (okrog 30 kg), bil je v tropu štirih živali. Odtlej gamsov na Nanosu niso več zasledili. Roglji zadnjega uplenjenega gamsa so bili (verjetno pozneje?) ocenjeni na 92,40 točke.

V že omenjenem članku Bittner navaja, da je bilo poleti leta 1959 na pobudo LZ Postojna in v tesnem sodelovanju z LZ Slovenije spuščeni osem gamsov, in sicer v lovišče LD Hrenovice nad vasjo Strane, na vzhodnem nanoškem pobočju pod Rjavo steno. Izpuščena sta bila dva kozla, stara 6 in 8 let ter šest koz različnih starosti: od najmlajše dveletne do najstarejše dvanajstletne, ki je bila pozneje vodnica tropa. Pri izpustitvi so poleg tedanjih predstavnikov LZS sodelovali hrenoviški lovci: **F. Bittner**, **L. Stegel** in drugi. Gamse so odlovili v Gojitvenem lovišču Kamniška Bistrica (poznejši GL Kozorog - Kamnik).

Listanje po starih letnikih Lovca razkriva še marsikatero podrobnost tedanjega dogajanja, tudi o naselitvi sami. Tako **Tone Černač** v Lovcu, št. 2/75, navaja – o gamsih na Nanosu se je očitno v tistih letih že govorilo in tudi pisalo – naj bi bil pobudnik zamisli o ponovni naselitvi tedanji predsednik Lovske zveze Slovenije, zdaj lahko rečemo znameniti dr. **Jože Benigar**. Bilo pa naj bi tako: Černač in Benigar sta v gornjem koroškem kotu večkrat skupaj lovila gamse. Doktor Benigar je ob tem obujal spomine na partizanske čase, ko je bil v tistih krajih udeleženec pohoda legendarne XIV. divizije kot partizanski zdravnik. Pripovedoval je o požrtvovalnosti pri delu z ranjenci in o tem, kakšne težave so imeli zaradi pomanjkanja zdravil. Beseda je bila tudi o gamsih in Benigar naj bi omenil idejo o naselitvi na Snežnik. Černač mu je to odsvetoval in mu predlagal Nanos. Takole piše Černač: »Poznal sem snežniške gozdove in Nanos kakor svojo

dlan, ker sem te predele neštetokrat prehodil po dolgem in počez, zato sem mu svetoval, da bi gamsi prišli v poštev na Nanosu, ker so tam strnjena kamnita pobočja ... Strinjal se je z mojim predlogom in rekel, da bo LZS gamse preskrbela brezplačno, LZ Postojna pa naj bi krila le stroške za odlov in prevoz na Nanos ...«

Tako se je tudi zgodilo, po Černačevem pisanju so za odlov uspešno uporabili kar mreže za odlov živih zajcev. Benigar je bil, tako piše Černač, presenečen, da so mreže obdržale vseh osem odlovljenih živali, le starejša koza je nekoliko poškodovala mrežo. Černač zaključuje, da imajo notranjski in vipavski lovci gamse v svojih loviščih predvsem po zaslugi dolgoletnega predsednika LZ Slovenije dr. J. Benigarja, za katerega: »... večina starejših lovcev ve, da je v veliki meri tudi njegova zasluga, da je naše lovstvo danes na taki višini.«

(Mimogrede: gamse so pozneje naselili tudi na Snežniku.)

Kakor koli že, ob okroglem jubileju tega dogajanja ni naš namen ugotavljati – in po tolikih letih tudi ni najpomembnejše – komu se je porodila prva zamisel: ali je prišla iz Postojne k Benigarju, kot je razumeti Bittnerja, ali po nasprotni poti, kot beleži Černač. Dejstvo je, da so hrenoviški (in pozneje tudi drugi okoliški) lovci vzeli gamse v svoje skrbno okrilje. To je razvidno iz podrobnega Bittnerjevega pisanja, ki priča, kako natančno so bdeli nad pridobitvijo. Bittner navaja: Iz skupine osmih živali si je najmlajša koza pri izpustu poškodovala vretence in so jo že naslednji dan našli poginulo, ostalo jih je torej sedem. Na začetku se je trop bolj ali manj stalno zadrževal nad vasema Veliko Ubeljsko in Strane, že prvo jesen so opazovali prsk. Naslednjo pomlad so, tako Bittner, vse koze vodile mladiče! V nadaljevanju postreže s podrobnimi podatki o gibanju staleža in prirastku; navedli bomo le nekaj njegovih podatkov, da se ne bi zasuli s preveč številkami. Reči je treba, da je bil Nanos pred pol stoletja nepriemno manj poraščen kot dandanes – pogled na stare fotografije človeka osupne – zato je bilo opazovanje lažje. Bittner piše, da so jih do leta 1966/67 »prešteva-

Foto: O. Naglost – Diana

Gams z Nanosa

li«, pozneje pa to zaradi selitve (migracij) in poraščenosti ni bilo več mogoče in so številčnost le ocenjevali. Letni stalež in prirastek – po spomladanskem štetju – naj bi bil: l. 1961/62: 14 – 8; l. 1963/64: 30 – 9; l. 1965/66: 54 – 16 in l. 1967/68: 85 – 35, torej so spomladi 1968 prešteli skupno kar 85 živali! Leta 1969/70 je – upoštevaje tudi podatke iz sosednjih družin – nastal stalež 120 glav, in sicer le deset let po naselitvi sedmih živali!

Konec 60-tih let so opazili prve večje odselitve v lovišča sosednjih LD, čeprav so se posamezni gamsi pojavljali tam (LD Nanos, LD Podnanos) že po letu 1961. Po letu 1965 so jih ugotavljali tudi v LD Bukovje. »Ker ima LD Podnanos le manjši delež ustreznega lovišča, se gamsi od tam selijo naprej na Čaven,«(!) navaja Bittner.

V LD Hrenovice so se za prvi odstrel odločili leta 1966/67,

ko sta bila uplenjena šestletni kozel in prav toliko stara koza. Naslednje leto so uplenili dva kozla v starosti pet let in kozo staro osem let, v lovskem letu 1968/69 pa osem glav: pet moškega in tri ženskega spola različnih starosti.

Lovski družini Nanos in Podnanos (iz LZ Gorica) naj bi po Bittnerjevih navedbah odstrelili prve živali leta 1968 oziroma 1969; v prvi desetletnega kozla, v Podnanosu pa kozla in kozo.

Bittner končuje svoje pisanje z ugotovitvijo, da se je prvotni tropič razvil v številčno zelo zadovoljiv stalež, kar dokazuje, da Nanos ustreza njegovim življenjskim zahtevam in »... da je bila naselitev torej upravičena.«

Nadaljevanje zgodbe o nanoških gamsih pomaga rekonstruirati (s člankom v Lovcu, št. 12/74) **Leopold Tratnik** iz LD Nanos. (Treba je namreč reči,

da tako natančnih podatkov, kot jih je za prvo desetletje po naselitvi zbral znani postojnski lovec, član LD Hrenovice in lovski funkcionar Franc Bittner, za naslednji dve desetletji ni na voljo). Tratnik piše o razstavi gamsjih rogljev leta 1973 v lovskem domu LD Nanos in ob tem navaja vrsto zanimivih podatkov. Stalež gamsje kolonije na Nanosu so tedaj ocenjevali na 180 živali; podatek je, navaja Tratnik, točen, saj: »... so jih člani lovskih družin šteli večkrat«. In razstavi je bilo več kot 60 rogljev. Piše tudi o začetku dogovarjanja med LD, saj »... je postalo gospodarjenje z gamsi na Nanosu in okolici skupna zadeva vseh LD, ki imajo tod svoja lovišča.« Tako sta LZ Postojna in LZ Gorica že leta 1971 sklicali prvi sestanek predstavnikov vseh LD, in sicer na Razdrtem. V naslednjih dveh letih sta bila še sestanka na Ubeljskem, leta 1972, in v Podnanosu, leta 1973. Na zadnjem so se dogovorili za že omenjeno razstavo. Tratnik ne piše podrobneje, kako so se konkretno dogovarjali, navaja pa, da so bili »... sestanki zelo koristni«. Pravzaprav ni razloga, da bi dvomili o tem, da so hrenoviški in potem tudi drugi lovci poznejšega nanoškega bazena opravili veliko delo: gamsja populacija je bila vsa desetletja vitalna, »prijela se je«. Mnogim domačim in tudi tujim lovcem je prinesla nepozabne lovske užitke, da o širših razsežnostih in pomenu oživitve avtohtone živalske vrste na območju, ki ga je nekoč že zasedala, ne pišemo posebej.

V osemdesetih letih je postalo stanje vendarle nekoliko zaskrbljujoče. V LD Hrenovice so že leta 1987 opozarjali, da se številčnost gamsa manjša in od ZLD Postojna so zahtevali, naj ukrepa. Na pobudo LD Hrenovice je bil leta 1990 v Vipavi sestanek vseh LD, ki so v okviru ZLD Postojna in ZLD Gorica gospodarile z gamsom. Tedaj so na predlog LD Hrenovice sprejeli sklep o dveletnem prenehanju odstrela. Leta 1992 so na novem sestanku v Vipavi ugotovili, da nekatere LD niso spoštovale dogovora in so o zadevi obvestili republiškega inšpektorja, ki je izdal odločbo o nadaljnji dveletni prepovedi lova. Leta 1994 so obravnavali rezultate prepovedi in tudi sestavo odstrela pred zaprtjem. Ugotavljali so, da je bila le-ta zelo slaba, saj je bila večina odstrela opravljena v srednjem starostnem razredu. Leta

1995 so ustanovili delovni odbor nanoškega bazena za gospodarjenje z gamsom, ki odtlej ob strokovni pomoči inž. **Iztoka Korrena** (zdaj magister bioloških znanosti; ZGS, LPN Razor - Prodi) bdi nad gospodarjenjem z gamsjo populacijo na Nanosu. Dogajanje v zadnjem obdobju, ko je gospodarjenje strokovno in odgovorno vodeno, naj bi bilo predmet njegove posebne predstavitve v našem glasilu.

Če se še za hip pomudimo pri dogajanju v osemdesetih in devetdesetih letih: težko je reči, kaj vse je vplivalo na tedanje zmanjšanje populacije. Nerealno načrtovanje, nespoštovanje načrtov, nedisciplinarnost, v začetnem obdobju tudi nepoznavanje in napačno ocenjevanje? Najbrž je bilo vsega po malem. Zagotovo tudi spremembe v okolju: težko je, na primer, oceniti, kaj pomeni za gamsjo populacijo čedalje večja poraščenost. Dejstvo je, da so v osemdesetih letih na Nanosu »nadelovali« gozdne ceste in vlake. Tedaj so posamezne primerke gamsov uplenili na Krasu in ob Obali(!) (Šmarje nad Koprom, vir: starešina LD Hrenovice **Franc Gorjanc**). Tisti lovci, ki zdaj zahajajo na Nanos, tudi vedo, kako je postal »preobljuden« s pohodniki, planinci, nabiralci, terenskimi vozi. Zdajšnje stanje ni primerljivo s tistim izpred petdeset let.

Naj potegnem črto: tistih mož, ki so pred pol stoletja zmogli vizijo in se lotili naselitve gamsa – te čudovite živali – na nanoška pobočja, ni več med nami. Le občudujemo lahko njihovo predanost in voljo. Sam sem med hrenoviške lovce prišel skoraj trideset let pozneje in takoj sem opazil, da velika večina (naj tudi tu velja tisto o izjemah, ki potrjujejo pravilo) še vedno govori o gamsu kot o nečem posebnem, o nečem, kar je preprosto vredno spoštovanja. Zdaj skrbijo za gamsa tisti, ki so bili ob času njegove naselitve še otroci ali pa jih še ni bilo na svetu. Ostala pa je visoka etična cena, ki jo imata gams in lov nanj tudi v očeh sedanjih lovcev; to spoštovanje se je podedovalo in se ohranilo. Upati je, da je takšen večinski odnos do gamsa tudi v drugih LD v bazenu. (O LD Hrenovice morda še to: že v petdesetih letih prejšnjega stoletja so – kot prvi v Sloveniji in veliko pred zakonsko prepovedjo – ustavili lov na divjega petelina.)

Za sklep tega sestavka lahko mirne duše navedemo zaključno Bittnerjevo misel izpred daljnih

desetletij: »... Bodoča naloga nas lovcev je, da pravilno gojimo to plemenito divjad in ji zagotovimo nadaljnji razvoj. Posebno pazljivo pa moramo posvetiti pravilni izbiri pri odstrelu ...« To velja še vedno, k temu res ni česa dodati.

Štefan Kutoš

Jež v mreži

Pašniške ograje in njihove žrtve

Doma sem na Mišačah in sem lovec od leta 1961. Mišače so vas sedemnajstih hiš in so na robu kar obsežne ravnine, ki jo je na svoji desni strani nekoč ustvarila reka Sava. Okrog mišaških polj in vasi je gozd. Doma imamo manjšo kmetijo, na kateri površine obdelujemo le v taki meri, da domačiji ohranjamo značaj kmetije. Redno pokošene in popasene imamo vse površine, ki niso porasle z gozdom.

Zaradi paše sem že pred desetletji začel ograjevati čredinke z električnim pastirjem za pašo goved. Med koli sem napenjal dve žici, spodnja je bila kakih 30 cm nad tlemi, zgornja na višini 1 m. Okrog vseh mojih travnikov raste gozd. Prvo leto je bilo treba vsako jutro pregledati ograjo, saj je bila spodnja žica pogosto pretrgana. Srnjad se še ni navadila na novo oviro. Z leti pa se je vsa »domača« srnjad le naučila prehajati skozi ograjo, zato so bile žice pretrgane samo še v času prska, ko srnjad brezglavo dirja in ko so prihajali v to območje srnjaki ali srne iz okoliških stanišč, saj še niso poznali ovire iz žic v ograji. Prva leta po uvajanju paše smo v naši okolici opazili in tudi uplenili kar nekaj srnjakov, ki so imeli zaradi naleta v žico poškodovano rogovje. Pozneje sem opustil spodnjo žico, saj je za govedo zadostovala le ena, seveda s pogojem, da sem živali zadosti zgodaj preseli s popasene čredinke v novo. Čeprav je bila napeta le ena žica, se je srnjad na dve toliko navadila, da je še vedno prehajala skozi ograjo, kot da sta napeljani dve žici. Previdno je stopila prek spodnje in se upognila, da se ni pritislila ob zgornjo. Ko pa je pred leti, sicer res poredko, začela na naša polja prihajati tudi jelenjad, je pretrgala tudi edino žico.

Pred nekaj leti sem opustil rejo goved. Ker ograjenih pašnikov nisem več potreboval, sem odstranil kilometre žic in tudi kole. Opazoval sem srnjad, ki se je ob

Zajec v mreži

prehodu linije, kjer je bila nekdanj napeljana ograja, še vedno navajeno sklonila, kot da je še vedno napeta žica. V vseh letih mojih opazovanj in izkušenj na divjadi nisem, razen deformiranih rogovij srnjakov, opazil nobenih drugih poškodb zaradi ograjenih pašnikov.

Namesto goved sem si nabavil nekaj ovac, da popasejo travo v ježah in v travniškem sadovnjaku, preostale površine pa pokosimo. Čredinke imam zdaj ograjene z električno mrežo, ki se je dobro izkazala za zadrževanje ovc na pašniku pa tudi za njihovo zaščito pred klataškimi psi, ki so do ovc lahko zelo nadležni in le-te se v strahu in paniki razbežijo. Vaški psi se že bojijo in upoštevajo mrežo. Ograja očitno ne moti divjadi. Tako se je je privadila, da se srnjad in poljski zajci pasejo ali polegajo tik ob mreži.

Lani pa sem ugotovil, da ima električna mreža tudi slabo stran. Sredi poletja sem v dveh dneh zapovrstjo v spodnjem del mreže našel dva ujeta ježa. Eden je bil mrtev, drugi je še dihal. Oba sta se želela splaziti pod mrežo, toda ob dotiku z žico ju je zadel električni sunek in ob izmikanju sta se z iglicami tako ujela v mrežo, da jima ni bilo več rešitve. Ježa, ki je še dihal, sem odnesel na gozdni rob, a je žal poginil. Najnižja žica, po kateri teče elektrika, je dvignjena od tal od 10 do 15 cm. Tudi letos sem v mreži že našel ujete mrtvega ježa. Pred dnevi pa sem zjutraj opazil, da na nekem delu ograja leži na tleh. V mrežo se je ujel divji zajec, odrasla zajk-lja, ki je bila tudi že mrtva; po otrplosti sodeč že kar nekaj ur. Kaj je nagnalo odraslo zajk-ljo, da se je ponoči pogнала in zaplet-

Foto: Rok Gosperič

la v mrežo, kjer so jo ob silnem premetavanju, da bi se rešila iz zanke, ubili ponavljajoči se električni sunki, ne vem.

Električna mreža se je torej izkazala za nevarno past. Na mojem pašniku se srnjad zaenkrat še ni zapletla vanjo, jo pa kar pogosto podre na posameznih mestih; posebno takrat, ko z njo ogradim novo površino. Le enkrat sem našel mrežo izdrto, raztegnjeno in zavito; vse je kazalo, da se je vanjo zapletel srnjak ali srna, vendar pa se je žival uspela rešiti. To ne bi bilo mogoče, če bi se srnjadi zanka zadržala okrog vratu. Neizkušenemu sosеду sta se pred leti zadušili dve ovci, ki sta stegnili vratova skozi zanki, saj ograja ni bila pod napetostjo in se nista mogli rešiti. Med premetavanjem in zaganjanjem sta si mrežo pošteno zadržali okrog vratu.

Doslej še nisem zasledil opisane primeru mrtvega ježa ali zajca v električni mreži. Verjetno

- Lipovci **Ernest Ebenšpanger** župniku zahvalil za njegovo doseganje župnikovanje v župniji. Mašno lovsko daritev je spremljal Mešani pevski zbor Župnije Bakovci. Lovci so daritveni oltar opremili tudi z lovsko trofejo, rogovjem jelena, in lovskim praporom. Sicer pa so lovci pred leti ob lovskem domu v Müzgah, v čudovitem naravnem okolju, uredili spominski lovski park z lipami. Tako so doslej v spomin preminulim lovcem posadili že sedemnajst lip. Skupaj je v lovski družini dejavnih 56 lovcев, v lovskem revirju Bakovci pa je aktivnih 32 članov zelene bratovščine. Zdaj se že pripravljajo na lovsko jesen, na love na malo divjad, in tudi na nadaljnje izpolnjevanje načrta odstrela srnjadi. Letos so člani zelene bratovščine na lovskem domu zamenjali staro azbestno kritino z novo ekokritino, popravili so kuhinjo in druge lovske prostore.

B. Žerdin

Foto: B. Žerdin

Lovska maša je vodil župnik Župnije Bakovci, Marko Senica.

se podobni primeri dogajajo tudi drugje. Prav zanimivo bi bilo prebrati, kakšne izkušnje imajo tisti, ki imajo ograjene mnogo večje pašnike, kot je moj.

Rok Gašperšič

Lovska maša ob lovskem domu v Müzgah

Lovska družina Bakovci - Lipovci je v nedeljo, 2. avgusta, skupaj z Župnijo Bakovci pripravila tradicionalno lovsko mašo za žive in pokojne lovce. Dobro obiskana lovška maša je dokaz, da lovci in verniki župnije Bakovci spoštujejo naravo in življenje v njej. Mašo je za lovce daroval župnik župnije pater **Marko Senica**. Ob tej priložnosti se je starešina LD Bakovci

Zakonca le za las ušla medvedu

Želja vsakega delovnega človeka je, da se po kosilu lepega sončnega nedeljskega popoldneva odpravi v naravo, kjer se sprostí psihično pa tudi telesno.

Prebivalci Občine Cerkno, ki leži v Cerkljanski kotlini, ki jo obdajajo mnoge vasi po pobočjih Cerkljanskega hribovja, zelo radi odhajamo na Porezen ali Blegoš. Tako se je tudi zakonski par iz vasi Novaki pri Cerknem, **Jožica in Janez Peternejl**, s svojim hišnim ljubljencem, nemškimi ovčarjem Astorjem, 24. 5. 2009 ob 15.30 odpravil na nedeljski popoldanski izlet na Blegoš. V sredini majhnega gozdiča je žena Jožica v neposredni bližini zaslišala šum in lomljenje

vejic in trave (dračja). Opazila je tudi psa pred seboj, ki je z dvignjenim smrčkom vohal in s spodvihanim repom nakazoval, da se v bližini dogaja nekaj čudnega. Janez in Jožica sta se glasno pogovarjala in svojo pot nadaljevala za Astorjem. Na takojšnjem mestu so že večkrat videli velikega divjega petelina, ki se ni popolnoma nič bal človeka; mimoidočim planincem se je približal v neposredno bližino. Janez kot star lovec LD Porezen - Cerkno je poskušal mimogrede poklicati divjega petelina, vendar mu to ni uspelo, ker sta oba zakonca naenkrat pred seboj zagledala medveda: na vsega 30 m, pa tudi Astor ga je plaho nakazal. Medved je prihlačal s strme senožeti vzhodno od Slugove doline na greben in se takoj ustavil, da so se vsi trije naenkrat spogledovali z medvedom. V trenutku sta oba z odvezanim Astorjem v teku speshila po stezi naprej proti Blegošu, medved pa s skoki za njimi. Medved je moža in ženo tako zbegal, da sta se zakonca nehote in podzavestno razšla. Jožica je tekla po strmini navzdol na desno proti Leskovici toliko časa, dokler je zmogla. Ko je prečkala strmo senožet, od koder je medved prišel, je tekla naprej v gozd in splezala na drevo, kjer je upehana in prestrašena z boljšim občutkom čakala še več kot pol ure. Po blagem počitku na drevesu je splezala na tla in po najbližji poti skozi gozd odhitela do prve hiše v Slugovi dolini. A tudi tam ni bilo žive duše. Pogumno se je napatila do ceste, ki vodi proti Počivalu na Smučarski center Cerkno na Črnem vrhu. Na cesti

je le naletela na nekdanjega lovca naše LD, **Tineta Kobala**. Vsa srečna, da je po dolgih (predolgih) urah spet srečala človeka (s seboj ni imela mobilnega telefona), ji je Tine posodil telefon, da je poklicala moža, saj ni vedela, kje sta s psom in kaj se jima je zgodilo. Od sreče se je zjokala, ko je izvedela, da sta oba živa in zdrava.

Srečo je imel tudi mož, ker pes ni glasno zalajal. Če bi bil pes lovski, bi se na medveda glasno odzval in bi se srečanje verjetno končalo bolj tragično. Za Janezom in psom, ki sta tudi stekla naprej po planinski poti proti Blegošu, je dobesečno tekkel tudi medved, težak okrog 100 kg. Janez je upehan pretekel okrog 300 m, skočil čez podpodro smreko in nato, ker ni mogel več teči, nadaljeval z normalno hojo pot navzdol. »Od trenutka, ko je najprej Astor, preskočil podro drevo, nato pa še jaz in ko sem upočasnil tek v običajno hojo, sem ves čas pogledoval nazaj po poti, če nama sledi medved, pa ga nisem več videl,« je še vedno v strahu pripovedoval Janez. Vdal se je v usodo in odšel naprej z Astorjem, ki ga je šele tedaj privezal na povodec, do ceste, ki pelje do kočice na Blegošu. Na križišču je srečal gorskega kolesarja in mu povedal zgodbo. Kolesar se je takoj obrnil in odpeljal nazaj v dolino. Lovec Janez s psom pa je po gozdni cesti pohitel do avta in odšel domov po puško. Nazaj grede se je peljal v Leskovicico k šoli, ker je predvideval, da bo žena prišla v omenjeno vas. A žene ni bilo tam. Jožica ga je poklicala šele, ko se je pripeljal nazaj na Robidensko Brdo. Če

Medveda, ki se je potikal med grapami in vrhovi cerkljanskega hribovja (lovišče LD Porezen - Cerkno), je malo pred dogodkom fotografiral Boštjan Čemažar. Nekateri menijo, da je to celo isti medved, ki se je pognal proti Jožici in Janezu.

Fotografija priča, kako shirana je bila srna.

se to ne bi zgodilo, je povedal, je bil namenjen s puško oditi na mesto, kjer sta se vsa zbegana in preplašena razbežala.

Dolgo ali pa nikoli zakonca ne bosta pozabila strahu ob srečanju z medvedom in njunega teka, predvsem pa ne štirih ur njunega strahu in negotovosti, ko nista vedela, kaj se dogaja z enim od njiju.

Z veseljem sta se spet sešla na Počivalu, v Smučarskem centru Cerčno. Med grapami in vrhovi Cerkljanskega hribovja je za medveda zelo ugodno stanišče. V zadnjih letih skoraj vsak mesec tam vidijo po enega do dva, pa tudi medvedko z mladičem so že videli nabiralci gozdnih sadežev.

Anton Raspet

Je bil vzrok zastрупitev ali izčrpanost?

5. 8. 2009 se je za znanega mizarskega obrtnika **Igorja Birso** začel kot običajen nov delovni dan s številnimi telefonskimi klici naročil in reševanjem projektnih zadev. Pri zadnjem jutranjem klicu, ob 8. uri, se je umaknil iz delavnice ter stopal po poti, ki vodi mimo vrta v gozd. Med telefoniranjem je ob vrtni ograji na začudenje opazil zelo shirano in onemoglo srno, ki je ležala in tudi ni poskušala zbežati. Igor je nadaljeval s telefonskim razgovorom ter se srni približal na dober meter. O dogodku je obvestil očeta **Roberta** ter strica **Edvina**, oba dolgoletna člana **LD Tabor Dornberk - Branik**, nato pa še gospodarja **Bruna Vidmarja**.

Ob pregledu srne je bilo ugo-

tovljeno, da je večletna, da nima vidnih poškodb, spodnji deli nog so bili otečeni, iz gobčka ji je uhajala slina, v mlečnih žlezah pa je bilo mleko, kar je pričalo, da ima mladiča. Prav slednje je gospodarju narekovalo, da bi ji ponudili strokovno pomoč in se ne bi odločili za takojšen sanitarni odstrel. Takoj se je odzval **Anton Lavrenčič**, dr. vet. medicine, iz Vipave, ki je srno pregledal in ji v petih injekcijah dal ustrezna zdravila. Minila je ura, ko so bili že vidni rezultati učinka zdravil. Srna se je postavila na noge in nemočno opazovala okrog sebe.

Po daljšem modrovanju prisotnih lovcev, ki so ugibali o vzroku za takšno srnino stanje, se je le-ta z opotekajočimi koraki umaknila v zavetje gozda Široki potok. Čeprav smo morda kršili zakone narave, smo bili veseli, da smo srni olajšali trpljenje in ji morda tudi rešili življenje.

Boris Birsa

Prijateljstvo potrjeno še v zraku in ob Rimski cesti

Več kot 40 let sodelovanja slovenskih lovcev iz Slovenije in zamejstva

Letošnje bolj muhasto poletje Lsmo tudi slovenski lovci preživeli vsak po svoje. Še kar topel julij je bil kot naročen za dolgoletna tradicionalna lovska srečanja. Tako je **Koroška lovska zveza (KLZ)** to poletje – tudi tokrat so ji priskočili na pomoč zvesti lovski in drugi sponzorji – organizirala tradicionalno delovno srečanje in druženje z

dolgoletnimi lovskimi prijatelji, zamejskimi slovenskimi lovci z avstrijske Koroške in Italije. Na slovenjgraškem letališču v Turiški vasi so se tokrat srečali predstavniki **Kluba prijateljev lova iz Celovca**, ki jih je na tej strani Pece vodil neutrudni predsednik **Mirko Kumer - Fric**, **Društva slovenskih lovcev Furlanije - Julijske krajine – Doberdob**, na čelu katerih je bil vedno nasmejani predsednik dr. **Egon Malalan**, ter nekaj članov UO in NO KLZ s prizadevnim predsednikom in organizatorjem srečanja **Dušanom Leskovcem**.

Koroško letališče in prečudovita Mislinjska dolina tisto toplo julijsko soboto nista bila zbirališče samo za udeležence letošnjega tradicionalnega mednarodnega lovskega srečanja, ampak tudi za mnoge druge obiskovalce, ki so se udeležili državnega prvenstva padalcev. K uvodu v dokaj »adrenalinsko« padalsko prvenstvo so svoje zagotovo prispevali tudi lovci, zlasti pa Ljubljčan **Milan Šerčer**, pilot balona. S svojim pisanim balonom, v katerem so bili sopotniki tudi koroški lovci, **Dušan Kudernovsky** ter **Dušan Matic**

divjadi ne vznemirjam,« nam je razložil pilot Milan.

Sicer pa je bilo letošnje srečanje sploh polno adrenalinskih in drugih presenečenj. Komaj so se zaradi višine nekoliko pomirili »lovski balonarji«, že je sledilo novo, še večje presenečenje, za katero je poskrbel koroški pilot **Alojz Tretjak**, ki že nekaj let leti tudi z ruskim dvokrilnim letalom tipa Polikarpov PO – 2, sestavljenim leta 1937 in z registrsko oznako 076 »To letalo je letelo do leta 1967, nato pa je bilo parkirano do leta 1995 v našem hangarju. Leta 2005 smo ga v celoti obnovili, tako da zdaj z njim opravljamo panoramske lete. Samo štiri letala tega tipa še letijo na svetu,« je ponosno povedal Alojz, ki je sicer zaposlen na vojaškem letališču v Cerkljah na Dolenjskem. Letalo Polikarpov, njegov trup je iz lesa, platna in železnih delov, tudi propeler je lesen, je še najbolj navdušilo zamejskega slovenskega lovca Egona Malalana, sicer jadranskega pilota. Kdo drug naj bi z Alojzom poletel nad Mislinjsko dolino, če ne, po njegovih izjavah, vsega hudega navajeni jadralni pilot Evgen. Če vsi

Foto F. Rotar

Kar po gasilsko so se udeleženci letošnjega mednarodnega lovskega srečanja na Koroškem postavili pred dvokrilno letalo iz leta 1937, ponos slovenjgraškega letališča.

Leskovec, je poletel iz bližnjega Šmartna in z njim pristal natanko pred glavnim hangarjem koroškega Aerokluba. »Tokrat sem s svojim balonom sploh prvič letel na Koroškem. Z veseljem sem se odzval povabilu mojega dolgoletnega prijatelja **Dušana Leskovca**; tudi jaz sem namreč po poklicu gozdar. Sicer pa že 15 let letim z balonom. Najraje nad Ljubljanskim barjem, kjer pod seboj vedno vidim veliko divjadi. Če letim dovolj visoko,

prisotni lovci ne bi bili oblečeni po zdajšnji lovski modi, bi lahko rekli, da je prizor okrog dvokrilnega letala iz leta 1937. Pilot Alojz in kopilot Evgen sta bila namreč oblečena tako, kot so bili takratni piloti. Usnjeni pilotski jakni in kapi z velikimi očali in tudi obvezna bela šala, ki sta si ju ovila okrog vratu, saj letalo nima pokrite kabine, so zagotovo še »polepšali« oba pilota. Z veliko manjšim štirisedežnim motornim letalom smo v višine

poleteli tudi nekateri drugi udeleženci lovskega srečanja in zgoraj, v zraku, še okrepili sicer že tako dobre prijateljske vezi.

Organizatorji letošnjega srečanja lovcev treh dežel na Koroškem so poskrbeli še za druga presenečenja. Na strelišču **LD Slovenj Gradec** v Zancanih so nekateri člani strelske reprezentance LZ Slovenije prvič na Koroškem predstavili streljanje v disciplini *kompak*. S to novo lovsko strelsko panogo so se seznanili tudi nekateri udeleženci. Preveč zaviti in hitri golobi so bili zanje prevelika uganka! Za zadnje najprijetnejše presenečenje pa sta poskrbela mlada gospodarja kmetije Polanar na Selah **Anton** in **Nevenka Knez**. Slovenjgraški lovec Anton je z ženino pomočjo v krušni peči pripravil pečeno meso s krompirjem in zelenjavo. Menda po starem rimskem receptu. Mimo kmetije, takrat je seveda še ni bilo, je nekaj vodila Rimska cesta. Če smo v uvodu zapisali, da je bilo letošnje srečanje tudi delovno, je bilo temu res tako. Ker je bilo zvečer treba nakositi travo za domače prašiče, so to opravilo prevzeli kar lovci, vendar so morali najprej sklepati koso. Klepanje je najmanj preglavic povzročilo starešini LD Dravograd Dušanu Kudernovskemu in **Karlu Furlanu** iz zamejske Italije. Najbolj elegantno je »vodil« koso predsednik koroških lovcev, kar je samo potrdilo, da mora Dušan vsak dan nakositi veliko trave, ker ima v obori veliko plemenskih domačih koz. V klepanju in košnji so se dokazovali tudi drugi, saj mora slovenski lovec obvladati tudi to veščino.

Franč Rotar

Srnjad spreminja svoj ritem

Predem sem napisal ta članek, sem se vprašal, če je še zmeraj vse po starem, tako kot je bilo nekoč, ko sem kot otrok in pozneje kot fant hodil naokrog z očetom. Če sem hotel resnici pogledati v oči, sem si moral priznati, da je kar nekaj okoliščin bistveno drugačnih. Drugače je predvsem to, da je bila v zadnjih dvajsetih letih divjad prisiljena spreminiti svoj življenjski ritem, ki ga je prenašala iz generacije v generacijo. Moram vas opozoriti, da so dejstva in navajal bom podatke, o katerih bom pisal, pridobljena iz lovišča, od koder prihajam tudi sam. Problematika, s katero se ukvarja naša LD, sem skoraj prepričan, da ni osamljena in da ni taka samo v LD Radvanje, ampak najverjetneje v vseh primestnih LD.

Najprej naj zapišem, da bo beseda predvsem o srnjadi, ki je v Sloveniji zaenkrat naša glavna divjad in je tudi najštevilčnejša, vendar ne več vsepovsod! Lovišče naše LD leži v Občini Maribor in je v svoji 63-letni tradiciji doživelo ogromne »šoke«, kar zadeva naravni prostor.

Iz svojih nekdanjih bivališč je bila divjad postopoma izrinjena na obrobje Pohorja, med stanovanjske objekte in ceste. V našem prostoru namreč poteka urbanizacija okolja tako hitro, da se včasih divjad ne more tako hitro umakniti iz prostora in jo dobesedno zagradijo v gradbišča in mednje. Takrat zazvoni moj telefon, na katerega mi uslužbenec Centra za obveščanje javlja, da je na novem gradbišču srna, zajec, lisica ... Res žalostni tre-

nutki, ampak kaj več o tej temi pozneje.

Najprej bi rad predstavil dejstva, ki se dogajajo in so se zgodila v prostoru, kjer lovim, delam in opazujem. Pred približno dvema letoma sem si začel zapisovati vsak izhod oziroma moja opazovanja srnjadi. Zapisoval sem predvsem naslednje podatke: kdaj srnjad izstopa in kako dolgo ostaja na travniku oz. tam, kjer se prehranjuje. Naslednji podatek sem zbiral pri povoženi srnjadi: kdaj je bila povožena in kje. Pisal bom o dejstvih, ki potrjujejo, da srnjad spreminja oziroma je že morala spreminiti svoje naravne navade in življenjski ritem, po katerem je živela vrsto prejšnjih stoletij. Če smo včasih lovci lahko govorili, da gremo na srnjad zjutraj in zvečer, vas bom moral s podatki žal razočarati, saj že kažejo drugačno podobo. Podatki se nanašajo na mesece, ko je odprt lov na srnjad. Dopolniti moram, da v mesecih, ko je lov na srnjad zaprt, ni prav nič drugače, kar pomeni, da je pri nas srnjad vse leto vztrajno vznemirjena in prihaja na območja, kjer se prehranjuje iz mirnih kotičkov po zelo dolgi poti.

Podatke, sem jih zbral zaradi lastnega zanimanja, kaj se dogaja v našem prostoru, posredujem tudi vam. Glede na zapisanih 216 izhodov v naravo (leta 2008) sem ugotovil zanimive zadeve.

Jutranja opazovanja

Srnjad je 162-krat prišla na območje, kjer se prehranjuje, zjutraj, še v temi, in je tudi prebiranje (prehranjevanje) končala še v jutranjem mraku, tako da skozi daljnogled ni bilo mogoče določiti oz. ocenjevati srnjadi (starost, spol približno težo). Kot vemo, so za nas, lovce, to najpomembnejši podatki pri lovu na srnjad.

Srnjad je 46-krat prišla na območje, kjer se hrani, zjutraj, v mraku, in je prebiranje (prehranjevanje) končala tako, da jo je bilo mogoče opazovati največ do 15 minut.

8-krat je prišla na območje, kjer se hrani, zjutraj, ob popolni svetlobi, in jo je bilo mogoče opazovati in ocenjevati brez težav pomanjkanja svetlobe.

Večerno opazovanje

Srnjad je 186-krat prišla na območje, kjer se hrani, zvečer v temi in je prebiranje (prehranjevanje) trajalo dlje v noč. Ocenjevanje srnjadi ni bilo mo-

goče, ker je preveč primanjkovalo svetlobe.

21-krat je prišla na območje, kjer se hrani zvečer, v mraku, in je prebiranje

(prehranjevanje) trajalo v noč. V nekaj primerih se je končalo takoj po mraku.

Devetkrat je prišla na območje, kjer se hrani, še v času dobre dnevne svetlobe in jo je bilo mogoče brez težav ocenjevati vsaj še 10 do 18 minut.

Povožena srnjad

V naši LD je bila vsa povožena srnjad povožena ponoči oz. v temi, najdena pa podnevi oz. pobrana že ponoči, kar kaže, da se dogajajo občutnejši premiki prav ponoči, ko ima tudi več miru.

Vsi primerki srnjadi, ki jih je bilo mogoče opazovati pri polni svetlobi, so bili mlajša srnjad, predvsem mladice in lanščaki. Starejše srne, mladiči in starejši srnjaki so se pojavljali pozneje, kar je tudi razumljivo. Njihov prihod je bil nemiren, nikoli se niso brezskrbno sprehajali po travnikih, venomer je bilo mogoče zaznati nenadne dvige glave in panične skoke v najbližje zavetje. Pri raziskavi sem si pomagal z umetno svetlobo, sicer vam ne bi mogel predstaviti teh podatkov. Le na tak način sem dobil podatek, koliko srnjadi je zunaj in kdaj je odšla.

Številke in dejstva se nanašajo izključno na mojo lastno raziskavo, pa vendar pričajo, da se je veliko spremenilo tam, kjer je bil prevelik poseg ljudi. Morda se nekateri ne bodo strinjali z mojim pisanjem in navajanjem podatkov, vendar vsakega z veseljem popeljem na problematična »redka mesta«, kjer pri nas srnjad še nekako najde nekaj trenutkov zase. Veliko se vas bo vprašalo, kako potem sploh gospodarite, kako je to mogoče? Odgovor bo preprost: »Z veliko muko in težavami!« Odstrel opravljamo predvsem glede na napake divjadi in več je lova na tako imenovani zalaz. Pri strelu moramo biti izredno previdni, saj bolj kot ne lovimo v naseljih, kar tudi vemo, kaj pomeni! Vendar divjad ne pozna meja. Vse navedbe bodo prej kot slej terjale svoj davek, pa ne na naših plečih, ampak na plečih divjadi. Pojavljali se bodo nepravilni odstrel in nedoseganje načrta odstrela, ki nam ga predpisujejo državne institucije. Ali so pri sestavljanju koncesijske pogodbe upoštevali tudi to, kje ležijo nekatere problematične LD!?

Foto: D. Komničar

Garjava koza s pobočja Kočne

Zaradi pritiska mest in prebivalstva na okolje postaja naše lovsko delo (beri opravilo) neznosno težko. Vsepovsod se poudarja, da je treba dobro sodelovati z vsemi uporabniki prostora. Kaj pa glede divjadi? Ali ona ni uporabnik prostora? In zakaj se to »trobi« samo vodstvom lovskih družin? Partnerjev, ki dobro sodelujejo z lovskimi družinami, je bolj malo, zato tem večja zahvala vsem tistim, ki to res počno. Poraja se vprašanje, zakaj sploh so lovci? Odgovor je preprost: »Zato, ker smo edini, ki to področje poznamo, in smo edini, ki tudi vemo, kdaj se divjadi godi krivica. In ker se trudimo in upamo, da ji bomo preostanek okolja, ki ji pomeni dom, lahko kolikor mogoče še zavarovali; vsaj za dobo dvajset let. Zavedamo se, da to ni odvisno samo od nas, ampak od vseh uporabnikov prostora in državnih služb, ki so pooblaščenec tudi za to. Divjad je namreč prvi pokazatelj preobremenjenosti okolja!

Moji, morda skromni, za nekatere pa pomembni podatki lahko nekoliko dopolnijo podobo o načinu zdajšnjega življenja srnjadi na območjih, kjer je vznemirjenost, onesnaževanje s hrupom, čezmerno svetlobo ... Ne nazadnje smo tukaj še mi,

ljudje, tudi lovci, ki preganjamo divjad po mariborskem Pohorju. Veliko se vlaga v turizem, šport, prireditve ipd. Moram pa postaviti tudi javno vprašanje: Se je kdo vprašal, kaj to pomeni za prostoživeče živali, ribe, predvsem pa za zavarovane živalske vrste in kaj to pomeni za nas, ljudi? Kolikor mi je znano kot gospodarju LD Radvanje, **nikoli nismo imeli priložnosti učinkovito sodelovati pri projektih načrtovanja urbanizacije vzhajajočega Pohorja in samega Pohorja.** Smo pa verjetno člani lovske družine in ribiške družine edini društvi (poleg društev in inštitutov, ki se ukvarjajo z ohranjanjem naravne dediščine), ki bi jih bilo nujno treba vključevati v projekte, ki se nanašajo na urbanizacijo okolja. Saj smo edini, ki vsak dan delujemo na terenu in vemo, kje in kaj je treba zavarovati. Za konec moram napisati še žalosten pregovor: »Vsake zgodbe je enkrat konec ...« Upam, da bodo moj prispevek prebrali **tudi tisti, ki za to lahko kaj naredijo.** To smo mi vsi!

Z željo, da ne bomo mi tisti iz pregovora, ki sem ga napisal prej, sem vam to tudi napisal.

Boštjan Lešnik
LD Radvanje

V Pomurju rastejo orjaška drevesa

Najdebelejši kostanj v Pomurju, s prsnim obsegom 940 cm in prsnim premerom 299 cm, raste v Križevcih že častitljivih 700 let. Opravili so popis izjemnih dreves in dendroloških posebnosti v Pomurju ter o tem izdali posebno knjižico.

Samo v treh mesecih je pomurskim gozdarjem uspel velik podvig, saj so popisali več kot 290 drevesnih orjakov, ki rastejo na skrajnem severovzhodu države. Ob tem je **Območna enota Zavoda za gozdove Slovenije (OE ZGS) Murska Sobota** v tednu gozdov – tema je bila Gozd je tudi obnovljiv vir energije – predstavili svoja odkritja v posebni knjižici pod naslovom **Izjemna drevesa v Pomurju**, ki so jo natisnili v nakladi 1000 izvodov. Vse to so v sodelovanju z občino Gornji Petrovci predstavili v senci najdebelejšega pomurskega drevesa – »kostanja naj«, kot mu pravijo domačini na Tetajnem bregu v Križevcih na Goričkem. Prvi celovit popis drevesnih posebnosti v pomurski gozdarji opravili leta 1999 in akcijo končali leto pozneje z izdajo priložnostne brošure. Letos so akcijo začeli

konec februarja in odziv je bil zelo velik, saj jim je v treh mesecih uspelo v popis zajeti več kot 290 drevesnih orjakov.

Po besedah vodje soboške OE ZGS **Štefana Kovača** in vodje krajevne enote Radenci **Stanka Rojka** bodo skušali najzanimivejše primerke v sodelovanju z njihovimi lastniki predstaviti tudi z informativno-predstavitvenimi tablami in jih vključiti v turistične vodnike Pomurja. Z Zavodom za varstvo narave si bodo prizadevali izjemnim drevesom zagotoviti sistemsko varstvo, v lokalnem okolju pa bodo zanje poiskali nekakšne skrbnike ali botre, ki se bodo z naravnimi vrednotami lahko nekako poistovetili in jih zato še posebej varovali. »Popisovanje drevesnih posebnosti je trajalo le tri mesece. Zdaj želimo vzpodbuditi nadaljevanje tega dela, saj menimo, da v popis niso bila zajeta vsa drevesa ali dendrološke posebnosti, ki so v našem prostoru nekaj posebnega. Kaj takega je v tako kratkem času nemogoče. Zato pozivamo vse, ki najdejo v svojem prostoru kakšno rastlino, ki se jim zdi nekaj posebnega, da jo skupaj z nami tudi izmerijo in popišejo. Že zaradi naravnih zakonitosti, so take akcije vedno nedokončane. V tako kratkem času, v ka-

terem je tekla ta akcija, smo odkrili veliko. Zelo nas je presenetila mogočnost, trdoživost, seveda pa tudi lepota popisane. Prav slednje nas zavezuje, da z našimi orjaki ravnamo tako, da se bodo ohranili našim zanamcem. Precej je dreves, ki potrebujejo našo pomoč. Zadele so jih strele, sušijo se jim veje, napadajo jih zajedavske glive ... Pomagajmo jim. Kakovost bivanja v našem okolju bo v senci drevesnih orjakov ali posebnežev boljša, kot bi bila brez njih. Zrcalna podoba naše družbe se lepo odseva v podobi teh dreves. Lepša kot so, bolj kot je urejeno okolje na njihovem rastišču, bolj duhovno bogata in osveščena je družba, ki živi pod njihovimi vejami,« je povedal Stanko Rojko, ki je skupaj s svojimi kolegi in sodelavci ponosen na opravljeno delo in na tisto, kar še nameravajo postoriti za gozdove na skrajnem severovzhodu Slovenije.

Slovenski velikan med domačimi kostanji (*Castanea sativa*), ki je hkrati tudi najdebelejše drevo na skrajnem severovzhodu države, kot rečeno raste v Križevcih v Pomurju, blizu rojstnega doma nekdanjega slovenskega predsednika **Milana Kučana**. Raste v sadovnjaku ob hiši **Sidonije Čahuk** na nadmorski višini 315 m. V obsegu debla meri 940 centimetrov, v premeru 299 centimetrov, visok je okrog 18 metrov. Ocenjen volumen lesa je 50 m³, ocena njegove starosti je izredno težav-

»Naj« kostanj iz Križevcev v Pomurju

na; nekateri menijo, da je drevo staro najmanj 700 let, drugi pa, da glede na trenutno stanje ni staro več kot 500 let. Ker drevo stoji na prostem, na višji legi, je vidno že od daleč. Domačini pripovedujejo, da je bil kostanj kot topografska točka označen že v vojaških kartah Avstro-Ogrske. Kostanj je veliko bolj vitalen kot njegov sosed, saj se za zdaj kostanjevemu raku, ki je usoden za veliko kostanjev, uspešno upira, ob tem redno rodi, toda nekoliko manj kot pred stoletji. Včasih je bilo na njem več kot 200 kilogramov kostanjev, zdaj pa le še od 50 do 60, sta povedala Čahukova. Kot pravi Rojko, je kostanjev rak zelo nevaren, saj je to glivična bolezen, ki se širi s trosi (sporami), ki jih raznašata veter in voda.

Prekmurskega velikana med

kostanji obiskujejo in si ga ogledujejo šolniki, turisti, izletniki, družine, pa strokovnjaki iz domovine in tujine, o njem krožijo mnoge zgodbe in zgodbe. Tudi o tem, kako je »preživel« name-re, da bi ga posekali in kaj zaslužili z več kot 50 kubiki lesa, je še povedala lastnica Sidonija. »Veliko lepega nas veže na naš stari hrast, kot ga vsi imenujejo že od pamtiveka in veliko reči se je v teh stoletjih zgodilo v njegovi debeli senci. V naši družini zelo cenimo to drevo, kajti moj oče je bil mizar in je za delo potreboval veliko lesa. Mnogi so ga zato nagovarjali, da bi ga posekali in prodali les; toda ne pred tem babica in ne kasneje oče tega nista nikoli dovolila. Raje bi bili lačni, kot da bi se odrekli temu drevesu, na kate-rega imamo vsi lepe spomine. Tudi zdaj sem vesela, ko veliko ljudi prihaja ogledovat ta mogočen kostanj,« je še povedala Čahukova.

Foto: O. Bakal

Kostanj velikan ni edini orjak med drevesi na SV države. Tam so še: **Niderlov hrast** v Spodnji Ščavnici, **rdeči hrast** v Črncih, **Simoničeva smreka** v Spodnjih Ivanjcih, **Bukovčeva akacija** v Šratovcih, **Mülečova tisa** v Kunovi, **Jurgefrasov gaber** v Grabšincih, **bukev** v Gresovčaku, **divja češnja** v Hraščicah, **divji kostanj** v Veržeju, **ginko** v Hercegovščaku, **hrast graden** v Trdkovi, **lipa** v parku Generala Maistra v Ljutomeru, **jelka** v segovski šumi, **Slugova gladičija** v Stanetincih, **magnolija** v Hercegovščaku, **platana** v Gančanih, **vrba** v Lisjakovi strugi, **Mariničeva murva** v Bolehnečicah, **drobnica** ob večni poti v Gibini, **Jurešov topol** v Veržeju, **ameriški javor** na Štajhofu, **duglazija** v Hercegovščaku, **macesen** v Negovi, **sekvoja** v Hercegovščaku, **ameriški klek** na Štajhofu, **črni bor** v Negovi, **Plavec skorš** na Murskem Vrhu, **brek** v Kobilju, **rdeči bor** v Kobilju, **Jurgefrasov brest** v Kokolajnsčaku, **zeleni bor** pri Gradu, **maklen** na Plitvičkem Vrhu, **jesen** v Bel-tincih, **javor** na Gradu, **tulipanovec** na Gradu, **ameriška črem-sa** v Črnicah, **črna jelša** v Mali Polani in še desetine drugih drev-es in dendroloških posebnosti.

Oste Bakal

Družabno srečanje nad Ribnico

Nad vasico Dane v Občini Ribnica, kjer v osrčju lovišča LD Ribnica domuje naš letošnji najuspešnejši slovenski oponašalec jelenjega rukanja

ŠE VEDNO POPISUJEJO ...

Zavod za gozdove Slovenije namenja veliko pozornost tudi naravnim vrednotam in botaničnim posebnostim.

OE Murska Sobota je tako že leta 1999 popisala izjemna drevesa v Pomurju in zbrane podatke izdala v posebni brošuri. Ker se stanje neprestano spreminja, so se leta 2009 odločili popis izjemnih dreves obnoviti in ga razširiti tudi na botanične posebnosti, ki si zaslužijo svoje mesto v obnovljeni brošuri. Najzanimivejše primerke bodo poskušali v sodelovanju z njihovimi lastniki in lokalnimi skupnostmi predstaviti z informativno-predstavitvenimi tablami ter jih vključiti med zanimivosti v turistične vodnike Pomurja. Za prihodnost bo najpomembneje, da skupaj z Zavodom za varstvo narave izjemnim primerkom zagotovijo ustrezno sistemsko varstvo, v lokalnem prostoru pa zanje iščejo skrbnike – botre, ki se bodo z naravnimi vrednotami ustrezno predstavljali in se zato še posebno trudili za njihovo varstvo.

»Da bi naša aktivnost vključila čim več izjemnih dreves, grmov in drugih botaničnih posebnosti iz Pomurja, bomo vse skupaj nadaljevali. Javnost in medije prosim, če nam pri zbiranju informacij čim bolj pomagajo. Potrebujemo čim boljše informacije o lokacijah takšnih rastlin. Naši popisovalci bodo glede na informacije še naprej zbirali vse potrebne podatke o izjemnih primerkih in njihove fotografije,« je zatrdil **Stanko Rojko**, vodja krajevne Enote Radenci.

O. B.

Foto: F. Rotor

V čudovitem okolju nad vasico Dane, kjer živi »rukač« **Jože Gril**, se je avgusta letos 'zgodilo' družabno srečanje organizatorjev in sodelavcev letošnjega 2. Državnega prvenstva v oponašanju jelenjega rukanja. Na srečanju smo proslavili tudi **Jožetovo zmago**.

63-letni **Jože Gril**, smo se zadnji avgustovski petek zbrali nekateri člani organizacijskega odbora rukaških prireditev in drugi nepogrešljivi sodelavci, ki sta jih tja povabila Jože in njegova žena **Cvetka**. Odzvali smo se vsi, ki nismo bili službeno zadržani ali še na dopustih: **Marjan Fortin** in **Franc Rotar**, **Marko Petretič**, **Boris Leskovic**, **Štefan Vesel**, **Gregor Bolčina**, **Ernest Kerčmar**, **Ivan Okrajšek**, **Anton Meglen**, **Branco Meden**, **Pavel Nared** in še nekaj prijateljev. Nekateri so s seboj na družabno srečanje pripeljali tudi žene. Ob prigrizku in dobri kapljici, za katero sta poskrbela gostitelj, je potekal tudi neformalni pogovor, na katerem so naši rukači povedali, da kljub doseženim uspehom vseeno še niso povsem zadovoljni. Pravijo namreč, da so s svojim znanjem in trmo sposobni doseči še več. Predvsem si želijo s predstavitvami oponašanja rukanja v svoje vrste vključiti še več 'rukačev' iz vseh koncev Slovenije. To naj bi se zgodilo že prihodnje leto, saj naj bi LZS že čez nekaj let organizirala tudi evropsko prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja. Veseli so bili, da so kljub slabemu vremenu uspeli uspešno izpeljati letošnje 2. Državno prvenstvo slovenskih rukačev, ki je bilo kljub slabemu vremenu vzorno in uspešno organizirano, kar je v svojem pozdravnem nagovoru zbranim poudaril tudi Marjan Fortin. Posebej so se zahvalili Branku Medenu, ki je s kamero v roki poskrbel, da dogodek ne bo šel v pozabo. Za sodelovanje mu je izročil pisno zahvalo Komisije LZS za kulturo in stike z javnostjo. Po njegovi zaslugi in s pomočjo Marka Petretiča je dogodek posnet na CD, ki so ga med prvimi dobili prav udeleženci družabnega srečanja pri Grilu.

Dobre volje, smeha in ubragna petja tisto popoldne, ki se je potegnilo krepko v noč, kar ni hotelo biti konec. In prav je tako. S takšnimi dogodki se krepi tovarštvo in veselje za delo v naslednjih akcijah.

Franc Rotar

Prleški lovci bogatejši za novo sliko svetega Huberta

Lovska družina Ljutomer ima bogato lovsko tradicijo. Člani zelene bratovščine so

se odločili in skupaj z družino **Lipovec** iz Radomeščaka v Občini in Župniji Ljutomer letos obnovili sto let staro Kolaričevo kapelo v Radomeščaku, ki stoji med slikovitimi hribi v Prlekiji, na katerih dobro uspeva vinska trta. Ob letošnji stoletnici kapele so svoj prispevek k obnovi dodali tudi člani LD Ljutomer. Slikar - umetnik **Drago Ficko** iz Spodnjega Kamenščaka je na pročelju kapele v Radomeščaku naslikal povsem novo sliko svetega Huberta, zavetnika lovcev. Tako je LD Ljutomer zdaj bogatejša za upodobljenega zavetnika v lastnem lovskem okolišu. Pri blagoslovitvi kapele in slike svetega Huberta se je zbralo veliko lovcev in praproščakov **LD Ljutomer**, **Bučkovci**, **Križevci**

Novo lovsko pridobitev – slika sv. Huberta so s svojo udeležbo počastili lovci okoliških LD z lovskimi prapori.

Na obnovljeni 100-letni Kolaričevi kapeli v Radomeščaku je posej tudi slika svetega Huberta.

Puconska strašila, ki naj bi odganjala divjad od polj s pridelki.

Foto: B. Žerdin

in **Ivanjkovci**. Zaigrali so križevski rogisti in pevci Pevskega društva prekmurskih lovcev - Murska Šobota pod vodstvom **Suzane Škafar**. Sliko svetega Huberta je blagoslovil župnik Župnije Ljutomer **Jože Vehovar**.

B. Ž.

Strašila odganjajo divjad

Ker je večji del Goriškega v Prekmurju pokrit z gozdovi in travniki, se tod množično zadržuje divjad, ki na kmetijskih tleh dela precejšnjo škodo. Čeprav so ponekod lastniki svoje pridelke zavarovali z ograjo ali žico, parkljasta divjad, predvsem srnjad, jelenjad in divji prašiči, pa tudi poljski zajci in fazani, vseeno zaidejo med pridelke in se hranijo z njimi. Škoda, ki jo naredi predvsem velika parkljasta divjad (zlasti prašiči in jelenjad), je ponekod zelo velika, zato lastniki pridelkov zahtevajo od lovcev velike odškodnine, vendar pa so v takšnem primeru velikokrat nemočni. Nekateri kmetje na poljih postavljajo različna strašila v obliki likov ljudi, da bi divjad odvrnili od zahajanja na njive in da ne bi delala še večje škode na pridelkih.

Nekateri so se pri postavitvi na poljih odločili za različne like – strašila, predvsem pa so namestili na kole različna odvečna večbarvna oblačila, čeprav večina divjadi slabo zaznava barve. Dejstvo je, pripovedujejo kmetovalci, da se država na vse kriplje otepa plačila škode od divjadi. Lovci pa so v primeru, da škodo povzroči lovna vrsta divjadi, pri odškodninski odgovornosti dokaj nemočni, če je kmet pred tem postoril vse, kar mu nalaga zakon. Divjad se likov (strašil), ki jih zagleda, sprva sicer ustra-

ši, a kaj, ko se vseh plašil živali enkrat navadijo in morajo zaradi osiromašenega preostalega naravnega okolja iskati hrano tudi na poljih. Takih strašil na poljih pa se neredko ustrašijo naključni mimoidoči ljudje. Posnetek strašila, ki odvrča divjačino s polj, smo letos poleti napravili v kmetijski Občini Puconci, neposredno pred vasjo Puconci.

B. Žerdin

Pokal PPU - Zlatibor 2009

Mednarodno tekmovanje v streljanju z risanicami v Srbiji

Strelsko tekmovanje v streljanju z risanicami – **PPU CUP - Zlatibor 09**, v organizaciji strelskega kluba Prvi partizan iz Užice (PPU), je bilo 9. in 10. maja 2009 na območju LU/Lovačko udruženje/Čajetina, v lepem okolju planine Zlatibor.

Tekmovalci smo se pomerili v dveh kategorijah:

lovska risanica, 200 m; tarča - silhueta srnjaka (58 x 21 cm), **risanica proste izbire**, 500 m; krožna tarča (100 x 100 cm).

Prijaznemu vabilu, ki mi ga je poslal **Mihajlo Topalović**, tehnični direktor PPU iz Užice (starejšim lovcom dobro znano kakovostno strelivo za lovske risanice), sva se odzvala s prijateljem **Jožetom Botolinom**. Dolgo pot sva začela v Murski Soboti, nadaljevala po Madžarski do Novega Sada, kjer se nama je pridružil še lovski in strelski prijatelj **Žile (Života Trifunjagić)**. Skupaj smo pot nadaljevali do Zlatibora na strelišče Partizanske vode pri Čajetini.

Organizacija tekmovanja je bila preprosta, učinkovita, brez nepotrebnih besed in zapletov.

Tekmovalne razmere na streliš-

šču: vidljivost odlična, zrak čist, okolica pa je sproščala dušo in telo. Moteč je bil le veter spremenljive smeri in moči.

Na omenjenem tekmovanju so od tekmovalnega orožja prevladovala še vedno odlične risanice CZ, standardne izdelave. Nekaj jih je bilo tudi predelanih (cev), SIG 3000, tekmovalci iz Velike Britanije je tekmoval z modelom Steyr SSG 04, videli pa smo tudi MC-13. Kalibri tekmovalnih pušk so bili od kal. .223 pa vse do 8 x 57 IS.

Tekmovali so tekmovalci iz Črne Gore, Bosne in Hercegovine, Velike Britanije, Srbije in Slovenije.

Mi trije smo tekmovali v disciplini **lovska risanica** (200 m), in sicer z Žiletovo risanico CZ v kalibru .22-225 Rem., opremljeno s kakovostnim strelnim daljnogledom 8 x 56, izdelkom Mile Dragić - Zrenjanin, novost tudi na srbskem tržišču. Lahko se pohvalim z izrednim strelskim rezultatom: med 48 tekmovalci v tej disciplini sem na moje presenečenje s pristreljenimi 91 krogi zasedel 1. mesto. Uporabljali smo izključno naboje PPU.

Jože in Žile sta si s 66 in 65 krogi v tej disciplini pristreljala 25. in 26. mesto.

Med petnajstimi tekmovalci v disciplini **risanica proste izbire** (500 m) in z naboji lastne izbire, kjer si je zmagovalec **Vladimir Gajović** pristreljal 93 krogov, si je naš gostitelj **Mihajlo Topalović** s 75 krogi pristreljal odlično 3. mesto. V dodatni disciplini, kjer so vsi tekmovalci streljali le z naboji PPU, pa je Mihajlo osvojil še krog več in osvojil 2. mesto.

Prvouvrščeni v vsaki disciplini smo za nagrado prejeli lovske risanice ZASTAVA ORUŽJE – Kragujevec (jaz sem dobil posebej izdelano risanico, kal. 234. Win., z debelejšo cevjo).

Po končanem tekmovanju smo se zbrali v brunarici LU Čajetina. Že tradicionalno srbsko gostoljubnost in izjemno pozornost do gostov je bilo čutiti na vsakem koraku. Z zanimanjem in rahlo zadržanostjo so se pogovarjali z 'Janezima' in sploh za nas imeli veliko vprašanj. Predvsem mlajši so bili presenečeni, da tako dobro razumemo njihov jezik.

Lovskim in strelskim prijaja-

teljem velja vsa zahvala za izkazano pozornost. Kličemo jim že: »Nasvidenje spet na Zlatiboru 2010!«

Maks Vaupotič

Po sledovih zanimive pobude

Pritiski in škoda v naravi se le še stopnjujejo

Na naš naslov je prispelo zanimivo pismo planincev iz Podravja, ki nam ga je posredoval **Darko Lorenčič**, velik naravovarstvenik iz Lenarta. To sploh ni bilo prvič, saj imenovani redno opozarja na mnoge težave, s katerimi se sooča v planinski dejavnosti pa tudi med vsakodnevnimi sprehodi po lenarški Čreti, ki je tudi nenehno na udaru zaradi nepremišljenih človeških posegov. V pismu nas prizadeti planinci med drugim opozarjajo, »da planinci iz planinskih društev Podravja že dalj časa opozarjajo javnost in predvsem pristojne državne organe in institucije o problematiki in škodi, ki jo povzročajo **vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju**. Pritiski in dolgoročna škoda v naravi se vsako leto stopnjujejo v neverjetnih razsežnostih. Vožnja z motorji za kros in v snežnih zimah z motornimi sanmi v naravnem okolju je šport, ki je trenutno v največjem razmahu.« V nadaljevanju so nanizali vrsto ilustrativnih primerov, s katerimi so le še podkrepili kritične ocene kvarnih vplivov na okolje. Zavzeli so se za takojšnjo namestitve naravovarstvenih nadzornikov po celotnem območju Slovenije (pri tem podpirajo idejo mariborskega župana **Franca Kanglerja** o »zelenih stražah« na Pohorju) in ponujajo pomoč naravovarstvenih nadzornikov - prostovoljcev, ki bi kot poznavalci lokalnih razmer »pokrili« najbolj kritična območja. Pričakujejo tudi učinkovitejše delovanje Policije, inšpekcije in drugih pristojnih organov, ki naj proti vsem kršilcem odločneje ukrepajo. Predlagajo tudi nekaj novih ukrepov, o katerih naj razmišlja zakonodajalec (torej DZ RS), in sicer:

- višje denarne globe in druge sankcije proti kršiteljem,
- večkratnim kršiteljem določil *Zakona o vožnji v naravnem okolju* naj se poleg denarne kazni pri ponovljenih prekrških zapleni še vozilo. Takoj naj se

zapleni tudi vozilo kršiteljem za vožnje v območjih zavarovanih predelov narave in křištvah, s katerimi je bila povzročena velika, dolgoročna škoda naravnemu okolju ali gospodarska škoda,

– jasno naj se določi območja, kjer je mogoče voziti motorna vozila zunaj kategoriziranih in nekategoriziranih cest. Zunaj kategoriziranih cest je mogoča vožnja samo na za to predvidenih oziroma določenih mestih (poligonih in progah), ki naj bodo v upravljanju odgovorne osebe,

– jasno in nedvoumno je treba prepovedati vožnjo tudi po vseh nekategoriziranih cestah, ki vodijo skozi naravno okolje (gozdnih cestah, dovoznih cestah, cestah v zasebni lasti ipd.). Jasno in nedvoumno naj se določi, kaj je naravno okolje,

– poligoni in proge naj se umestijo v že spremenjen in uničen naravni prostor in ne v še obstoječe naravno okolje oziroma na mesta, ki bodo nemoteči v skladu z veljavnimi prostorskimi akti, ali pa naj se jih določi s prostorskimi akti tako, da ne bo občutnih vplivov na naravno okolje. Umešcanje v prostor ali določitev območij, kjer bi take dejavnosti lahko potekale, ne more biti samo v pristojnosti lokalnih skupnosti, ampak morajo imeti zadnjo in glavno besedo strokovne vladne institucije. Lokalna skupnost lahko tako območje samo predlaga,

– zahteve in pritiski določenih skupin glede določitve izjem, nekakšnih »koridorjev« za vožnjo skozi naravno okolje, na nekategoriziranih cestah, vlakah, poljskih in gozdnih poteh so nesprejemljive, saj bodo obstoječe stanje še poslabšale in onemogočale učinkovit nadzor,

– prav tako naj se zakonsko uredi vožnja s kolesi v naravnem okolju,

– država in njene institucije naj podprejo in vzpodbujajo prizadevanja nevladnih organizacij pri reševanju tega resnega problema in jih vključijo v proces oblikovanja spremembe zakonodaje in upošteva njihove konstruktivne predloge.

Zahteve so povsem utemeljene in so pri tem med drugim tudi poudarili, da se moramo zavedati, da že sam pojav vozila, še posebno pa njegov hrup povzročata nemir pri divjih živalih, ki je lahko pri nekaterih občutljivih, ogroženih vrstah tudi usoden za preživetje in obstoj.

Živali so še posebno ranljive za take motnje pozimi, ker morajo nenehno bežati zaradi hrupa

Udeleženci tekmovanja z risanico na Zlatiboru: Jože Botelin, Žile Trifunjagić, Mihajlo Topalović, Maks Vaupotič in Marko Topalović.

Pogled na strelišče, kjer so se strelci z risanico proste izbire pomerili tudi v streljanju na 500 m oddaljeno tarčo.

NA OBMOČJU SLOVENIJE JE VOŽNJA Z VOZILI V NARAVNEM OKOLJU PREPOVEDANA!

Hrup in vožnja vozil v naravnem okolju, kamor sodijo tudi planinske poti in poti namenjene spravilu lesa, vznemirjata prostoživeče živali. Nemir ja za nekatere ogrožene živalske vrste lahko usoden. Vožnja po brezpotjih uničuje ogrožene in zavarovane rastline. Zareze, ki jih puščajo kolesa v tleh so žarišče erozije. Nenazadnje hrup in objestna vožnja vozil motita in ogrožata tudi pohodnike in planince. Ko ste priča takšnim dogodkom, ne bodite brezbržni. PRIJAVITE KRŠITEV NA TELEFONSKO ŠTEVILKO 113 ALI 080 1200!

Takšni je avtor: Meddruštveni odbor za varstvo gošče varne PD Podrova. Nisba: Sana Aničič

Opozorilna tabla pri Ribniški koči na Pohorju, ki je končala v smeteh. Zakaj neki se sprašujejo planinci? Vsaj nekateri domnevamo, kdo jo je vrgel tja ...

motornih sani in tako porablja ti dragoceno energijo, ki jo pozimi zelo težko nadomestijo ob pomanjkanju hrane. Zaradi visoke snežne odeje pri bežanju potrošijo tudi veliko več energije kot v času brez nje. Zato postanejo lažji plen plenilcev ali pa zaradi izčrpanosti tako shirajo, da poginejo. Zaradi shiranosti tudi izgubijo odpornost proti nekaterim boleznim, ki so lahko posreden razlog za dolgo in mučno umiranje.

Nekatere živalske vrste so še posebno občutljive za hrup. Dokler imajo prostor, se umikajo v mirnejše predele, ko pa tudi takih zmanjka, izginejo; na določenem območju izumrejo.

Motorne sani uničujejo mlada drevesa, ki iz snega niso vidna, saj so tik pod snežno odejo, nemalokrat pa smo pričeli tudi objestnim vožnjam, pri katerih manjša drevesa namerno povozijo. Tako nastaja velika gospodarska škoda. Gosenice motornih sani zarezajo globoko v sneg, vse do rastja, ki je pozimi pod snežno odejo enako občutljivo kot v času zelenja. Motorne sani so tudi izredno velik

onesnaževalac z izpušnimi plini. Primer: dvotaktni motorne sani spustijo v ozračje v eni uri toliko nezagorelih ogljikovodikov, kot jih spusti osebni avto z evro 4-taktnim motorjem po 60.000 km. Taki izpusti se posedajo na snežno odejo in počasi preidejo v rastline, zemljo in vodo. Zato smo zelo zaskrbljeni nad stanjem pohorskih barij, ki se pozimi spreminijo v uporabnike motornih sani.

Močne zarezke, ki jih puščajo motorji za kros in terenski avtomobili, v zemlji postanejo žarišče erozije in povzročajo trajne spremembe okolja ter zelo skazijo videz naravne krajine. Takšna žarišča se sčasoma na določenih območjih ob padavinah spremenijo v prave hudournike. Uničujeta se gozdna podrast in travna ruša, uničujejo se redke in ogrožene, tudi z zakonom zavarovane rastline. Uničuje se delo lastnikov in skrbnikov gozdov, uničuje in spreminja se krajina, ki jo je skozi stoletja v sozvočju, s pristnim čutom do narave, oblikoval človek.

»Uničuje in spreminja se narava, na katero smo Slovenci

tako ponosni,« so še zapisali v odprtem pismu člani **Meddruštvenega odbora planinskih društev Podravja**. Pri tej akciji so imeli vodilno vlogo člani odbora za varstvo narave, nam je povedal Darko Lorenčič in dodal, da zaenkrat takih kršiteljev praktično še nihče ne preganja, da je tudi nadzor nesistematičen in da kršitelji v svoji objestnosti v naravnem okolju postajajo celo bolj samozavestni. Celó do take mere, da takšni »obiskovalci narave« mislijo, da je vse skupaj dovoljeno. Nekateri skušajo divje vožnje v naravi prikazati kot del turistične ponudbe, kar je povsem nesprejemljivo, saj takšno ravnanje kvari ne samo turistični, pač pa tudi splošni ugled države Slovenije, je pripomnil Lorenčič.

Ker so to naše skupne težave, verjamemo, da bodo člani zelene bratovščine v lokalnih okoljih tvorstne planinske pripombe dosledno podprli in pripomogli, da bo v naravi čim manj divjih voženj.

M. Toš

Elite

Tokrat vam predstavljamo prenovljeno vrhunsko serijo daljnogledov **Elite**, ki so najožji vrh Bushnellove ponudbe.

V svetovnem merilu spadajo med najbolj prestižne izdelke na tem področju optične industrije. Primerjalni testi potrjujejo, da dajejo najsvetlejšo sliko. V enem izdelku združujejo štiri izjemne tehnične novosti.

Najnovejša je tehnologija **XTR**, ki jo predstavlja šestdeset plasti prevlek na lečah, ki

preprečujejo odboj svetlobe od površine posamezne leče in tako izboljšujejo svetlobni izkoristek leče. Medtem ko svetloba potuje skozi sistem leč in prizem v daljnogledu, se ponavadi spotoma del svetlobe izgubi zaradi njenega odboja od gladkih površin optičnih elementov. Leča brez prevleke odbije približno 10 % svetlobe, ki pade nanjo. Zato več golih leč v daljnogledu ustvari blede sliko tudi v dobrih svetlobnih razmerah. Prevleka leč lahko zmanjša odboj svetlobe na 4 %, tehnološko napredna večslojna prevleka tudi na 2 %. Ob pravilni izdelavi bo več plasti prevleke na izpostavljenih površinah leč omogočilo boljšo in svetlejšo končno sliko. Nanos XTR na lečah omogoča kar 99,73 % svetlobnega izkoristka na posamezni leči in kombinirano skupni 90 % končni svetlobni izkoristek daljnogleda.

Elite daljnogledi uporabljajo najboljše barijevo steklo 'crown' BaK-4, iz katerega so izdelane strehaste optične prizme, ki jih uporabljajo v daljnogledih z linearno postavitvijo optičnih prizem v telesu daljnogleda. To omogoča ravne linije osnovnih optičnih cevi in s tem manjšo velikost in težo ter elegantnejšo obliko daljnogleda. Prizme so nato prevlečene s prevleko **PC-3**, ki je posebna kemična prevleka optičnih prizem v daljnogledu, ki poveča ločljivost in daje kot britev oster kontrast za jasnejšo in čistejšo sliko. Prevleka PC-3 je poseben Bushnellov zaščitni patent.

Nekaj posebnega je letos posodobljeni sistem zaščite leč **Rainguard HD**. Vrhunski izdelki tržne znamke Bushnell so bili prvi na svetu, ki so se lahko

Bushnell

Elite 8 x 43; model: 630843, povečava: 8 x 43, vidno polje: 124 m/1000 m, izhodna zenica: 5,4 mm, teža: 651 g

pohvalili s tako zaščito leč. Rainguard je svojevrsten dežni ščit, ki preprečuje zameglitev zunanje površine leč zaradi dežja, snega, rose ali vetra. To je zelo pomembno pri lovu v slabem vremenu, ko v kritičnem trenutku ne vidimo skozi daljnogled, ker so leče zamegljene. Deluje tako, da vlago na zunanji površini leče, na objektivu in okularju, združi v zelo drobne kapljice, ki razpršijo malo svetlobe in tako omogočijo pogled skozi daljnogled.

Telo daljnogleda je sodobne oblike in v celoti izdelano iz Mg – magnezijeve zlitine. Zato je daljnogled čvrst in zelo lahek, saj Elite 8x43 tehta samo 651 g, kar je teža, ki je bila nekdanj rezervirana za majhne daljnogleda z lečo objektivna s premerom samo 30 mm. Modeli za leto 2009 imajo prenovljeno gumirano zunanjo zaščito, ki omogoča boljši oprijem in novi štiristopenjski očesni školjki na okularjih.

Daljnogledi Elite so poseben optični izdelek najvišjega kakovostnega razreda. Izjemno razkošna je tudi njihova oprema. Namenjeni so najzahtevnejšim uporabnikom, ki znajo izkoristiti njihove izredne optične lastnosti. Kakovosti primerna je tudi cena, ki pa je še vedno zelo konkurenčna v primerjavi s ceno podobnih evropskih daljnogledov.

Po novem elitno serijo predstavljajo trije daljnogledi: 8 x 43, 10 x 43 in letošnja novost, nenavadno lahek daljnogled s povečavo 7 x 26. Na voljo je tudi poseben dodatek dubler 2,5 x, ki ga lahko nastavimo na okular in povečavo povečamo za 2,5 x.

*Rodeoteam, d. o. o.
Reklamna predstavitev*

Nikonov vodnik o strelnih daljnogledih

Podjetje Nikon je pripravilo nekaj strokovnih nasvetov o izbiri in uporabi strelnih daljnogledov. Prispevek bomo objavili v treh krajših nadaljevanjih.

Strelni daljnogled velja za nezamenljiv lovčev optični merilni pripomoček za natančno streljanje z risanico. Dober strelni daljnogled mora ustrezati namenu uporabe, zato velja pred nakupom preveriti, ali ustreza vsem lovčevim zahtevam. Ena

ključnih lastnosti je nastavev merilnega križa, ki naj bo po višini in širini milimetrsko natančna in ponovljiva. Prav tako naj bo območje mogočega popravka dioptrije na okularju strelnega daljnogleda (+, -) ustrezno široko, pri čemer je pomembna predvsem možnost popravka minus dioptrije (zaželeno pri opazovanju oziroma merjenju v mraku). Dodaten plus dobrega merilnega križa strelnega daljnogleda je tudi možnost njegove osvetlitve.

Nikon tako kot pri drugih optičnih rešitvah tudi pri strelnih daljnogledih zagotavlja visoko kakovost slike – opazovani predmet (cilj) oziroma njegova slika mora biti kontrastno bogata in briljantno čista. Leče dobrega daljnogleda je zaščiten s protiodbojnim nanosom, kljub temu pa je svetlobna propustnost več kot 90 %. Pri tem velja opomniti, da visoka vrednost svetlobne prepustnosti lečja ne sme zmanjševati kontrastnosti opazovane slike. Velika kontrastnost namreč omogoča boljše zaznavo opazovanih podrobnosti tudi v slabših svetlobnih razmerah. Nikonove 90-letne izkušnje na področju optike so jasno izražene tudi pri daljnogledih, katerih objektivni so prevlečeni z večplastno prevleko proti odsevu ter hkrati omogočajo izjemen prenos svetlobe in barvno ravnovesje v celotnem dosegu povečave.

Optične elemente varuje pred zunanji vplivi trdno ohišje, ki mora biti, kot pri večini lovskih optičnih pripomočkov, odporno proti vodi in prahu. Nikonovi strelni daljnogledi so zaradi us-

treznih premazov leč uporabni tudi v megli. Mehanska izvedba daljnogleda naj bo hkrati dovolj trdna, da lahko na puško pritrjen strelni daljnogled brez škode prenese močne povratne reakcijske sunke najmočnejših krogelnih nabojev. Strelni daljnogledi **Nikon Monarch X** so idealni za lovce in strelce, ki cenijo natančnost in vsestranskost.

Pomembnejši podatki za presojo uporabnosti in kakovosti strelnih daljnogledov so:

- povečava (za fiksno povečavo) oziroma območje povečave (za daljnogleda s spremenljivo povečavo),
- učinkovit premer objektivne strelnega daljnogleda (v mm),
- očesna razdalja (je razdalja med priročno lečo okularja in očesno zenico opazovalca, strelca),
- daljjava, na katero je strelni daljnogled naravnano brez paralakse,
- naprave za nastavev (premik) merilnega križa po višini in širini, vrednost enega klika je lahko podana v milimetrih ali centimetrih na razdalji 100 m,
- način pritrditve (montaže)

PRILOŽNOST:

Vsakemu mlademu lovcu z opravljenim lovskim izpitom lahko od 1. aprila 2009 v trgovskih mestih Nikon omogočimo **10 % popust za Nikonov izdelek iz programa lovske optike** (strelni daljnogled, daljnogled ali spektiv). Ponudba bo velja le do 31. 12. 2009.

Strelni daljnogled Nikon Monarch X povečave 2,5 – 10 x 44

strelnega daljnogleda na puško: z obročema ali letvami »tračnicami«. Slednje rešitve so boljše od rešitev z obroči, ker pri (de)montaži ne poškodujejo strelnega daljnogleda.

(Se nadaljuje.)

Več na: www.nikon.si

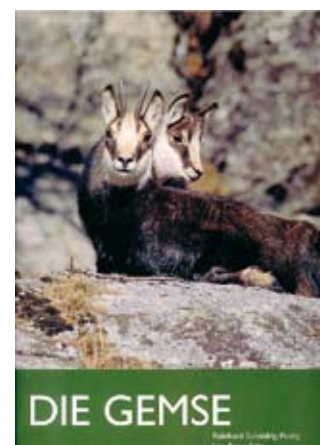
*Miran Varga
in dr. Mirko Tratnik*

NOVE KNJIGE

GAMSI - biologija in lov

(Die GEMSE – Biologie und Jagd)

Gams ima brez dvoma posebno vlogo v zavesti slovenskih lovcev. Vsi poznamo bajko o pravljicnem Zlatorogu in mnoge druge zgodbe, ki so opevale lepote in nevarnosti lova na gamsa. Nenazadnje je gams tudi simbol, ki si ga je za svoj znak izbrala slovenska lovska organizacija.

V zbirki knjig Zlatorogove knjižnice je že pred 'davnimi' leti, natančneje leta 1978, izšla knjiga Gams, avtorjev W. Knaussa in W. Schröderja, ki je zapolnila veliko praznino na tem strokovnem področju in tudi slovenskim lovcem ponudila odgovore in pojasnila na mnoga vprašanja, ki so se porajala ob opazovanju gamsov v prosti naravi. Knjiga je razmeroma kmalu pošla in je še vedno med bolj iskanimi knjigami omenjene zbirke.

Tudi v tujini knjige in druga dela, tudi znanstveno-raziskovalna, o gamsih niso prav pogosta.

Zato toliko bolj razveseljuje ponovna, razširjena izdaja monografije Gamsi dveh švicarskih

avtorjev **R. Schnidrig-Petriga** in **U. P. Salma**. Prvi je vodja glavnega lovskega urada v Švici in v bistvu "glavni švicarski lovski inšpektor" ter obenem asistent na bernski univerzi, drugi pa je založnik, v katerega založbi izhajajo predvsem knjige z glasbeno in lovsko tematiko, poleg tega je tudi navdušen lovec na gamse, "Gamsjäger", ter vse, kar sodi zraven. Prva izdaja knjige sicer sega že v leto 1998 in je bila praktično v trenutku razprodana, zato ji je takoj sledil prvi ponatis. Leta 2008 je sledila druga, razširjena in aktualizirana izdaja, ki je v nekaterih poglavjih spremenjena, dopolnjena ali razširjena. Ko prebiramo knjigo, je v njej mogoče jasno razpoznati cilj obeh avtorjev – predstaviti to divjad v njenem življenjskem okolju, njene življenjske navade in vedenje (etologijo), katerih boljše poznavanje lahko pomembno prispeva tudi k uspešnemu upravljanju s to vrsto. Knjiga je razdeljena na dva glavna vsebinska sklopa. V prvem (Biologija) avtorja opisuje splošne značilnosti vrste od sistematike, prek razširjenosti, telesnih značilnosti, življenjskega prostora in socialne organiziranosti do razvoja populacije in vplivov drugih dejavnosti, še posebno človekovih, na razvoj in obnašanje gamsov. V drugem delu (Lov) so opisani cilji in načini upravljanja z vrsto, oprema za visokogorski lov, ocenjevanje gamsov v naravi, načini lova, odstrel in delo po strelu, ravnanje z divjačino in trofejo, zakonski okvirji (seveda s poudarkom na švicarskih značilnostih – op. pis.) ter pojav gamsov v šegah, umetnosti in kulturi alpskih narodov, kjer je ponovno poudarek na švicarskem prostoru. Mirno lahko zapišemo, da knjiga združuje praktične napotke in znanstvena dognanja, ki nam pomagajo pri gospodarjenju z vrsto, ki je v zadnjih desetletjih zaradi vdora množičnega turizma v njen življenjski prostor, podobno kot tudi nekatere druge vrste divjadi, še posebno prizadeta. Knjiga je napisana v nemškem jeziku in je bogato slikovno opremljena, saj vsebuje več kot 240 fotografij, slik in skic. Na voljo je na katerem od bližnjih lovskih sejmov v Avstriji ali Nemčiji, kamor radi zahajamo tudi slovenski lovci, mogoče pa jo je naročiti tudi prek interneta na spletnem naslovu založbe Salm (Salmverlag).

Mag. Janko Mehle

lovskem stažu.

Mirko se je rodil 2. 5. 1924 v Kalu nad Kanalom, obrobni vasi na zahodnem delu Banjske planote. Čas pod italijansko oblastjo, v katerem se je Mirko rodil in preživel otroštvo in mlada leta, ni bil naklonjen slovenskemu življu na Primorskem. Že kot otrok se je soočil s pomanjkanjem in se naučil skromnosti. Po končani osnovni šoli, seveda italijanski v domačem kraju, je odšel v semenišče v Gorico. Po petih letih ga je zapustil in se vrnil domov, kjer so ga kmalu mobilizirali v italijansko vojsko in ga poslali v južno Italijo. Po kapitulaciji Italije je odšel v Dalmacijo in se vključil v partizansko vojsko. Najprej je bil na otoku Visu v obrambnih enotah jugoslovske vojske, nato se je vključil v 3. prekomorsko brigado NOV, ki je osvobodila jadranske otoke in Dalmacijo. Po osvoboditvi Knina so ga napotili v oficirsko šolo v Beograd. Po končani šoli je služboval kot aktiven oficir JLA v Zagrebu. Leta 1948 je želel zapustiti vojaško službo, a so ga, ob resoluciji Informbiroja, zaprli kot dezerterja. Po skoraj enoletnem zaporu so ga spoznali za nedolžnega in ga izpustili.

Po vrnitvi domov se je najprej zaposlil pri Primorju v Ajdovščini, pozneje pa v Občini Kal nad Kanalom in Kanal ob Soči ter v Novi Gorici kot tržni inšpektor in končno v SGP Gorica, kjer je delal do upokojitve, leta 1976. Še tri leta je usklajeval dela pri SGP Gorica pri popotresni obnovi Furlanije v Italiji. Šele nato je v krogu svoje družine zaživel mimeljsko življenje.

Mirko se je včlanil v LD Čepovan leta 1952. Ker je bil sposoben in aktiven, je takoj ponudil pomoč pri vodenju LD Čepovan. Uvkarjal se je z lovsko kinologijo – vzrejal je kratkolake istrske goniče. Marsikateri

lovec iz naše ali sosednje LD je imel psa iz njegove psarne. Mirkova puška se je le malokdaj oglasila, kadar pa se je, je divjad obležala v ognju. Starešina LD Čepovan je bil leta 1956, gospodar v letih 1961 in 1962, predsednik NO 1982–1988 in predsednik DR 1975–1982. Za zasluge v lovstvu ga je LD odlikovala z bronasto in srebrno plaketo LD Čepovan, ZLD Gorica z znakom za zasluge, LZ Slovenije pa z znakom za lovske zasluge. KZ Slovenije mu je izročila srebrni znak. Zaradi zaslug je leta 1974 postal častni član v LD Čepovan.

Že smo razmišljali o Mirkovem praznovanju 85-letnega življenjskega jubileja, ko ga je boginja Morana slab mesec prej poklicala k sebi.

Mirko, hvala ti za vse dobro, kar si storil za našo LD Čepovan in za slovensko lovstvo.

Ohranili te bomo v lepem in spoštljivem spominu.

LD Čepovan – L. S.

Stipe Čudina se je dolgo boril z zahrbtno boleznijo, a nam ni pokazal, da je njegovo slovo vsak dan bližje. Če je le mogel, je kljub bolezni pomagal pri zidavi in obnovi naših lovskih koč, bivakov in visokih prez. Če ne drugače, z nasveti in načrti. Kot gradbeni delovodja je pustil svoj pečat tudi pri vsakem lovcu, ki je gradil hišo. Vsi krmilniki za hrano divjadi v našem lovišču so narejeni po njegovih navodilih in načrtih. Z ženo Bojano je rad prišel v našo družbo ob večjih prireditvah; bil je pravi Človek in Lovec.

Ni veliko streljal, raje je fotografiral in od nastanka bolezni tudi slikal motive iz narave, ki jih je potem velikodušno podeljal lovskim prijateljem v spomin in lahko bi rekli v slutnji – za slovo.

Stipe se je rodil 10. 12. 1943 v vasi Sibirj pri Slavonskem Brodu. Še kot mladenič je prišel v Slovenijo, našel delo v gradbeništvu in se s pridnostjo in pametjo izobrazil za gradbenega delovodjo. Delal je na različnih

objektih po tedaj še širni domovini, v Rusiji, Nemčiji in Iraku. Poročil se je z Bojano, ki mu je vedno stala ob strani, ga podpirala in mu pomagala skozi življenje. Ustvarila sta si družino in na najlepšem delu Iga zgradila toplo družinsko hišico. Tako je Tičji gaj postal še lepši, predvsem pa bolj urejen, saj je s svojim znanjem pomagal tudi sosedom.

V lovske vrste je stopil leta 1970 in opravil lovski izpit na ZLD Novo mesto. Leta 1971 je bil že v naši LD Ig, kjer je zaradi svojih sposobnosti takoj postal predsednik gradbenega odbora za gradnjo lovske koč v dolini Drage pri Igu. Za tisti čas je bilo delo izredno naporno, vendar je bila koča končana leta 1978. Kot strokovnjak je bil član IO LD Ig skoraj vsa leta od vstopa leta 1971, pa do začetka bolezni. Tudi pri gradnji nove lovske koč na Krimu je Stipe z največjo močjo vlek voz odgovornosti gradnje. Tudi tam je bil predsednik gradbenega odbora za izgradnjo, ki pa je bila opravljena v rekordnih treh letih (1991 do 1993).

Kot lovec je bil predvsem velik ljubitelj narave, angažiral se je pri krmiljenju in varstvu divjadi. Posebno pa ga je vedno prizadelo mučenje obstreljene divjadi. Že zgodaj je izšolal psa krvosledca, s katerim je nesebično pomagal pri iskanju zastreljene divjadi. Zelo znan je njegov stavek: »Včasih nismo imeli tako dobrega lovskega orožja in daljnogledov kot danes, smo pa imeli manj iskanih po slabih streljih!«

Plemenito Stipetovo srce se je za vedno ustavilo v nedeljo, 26. avgusta 2009. Na njegovi zadnji poti se je zbralo veliko njegovih prijateljev iz naše LD Ig, pa tudi iz sosednjih LD Tomišelj, LD Škofljica, LD Rakitna, LD Mokrc (s prapori) in še mnogo, mnogo drugih lovcev.

Dragi Stipe, ob zvokih lovskih rogov smo se poslovili od tebe z zelenimi vejicami. Še enkrat: Hvala ti za vse, kar si storil za nas. Boginja Diana naj ti v večnih loviščih nakloni blagor!

LD Ig – A. P.

OBVESTILO

Vse dopisnike LD oziroma ZLD/ LZ obveščamo, da nam morajo vse zapise o umrlih (pa tudi o jubilarjih) obvezno poslati **pravočasno** tudi v **elektronski obliki** ali posredovati na naš e-naslov. Slike in uraden dopis (z žigom in podpisom odg. osebe LD) pa pošljite naknadno z navadno pošto.

Zapisov, ki jih ne boste poslali tudi v elektronski obliki, ne bomo obravnavali.

Prav tako pazite, da ne boste prekoračili 5-mesečnega skrajnega roka za oddajo zapisa v uredništvo.

Natančna navodila o objavljanju tovrstnih zapisov so bila zadnjič objavljena v Lovcu, 11/2008, str. 578, zato si jih preberite, preden odpošljete zapise.

Uredništvo

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Franc Antloga, LD Boč na Kozjaku, * 18. 11. 1949, † 22. 6. 2009.
Fraňc Kastelic, LD Šentvid pri Stični, * 19. 5. 1931, † 11. 8. 2009.
Franc Vidmar, LD Smuk, Semič, * 30. 7. 1936, † 2. 4. 2009.
Alojz Sever st., LD Smuk, Semič, * 14. 5. 1922, † 1. 3. 2009.
Stanislav Žabot, LD Videm ob Ščavnici, * 13. 11. 1917, † 14. 8. 2009.
Franc Celestina, LD Dole pri Litiji, * 10. 11. 1931, † 28. 6. 2009.
Dušán Pajnkíher, LD Dole pri Litiji, * 28. 3. 1960, † 18. 7. 2009.
Slavko Krošelj, LD Globoko, * 16. 8. 1933, † 29. 7. 2009.

Fortunat Jeklin, LD Planota, * 16. 7. 1923, † 26. 4. 2008.
Edvard Mlakar, LD Planota, * 16. 3. 1927, † 27. 6. 2008.
Jožef Laharnar, LD Planota, * 18. 3. 1921, † 27. 12. 2008.
Jožef Kosi, LD Ivanjkovci, * 24. 3. 1924, † 12. 7. 2009.
Fraňc Kastelic, LD Šentvid pri Stični, * 19. 5. 1931, † 11. 8. 2009.
Franco Steffe, LD Videž - Kozina, * 29. 1. 1947, † 13. 7. 2009.
Stanko Zima, LD Kranjska Gora, * 11. 3. 1951, † 6. 8. 2009.
Jožef Kurnik, LD Benedikt, * 9. 3. 1923, † 8. 6. 2009.
Miroslav Medved, LD Radeče, * 28. 6. 1966, † 25. 6. 2009.
Ivan Rožič, LD Črnomelj, * 24. 4. 1935, † 17. 7. 2009.

Umrlim časten spomin!

Istrski brak

Kinološka študija dr. Ivana Lovrenčiča

(Nadaljevanje)

Kratkodlakci so po njegovem mnenju iz Egipta prodrli najprej na grške otoke in Balkan ter od tod ob obrežju Jadranskega morja proti severu do konca Adrije, dalje v Tirole, na južno Bavarsko in južno Badensko.

Glede švicarskih tekunov pravi Tschudy, da so prišli v Helvecijo ali iz južne Galije v latenski dobi (La Thene 400 - 50 pr. Kr.) ali pa so darilo Rimljanov, ki so v začetku krščanske dobe v stari Helveciji zagospodovali. Kaj točnejšega se ne bo dalo nikoli ugotoviti, pravi Tschudy.

Na vsa ta izvajanja Laske, Jungklausa, Tschudya bi imel nekaj pomislekov, vsaj kar se tiče porekla istrijanov. Pradomovino zapadnoevropskih brakov, torej tudi istrijanov, je že prej iskati v Egiptu kakor pa na Balkanu; Tschudy ima najbrž prav. K vsem drugim razlogom, ki jih navajata on in Keller, bi dodal jaz vsaj za istrijane še enega; namreč – barvo. Bela barva je pri braku za tropične kraje najprikladnejša in je zelo verjetno, da so se lovci posluževali rajši belih psov kakor pa drugobarvnih. Res, favna južnih dežel nima živalstva bele barve, toda ne pozabimo, da je brak že produkt vzreje in ne divja žival, prav tako kakor arabski konj, ki je pretežno belec.

Pri presojanju vprašanja barve ne smemo prezreti, da se je barva ravnala po namenu živali; človek, ki je določal barvo konju, psu in živalim sploh (selekcija), se je v prvi vrsti oziral na to, kakšno nalogo bo imela ta žival. Braku, ki je imel nalogo, da goni divjad ure in ure dolgo, dokler se ni zapletla v nastavljen mreže ali dokler se ni upehala, ni mogel dati ali mu pustiti rdeče ali celo črne barve, ker bi bil sicer pasji hrbet, kakor pravi francoski kinolog Castets, »veritable accumulateur de chaleur«, pravcati akumulator za gorkoto. Zdi se mi samo po sebi umevno, da so že v starem Egiptu bolj cenili belo barvo, pa najsi bo pri psu ali konju, kakor kako drugo, n. pr. črno. Ksenofon poudarja pri barvi samo to, da ne bodi enolična, n. pr. zgolj lisičja, zgolj črna, zgolj bela; češ, da taka barva ne kaže plemenitega pokolenja. Črni ali rdeči psi morajo imeti bele lise vsaj po glavi, beli pa rdeče. Arrian mu ugovarja, češ, da je tudi enolična barva dopustna, samo da je svetla in čista.

Želja, imeti bele brake, sega gotovo že v pradavnino, ko je človek začel z braki loviti, ker bela barva pomeni že od nekdanjega plemenitega pokolenja. Ta želja je ostala živa do danes. Zato mislim, da je že v Egiptu pri lovskih psih prevladovala bela barva, vsaj tako kažejo starogrške podobe.

Kakšne barve je bil Arrianov seguzijec in kakšne so bili drugi starogrški braki, kakor npr. kretčani, karijski, lakonijci itd., ni točno znano, najbrž se je barva ravnala po okusu lovca, ker bi sicer Arrian šestega poglavja svojega Kynetikonona ne začel z besedami: »...barva naj bo, kakršna hoče ...« Ksenofon pa podčrtava, kakor sem že omenil, enoličnost za napako.

Francozi in za njimi tudi Nemci vidijo najčistejšega seguzijca v lovskem psu, ki so ga več stoletij čistega vzrejali benediktinski menihi v samostanu Sv. Huberta (+ 727) v Ardenih, zgrajenega na razvalinah poganskega svetišča boginje Diane Arduine in po samostanu dali psu tudi ime. Tschudy odločno pobija domnevo, da bi bil seguzijec nastal v Galiji, in trdi, da je, tako kakor ostalim zapadnoevropskim brakom, tudi seguzijcu iskati zibelko v Egiptu; od tam šele se je razširil v Galijo in lahko tudi v Ardeno. Ker je bil pes Sv. Huberta črnožolte barve in četverookec (quattrosilliers de rouge), domnevajo Francozi in Nemci, da je bil rudi seguzijec črnožolt četverookec. Toda seguzijec, oziroma pes tega samostana se ni pojavljal samo v črnožolti barvi, marveč tudi v beli in kot tak je bil znan pod imenom »Talbot«.

Res je bela zvrst prej izginila kakor črnožolta, toda ohranila se je v svojih naslednikih gaskonjcih, sentonžijcih, ariježijcih in artežijcih, iz česar sledi, da seguzijec prvotno ni moral biti črnožolte barve in je utegnili biti – bel. Za vele brake so se celo zanimali

tudi francoski kralji. Franc I. (1515 -1547) je ustanovil kraljevo tropo, znano pod imenom beli psi kralja (»chiens blancs du roy«). Pri tej novi pasmi je kumoval beli brak iz Ardenov »Soullard« po imenu, in bela psica iz Italije, last kraljevega tajnika (greffier). Ta bela psica iz Italije je utegnili biti – istrijanka, kajti Italija ni imela belih brakov lastnega porekla.

Koliko važnost polagajo Francozi in Švicarji na poreklo belih brakov, kaže tudi spor glede belega braka, ki mu pravijo Francozi porcelanec (chiens de porcelaine). Toda o tem pozneje!

Končno pa govori za belo barvo tudi ta okoliščina, da se bel pes od daleč vidi, da se razloči v goščavi, pa tudi ponoči itd.

Vse to me navaja k prepričanju, da najdemo brake bele barve, torej barve naših istrijanov, še pri starih Egipčanih in da je poreklo našega braka iskati v Egiptu.

Da je bil prvotni istrijan bele barve, se da sklepati tudi iz tega, ker imamo prav pri resavcih, ki jih zaznamujemo s pridevkom keltski (toda ne v Jungklausovem smislu), belo barvo zastopano prav v obilni meri, pa naj bo že to temeljna barva ali pa samo barva ovratnika, grla, nog ali samo stopal in konice repa.

Toliko o barvi! Zdad si pa oglejmo še – odlakanost!

Verjetno se mi zdi, kar trdi Tschudy, da je resavec mlajši od kratkodlakca. Kakor nimamo med favno južnih dežel belih živali, tako nimamo tudi živali resaste dlake; kajti resavost je umetno ustvarjena. Potreba po resasti dlaki je pa nastopila takoj, ko je brak prišel v hladnejše podnebje in v kraje, kjer se vrstijo grmovje, močvirje in gozd. Lovci so potrebovali pse, ki se niso bali trnja in goščave in ki jim tudi mraz ni mogel do živga.

Zelo verjetno se mi zdi, da je resavec nastal, če že ne pri Egipčanih, pa gotovo že pri Ilirih ali Grkih. Staroegipčanski brak, ki ga najdemo v Siberjevi monografiji »Die Afrikanischen Hunde« naslikanega, kako »urla«, kaže vsaj po repu resavost. Pa mogoče se tudi motim in da Egipčani resavca še niso poznali. A gotovo so ga poznali Grki in Iliri.

Zapadna polovica Severne Grčije se je od 5. stoletja pr. Kr. dalje imenovala Epeiros (Epir); zelo gorata dežela, ki so jo zasedli že mnogo stoletij pr. Kr. stari Iliri in sicer največ rod Molosov, potisniviši prvotne stanovalec - Grke proti jugu. Slovela je ta dežela po prerokišču v Dodoni, kjer so stare ženice (pelejade) prekovoale iz šelestanja mogočnega hrasta prihodnje dogodke. Ti Molosi so imeli, kakor poroča rimski pisatelj Columella (roj. 42 po Kr.) v svojem delu »De rerustica«, velike pse treh različnih tipov: hišnega, ovčarskega in lovskega. Naši ilirski ovčarji se prištevajo k ovčarskemu tipu moloscev in so jim najbližji. Po barvi so bili molosci sivi kakor naši ilirci ali beli. Kar se pa odlakanosti tiče, so bili vsi kocasti. Psi prvega tipa so večinoma čuvali hiše in hleve, drugega črede, tretji tip so pa predstavljali psi za lov.

K prerokišču v Dodoni so se stekala ljudstva od blizu in daleč in pri tej priliki spoznavala tudi mološke pse. Ni dvoma, da so se našli med temi romarji tudi bogati kupci, ki so pse kupovali. Zato je postal molosec najpopularnejši pes antike.

Na dlani leži, da so ali že grški lovci ali vsaj ilirski, belega kratkodlakca križali z belim moloscem lovskega tipa in tako ustvarili belega resastega braka – našega resastega istrijana.

Za nas je velezanimivo, da sta obe naši domači pasmi psov, to je istrski brak in ilirski ovčar prišli k nam vsaj iz istega kraja. Pa ne samo to! Obe pasmi, ilirec in istrijan, nastopata povsod skupaj od Istre do Albanije. Ta sovpadnost (koincidenca) ni slučajna (in vsaj meni) jasno kaže pot, ki jo je prehodil istrijan, preden je prišel v naše kraje.

Glede te poti sem istega mnenja kot Laska, ki domneva, da so Kelti prinesli našega resavca z Balkana na Francosko in ne obratno. Potrjeno je, da najdemo resavca, oziroma istrskega braka sploh, na zapadnem delu Balkana, tudi v Črni Gori, Albaniji, Epiru in pa na grških otokih, čeprav ne tako pogosto, kakor ravno v Istri, ki je bila od nekdanjega središča te pasme. Tudi bosanski begi so si nabavljali pse te pasme večinoma v Istri, najrajši resavce, ki so jim naredili vzdevek »barak« in »barakast«.

Kratkodlakci brak je napravil v teku tisočletij isto pot, najprej iz Egipta v Grčijo, na Balkan, dalje ob obali Jadrana v severno Italijo, Avstrijo in Nemčijo ter Francijo. V tem sta si Tschudy in Laska edina; ne strinjata pa se glede švicarskih tekunov. Dočim je Laska mnenja, da so tudi tekuni istega pokolenja kakor ostali kontinentalni ali zapadnoevropski braki in da so prišli v Švico iz

Grčije, oziroma z Balkana po kopnem, izraža Tschudy svoje prepričanje, da so prišli tekuni v takratno Helvetijo v latenski dobi iz južne Galije. Dopusča pa tudi možnost, da so jih v Helvetijo pripeljali Rimljani, kar sem že prej omenil. Zakaj bi ne bil brak preko Grčije, Balkana, severne Italije ali Nemčije mogel priti v Svico, Tschudy ne pove. Najbrž ga motita dolgi, zaviti uhelji in »urlanje« kakor Jungklaus. O tem bom pozneje govoril.

Rešiti bi bilo zdaj vprašanje, je-li istrski brak potomec ali vsaj sorodnik Arrianovega seguzijca? Laska o tem prav nič ne dvomi, Jungklaus pa potomstvo zanika, prav z ozirom na omenjena uhelji in glas. Kar se uhljev tiče, je po mojem mišljenju stvar ta: res imajo francoski težki braki (chiens d'ordre) in baseti tako dolge uhelje, da to meji že na hipertrofijo. A ne smemo pozabiti, da pri briketih, ki so predniki francoskih težkih brakov, zavutih uhljev ne najdemo vedno, zlasti ne pri psih, ki se niso polegeli v kaki psarni, kjer se je pazilo na poreklo. Pa tudi švicarski tekuni v stari obliki niso kazali takih zavutih uhljev. Vse to so si pridobili šele pod vplivom Francozov.

Ni prezreti, da se oblika uhlja da umetno prikrojiti; nekaj že s tem, da se mladičem uhlja natezata in pa s tem, da se pari le take živali, ki imajo dolge uhelje. Zanimivo je, da je med lovci že od nekdaj ukoreninjeno mnenje: čim daljši uhelji, tem boljši je nos. Francoski lovski pisatelj markiz de Mauleon dodaja k temu še glas in pravi: čim daljši uhelji, tem boljši je nos in tem močnejši glas. Ko sem sam še lovil z baseti, sem opazil, da ta vera ni prazna! Tako si tudi razlagam, zakaj so Francozi svojim brakom uhelje tako podaljšali.

Dolgi uhelji se že sam po sebi vije in lahko si je razložiti, zakaj imajo francoski braki zavite uhelje ali kakor Francozi pravijo: »papilote«. Naši istrijski nimajo zavutih uhljev; zaviti uhelji se smatra za hibo. Sicer so pa zaviti uhelji poznali že Rimljani in Arrian pravi, da naj bo pri lovskih psih uhelji dolg in mlahav, tako da se vije; pristavlja pa, da je dober tudi uhelji, ki plosko visi, samo da ni kratak in trd. Trioglatost uhljev, ki jo Jungklaus pri francoskih in švicarskih brakih izključuje, se tudi pri čistokrvnem istrijskem ne opaža, četudi je uhelji na koncu nekoliko ožji kakor v sredini.

Potemtakem ni razloga, da bi naš istrijski zaradi prekratkih in nezavutih uhljev ne spadal v skupino seguzijcev.

Močnejši razlog se mi zdi – glas. Pri mnogih francozih in švicarjih najdemo včasih poseben glas, ki se v kinologiji imenuje – »urlanje« (hurleur) ali po naše vriskanje. Dočim naši braki ob gonji »zvoniyo«, ne sicer enakomerno, vendar ne toliko spreminjajoče kakor francozi, prelivajo le-ti glas iz nižje lege v višjo in obratno. O tem predmetu sem pisal že pri basetih (Lovec 1934, stran 122), zato se tu ne bom ponavljal. Uurlanje so poznali že vstarih časih in Arrian izrečno omenja, da seguzijski braki gonijo »plakajoče in moledovajoče«, kar bi kazalo na urlanje. Jungklaus navaja baš to urlanje kot tipični znak seguzijca in sklepa iz tega, da psi, ki ne poznajo tega glasu, niso seguzijske krvi. Zdi se mi, da je ta zaključek nekoliko prestrog. Uurlanje zavisi, kakor pravilno poudarja Engelmann, od stopnje lovske strasti, ki zgrabi braka ob gonji. Pri naših brakih se pač sliši včasih vrisk, zlasti kadar divjad dvignejo ali jo celo zagledajo. Iz takih »vriskačev« se lahko razvijejo urlači. Če ne enak, pa vsaj podoben glas mora biti ruski »zaliv« ali »zarev«. Ne poznam sicer ne prvega, ne drugega in tudi ruski lovci mi niso mogli zadosti jasno dopovedati, kakšen razloček naj bi bil med urlanjem in »zalivom« oziroma »zarevom«. Če se je torej pri ruskih brakih, ki spadajo v skupino »tatarskih brakov« (*can. fam. bracco tataricus*), razvil tak poseben glas, četudi nimajo prav nič keltske krvi, se ne more trditi, da je vprav urlanje tak tipičen znak pripadnosti k seguzijcem, da brakom, ki ne urlajo, ne moremo priznati sorodstva. Uurlanje je prav tako lahko uspeh (posledica) selekcije, kakor je to zaviti uhelji. S tem ta Jungklausov razlog mnogo izgubi na svoji teži in dokazni sili.

Po vsem tem ni prav za prav tehtnega razloga, da bi istrijsku odrekli kri seguzijcev.

Prebirajoč vse te učene razprave se ne morem ubraniti vtisa, da si kinologi, pa najsi bo Francoz dr. Castets, ali Nemci Jungklaus, Engelmann in drugi, Arrianovega seguzijca predstavljajo drugače, kakršen je bil v resnici v tistem času. Engelmann celo trdi, da angleški bloodhound ni samo podoben seguzijcu, marveč da je bloodhound – seguzijec.

(Se nadaljuje.)

Spomladanski tečaj VP - 1 v LKD Ljubljana

Spomladi je Lovsko-kinološko društvo Ljubljana po več letih zastoja šolanja psov na področju lovske kinologije uspešno organiziralo in realiziralo začetni tečaj osnovnega šolanja za vodnike psov vseh lovskih pasem, imenovan **Vaje poslušnosti** (VP - 1). Tečaj je potekal na lokaciji Kinološkega društva Barje pod strokovnim vodstvom znanega kinologa in inštruktorja **Matjaža Praznika**.

le tisti, ki smo pri tem sodelovali od prve ure šolanja, ko je med psi vladalo še: neposlušnost, nervoza in boj za prevlado, do zaključnega dela, ko so postali socializirani, med seboj pravi prijatelji in so mirno ter ubogljivo ležali eden poleg drugega. Kot se za vsak zaključek tečaja spodobijo, je tudi vodnike in njihove pse na koncu čakal izpit; pokazati so morali pridobljeno znanje. Da preizkus znanja ni bil zgolj formalnost pred podelitvijo priznanja, ampak resna kinološka preizkušnja, je z ocenjevanjem poskrbel kinološki sodnik **Peter Dimić**, starosta in avtoriteta v

Foto: M. Puš

Inštruktor šolanja psov Matjaž Praznik (na fotografiji med psi) je vsakemu vodniku z izčrpnimi nasveti pomagal pri vajah osnovnega šolanja psa.

Glavni namen tečaja je predvsem prenašanje strokovnega znanja na področje šolanja in izobraževanje vodnikov psov, ki nato izkušnje prenašajo na svoje mlade štirinožne prijatelje. Ob tem bi rad poudaril, da je odgovornemu lovcu v zadovoljstvo lahko le ustrezno socializiran lovski pes, saj se tako izogne nepotrebnim in neprijetnim konfliktnim situacijam doma, v lovišču, na kinoloških prireditvah pa tudi pri drugih stikih z družbenim okoljem, kar od nas terja tudi Etični kodeks slovenskih lovcev. Tako prepričanje in hkrati tudi veselje do dela s psi je vodilo k udeležbi tečaja tudi vseh osem vodnikov s pestro družčino psov različnih lovskih pasem, kot so vajmarski ptičar **Ajk**, nemški žimavec **Jaris**, nemški prepeličar **Amon**, beaglica **Brina**, brak-jazbečarka **Kala**, planinska gonnička **Lina**, bavarska barvarka **Bistra** in resasti jazbečar **Daxi**. Da je bil končni uspeh tečaja več kot uspešen, lahko potrdimo

slovenski lovski kinologiji. Pri-sotna sta bila tudi predsednica KD Barje **Tanja Bizilj** in **Bojan Rakar**, blagajnik LKD Ljubljana. Izpitne vaje so bile *preskus strelomirnosti z odložitvijo, hoja poleg vodnika, povelje sedi, povelje stoj, povelje prostor in odpoklic*. Pri začetni vaji preskusa strelomirnosti je bilo čutili nervozo in napetost vodnikov, zato je nekaj psov zapustilo prostor, čeprav tega prej niso počeli. Pri tem nas je Peter Dimić opozoril, da je pes zelo natančen instrument, ki čuti vsak vodnikov dražljaj, zato naj nadaljujemo sproščeno in bolj samozavestno. Tako je v nadaljevanju tudi bilo, saj so psi kar najbolje opravili vse preostale vaje. Preizkušnja vaj iz poslušnosti je zelo uspešno opravilo vseh osem psov glede na to, da so bili vsi psi stari okrog enega leta ali celo manj. Z napredkom, ki so ga naši štirinožni prijatelji pokazali, je bil posebno zadovoljen naš inštruktor Matjaž, ki je od

Udeleženci letošnjega spomladanskega tečaja VP - 1, ki ga je organiziralo LKD Ljubljana.

vsega začetka spremljal naše delo. Najbolj pa smo se uspeha veselili vodniki psov, saj smo sprevideali, da si je mogoče z vztrajnim delom in doslednostjo ustvariti uporabne in socializirane pasje pomočnike. Vsi tečajniki smo se tudi zavezali, da bomo v jeseni nadaljevali s specializacijo šolanja psov (VP - 2) in tako še dopolnjevali pasje sposobnosti. Ker v slovenski lovski kinologiji tečaji osnovnega šolanja psov niso več tako razširjeni, kot so bili pred leti, ko

je tečaje obiskovalo tudi po trideset udeležencev naenkrat, bi rad pozval vse vodnike mladih psov in tudi tiste, ki boste v prihodnje to še postali, da se jih udeležite in tako prispevate majhen, a zelo pomemben vložek v svojega lovskega pomočnika. S to akcijo bomo tudi pripomogli, da bo raven slovenske kinologije spet dosegla višji nivo, kar je v pretežni meri odvisno le od nas vodnikov.

Marko Puš

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 4/I, m: 5/II, 23. 8.,
Boštjan Predalič,
Mavsarjeva c. 22,
1357 Notranje Gorice.
O: 4/I, m: 5/I, 5. 8.,
Boštjan Končan,
Podlipa 60/a,
1360 Vrhnika.

Resasti jazbečarji (SLRJR):

O: 5/I, m: 5/I, 10.10.,
Edvard Sdravlig,
Zalošče 28/f,
5294 Dornberk.

Brandel braki (SLRBrb):

O: 5/I, m: 5/II, 3.7.,
Franc Volmut,
Neža 12,
1420 Trbovlje.

Bavarski barvarji (SLRBb):

O: 4/I, m: 4/II, 1. 9.,
Branko Avguštin,
Krajina 34,
9251 Tišina.
O: 4/I, m: 4/I, 1. 9.,
Aleksander Kuster,
Zg. Draga 2,
1294 Višnja Gora.

Brak-jazbečarji (SLRBJ):

Črni
O: 5/I, m: 4/II, 8. 10.,
Dušan Tomanič,
Grič, 8340 Črnomelj.
O: 5/I, m: 4/I, 27. 9.,
Milan Pungavšek,
Imenska Gorica 3,
3254 Podčetrtek.

Jelenje rdeči

O: 5/I, m: 5/I, 10. 10.,
Ivan Vivod,
Mala Gora 2, 3206 Stranice.
O: 5/I, m: 5/I, 26. 9.,
Jožica Metelko Kraševac in
Anton Kraševac,
Zagaj pri Ponikvi 17,
3232 Ponikva.
O: 5/II, m: 5/I, 5. 10.,
Vincencij Dovnik,
Šmartno na Pohorju 35,
2315 Šmartno na Pohorju.

Nemški žimavci (SLRNŽ):

O: 5/5 PZP-50+16, JZP-194,
m: 5/5 PNZ 53, JZP-194,
Sv. Hubert - 120, 13. 10.,
Štefan Hoheger,
Murski Črnci 53/c, 9251 Tišina.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

Prodaj revolver Taurus, kal. .38 special in **revolver** Smith & Wesson, mod. 615, kal. .22 LR, in **revolver** Crvena zastava, kal. .44 Mag. Tel.: 041/592-933.

Prodaj Suhlovo tricevko, kal. 12 - 12 / 7 x 65 R, s str. daljnogledom 6 x 42 Swarovski. Tel.: 031/550-307.

Prodaj češki bokarici, kal. 12/7 x 65 R in 16/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi in str. daljnogledom. Puški sta lepo ohranjene. Cena po dogovoru. Tel.: (05) 751-53-03 ali 051/649-403.

Kupim risanico - repetirko, kal. 8 x 57 IS. Tel.: 041/857-223.

Prodaj šibrenico Merkel Suhl, kal. 12 - 12, z ejektorji; kratko **risanico - repetirko** CZ, kal. 7 x 57, s polnim olesjem (»štuc«), nabojnik 3 + 1, s str. daljnogledom Kahles 4 x 32. Tel.: 041/791-982.

Prodaj kombinirano puško Zoli, kal. 20 Mag. / 6,5 x 57 R, s str. daljnogledom Hensoldt Wetzlar 1,5 - 6 x 36 (Suhlova montaža). Puška je lahka, priročna za uporabo, zelo primerna za nižinski lov, redno vzdrževana, v odličnem stanju. Tel.: 041/548-474.

Ugodno prodaj nov ameriški strelni daljnogled Simmons 3 - 9 x 50, odlične kakovosti in z garancijo na odsune. Cena 150 €. Tel.: 041/217-768.

Kupim dobro ohranjeno karabinko, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom. Tel.: 031/890-173.

Ugodno prodaj karabinko Mauser, 8 x 57 IS, s str. daljnogledom. Tel.: 041/404-523.

Prodaj risanico Blaser, kal. .30 - 06 R 93. Puška ima še dodatno cev, kal. 6,5 x 57. Izdelana je bila po naročilu za levičarje. Kupec poleg nje dobi še kovček za dvojne cevi in dva str. daljnogleda. Tel.: 031/330-260.

Prodaj češko bokarico, mod. ZH 324, kal. 16/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 16/16, s str. daljnogledom Kahles 4 x 32 (potisna montaža). Cena 850 €. Tel.: 040/983-919, Štefan.

Prodaj karabinko, kal. 7 x 64 vom Hoffe, novo, neuporabljeno. Tel.: 031/473-990.

Prodaj odlično ohranjeno Suhlovo bokarico, kal. 12/12, z ejektorji. Tel.: 031/614-952.

Prodaj boroveljsko bokarico (izdelek Sodie), kal. 16/7 x 65 R, s str. daljnogledom Zeiss (Suhlova montaža). Cena po dogovoru. Tel.: 031/618-130.

Prodaj boroveljsko bokarico, kal. 16/7 x 65R, s str. daljnogledom Kahles 6 x 42. **Karabinko**, kal. .243 Win - **prodaj** ali zamenjam za karabinko Mauser, kal. 8 x 57 IS. **Prodaj** tudi **pištolo** Basque, kal. 9 mm - kratka in **100 na-bojev**, kal. 6 mm Rem. Tel.: 031/380-448.

Prodaj boroveljsko bokarico (J. Fanzoj), kal. 16/7 x 65 R, z vložno cevjo .22 WMR (44 cm), s str. daljnogledom (skoraj nov)

Swarovski 6 x 42; natančno **risanico**, kal. .222 Rem., M 700, s str. daljnogledom Tasco 3 - 12 x 56, **trap puško** A. Zoli, kal. 12/12 (cevi 76 cm); **pištolo** CZ, kal. 9 mm - kratka; **pištolo** Star, kal. 9 x 19 mm. Vse orožje je odlično ohranjeno. Tel.: 041/698-679.

Prodaj boroveljsko risanico - repetirko, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Zeiss 8 x 56 (AEW zasučna montaža) in **Suhlovo tricevko**, kal. 16 - 16/7 x 65 R, z vložno cevjo Krighof, kal. .222 Rem. (dolga cev), s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 041/358-036.

Prodaj bok šibrenici, kal. 12/12 (en sprožilec), z ejektorji, **šibrenico - brezpetelinko**, kal. 16 - 16 CZ, **risanico - repetirko**, kal. .308 Win. (s tekmovalno cevjo), in **risanico - repetirko**, kal. .22 Hornet (z Varmint cevjo). Vse odlično ohranjeno. Tel.: 040/599-585.

Prodaj naslednje orožje: kombinirane puške - bokarice Sauer & Sohn, kal. 16/7x 65 R, Zeiss 6 x 42 (Suhlova montaža); Suhlova, kal. 16/7x 65 R, Zeiss 6 x 42 (Suhlova mont.); Boroveljska, kal. 16/7 x 65 R, Kahles 4 x 32 (Suhlova mont.); A. Zoli, kal. 20/7 x 65 R, Swarovski 6 x 42 (Suhlova mont.); CZ Tatra 12/7 x 65 R, Swarovski 6 x 42 (Suhlova mont.); Brno ZH, kal. 12/7 x 57 R, montaža Zeiss 6 x 42; Brno ZH, kal. 12/5,6 x 50 R Mag., Zeiss 6 x 42; ruska - Baikal, kal. 20 Mag. / .22 Win., Bushnell 3 - 9 x 48; ekspres bokarica Blazer Lux, kal. 9,3 x 74 R / 9,3 x 74 R, Kahles 3 - 9 x 50; **tricevka** Sauer & Sohn, kal. 16 - 16/7 x 57 R, z Zeiss 4 x 32 (Suhlova mont.); **karabinke**: Mannlicher Schönauer 7 x 64, Zeiss 6 x 42 (Suhlova mont.); Mannlicher Schönauer 6,5 x 54 MSch., Swarovski 4 x 32 (Suhlova mont.); Steyr Mannlicher, kal. 7 x 64, Zeiss 6 x 42 (zasučna mont.); Steyr Mannlicher, kal. .243 Win., Zeiss 8 x 50 (Suhlova mont.); Steyr Mannlicher Lux, kal. .30-06 Zeiss 3 - 9 x 50 (zasučna montaža); Krico Studgart, kal. .308 Win. Zeiss 6 x 42, (Suhlova mont.); CZ Brno kal. 9,3 x 62, Zeiss 6 x 42 (zasučna montaža); CZ Kragujevac, kal. .30-06, Swarovski 6 x 42; CZ Kragujevac, kal. 7 x 64, Buschnell 3 - 9 x 42; Winchester Marlin, kal. .30-30 Win.; Mauser 6,5 x 55 Buschnell 3 - 9 x 48; **šibrenice**: Miroku trap Jagd; CZ Brno ZH trap (in skeet menjalna cev), Suhlova brezpetelinka, kal. 12-12, brezpetelinka Baikal, kal. 16-16; **bock** CZ Kragujevac, kal. 12/12; **pištole**: CZ Brno M 75, kal. 9,19 mm; CZ Brno M 97 B, kal. .45 ACP; Springfield Stainless, ZDA, kal. 9,19 mm; Herstal FN Browning, kal. 9,19 mm; Walther P1, kal. 9,19 mm; Walther PS 9 x 19 mm; Walther PPK + PP, kal. 7,65 mm; Ruger Mark II, kal. .22 LR; Ruger Target 6", Stainless, kal. .22 LR; **revolverji**: Smith & Wesson, kal. .357 Mag., Stainless 6";

Smith & Wesson, kal. .357 Mag., Stainless 4"; Smith & Wesson, kal. .357 Mag., Stainles, 3"; Smith & Wesson M 19 (črni), kal. .357 Mag.; Taurus, kal. .22 Win. Mag., Stainles 4". Tel.: 041/690-051, Majsena.

Prodajni strelni daljnogled Carl Zeiss Diatal 6 x 42 T, križ 4A, kot nov (zasučna montaža) 1 cola, Steyr Mannlicher. Tel: 041/252-605.

Ugodno prodajni bok šibreničko Baikal, kal. 12/12, in **MK puško** Baikal. Tel.: 041/257-539.

Prodajni strelni daljnogled Swarovski 4 x 32 (nov!). Tel.: 041/632-160.

Prodajni str. daljnogled (nov) Bushnell Elite 3200 4 – 12 x 40. Tel.: 041/260-690, Igor.

Prodajni kombinirko Merkel Suhl, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Swarovski (kot nova). Tel.: 041/705-656, Matjaž.

Prodajni naslednje lovske puške: bok kombinirko Blaser 97 Luxus, kal. 20 Mag./30 R Blaser, s str. daljnogledom 1,5 – 6 x 42 Zeiss; **trap puško** IJ 27, z menjalnimi cevmi skeet; **risanico** CZ, kal. .223 Rem., s str. daljnogledom 3 – 9 x 50 in **MK puško** Brno 2 s str. daljnogledom (ali brez). Tel.: 041/820-804.

Prodajni polavtomatsko risanico Browning (kot nov) Bar Light, kal. .30 – 06, s str. daljnogledom Zeiss 2,5 – 10 x 50 T* (zasučna montaža). Cena 1.800 €. Tel.: 041/686-270.

Prodajni boroveljsko bokarico (izdelek Sodie), kal. 16/7 x 57 R z menjalnimi cevmi kal. 20/20 in str. daljnogledom Kahles 1,5 – 6 x 42 (Suhlova montaža). Puška je bila zelo malo uporabljena. Tel.: 041/761-533.

Prodajni češko bokarico, kal. 16/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 16/16, s str. daljnogledom 6 x 42 Tasco (Suhlova montaža). **Mogoča je tudi menjava za karabinko, kal. .243 Rem. ali 6,5 x 57.** Cena 700 €. Tel.: 031/743-308.

Prodajni risanico – prelamač H&R, kal. .308 Win. s str. daljnogledom Bushnell 3-12 x 56 z osvetljenim križem in menjalno cevjo kal. 12 Mag, ter **revolver** H. Smiths 4" cevjo kal. .38 Special ter menjalnimi bobnom in cevjo kal. .22 LR. Dodam tudi nekaj streliva. 051/357-183.

Kupim lovska puška – petelinko z risano cevjo (zaželen strelni daljnogled), ki je lovsko uporabna. Tel.: 041/697-751.

Prodajni pištole: Walther PPK, kal. 7,65 mm; špansko kopijo Colta (1911), kal. 9 x 19 mm in Walther P 38, kal. 9 x 19 mm (brez CIP preizkusa, II. sv. vojna). Tel.: 041/500-200.

Prodajni karabinko CZ, kal. .300 Win. Mag., izdelano za ameriško tržišče. Cena 500 €. Tel.: 041/710-660.

Prodajni predvojno bokarico Ge. Merkel Suhl, kal. 16/8 x 57 IR, z odlično ohranjenimi cevmi in strelnim daljnogledom (Suhlova montaža). Tel.: 041/644-088.

Prodajni tricevko Merkel Suhl, kal. 12 – 12/7 x 65 R s str. dalj-

nogledom Kahles 3 – 12 x 56. Cena 2700 €. Telefon: 041/680-138.

Lovski psi

Prodajni istrsko resasto gonničko, staro 2,5 leta, z opravljeno PNZ. Je delovna in ubogljiva, jeseni lahko dobi vzrejno dovoljenje. Tel.: 031/483-662.

Ugodno prodajni brandel braka, psičko, staro tri mesece, odlične reje in odličnih staršev. Je dvakrat cepljena. Tel.: 041/240-400.

Prodajni izredno lepo leglo nemških prepeličarjev – serceev, potomce odličnih staršev. Na voljo sta še samček in samička, položena 15. 5. 2009. Tel.: 041/440-565. Aleš Šekoranja.

Prodajni leglo angleških beaglov in kd. istrsko gonničko. Tel.: 041/528-097.

Zelite imeti psa pod kontrolo? Ga šolati brez naporov, hitro, pravilno in učinkovito?

To vam omogočajo

ELEKTRONSKE OVRATNICE.

Dometi signalov od 200 do 1.600 m.

Na voljo tudi

NEVIDNA ELEKTRONSKA OGRAJA ZA PSE DO 1200 m.

Informacije: **tel.: 041/406-471**

POL. 0.00.

Prodajni planinske gonice, odličnih staršev (primerno samo za odgovorne lovce – kinologe). Tel.: 041/953-858.

Prodajni (zaradi prostorske stiske) **nemškega prepeličarja – serca**, starega 32 mesecev. Ima odlično tel. oceno in l. n. r. v delu. Odličen je v delu na polju in na divje prašiče. Vešč prinašalec iz vode. Mogoč je preskus psa v lovišču. Tel.: 041/279-082.

Prodajni mladice iz perspektivnega legla **nemških lovskih terierjev** odličnih, delovnih staršev (mati ima izpit VP - II) in je bila izbrana za najlepšo na vzrejnem pregledu. Tel.: 041/362 366.

Prodajni dve leti staro psičko slovaški kopov z odlično telesno oceno, PNZ in opravljeno tekmo na divje prašiče. 041/406-471.

Prodajni mlade nemške lovske terierje (leglo 5. 8. 2009). Psarna Boštjanova; tel.: 031/322-212.

Prodajni brandel braka (samčica), starega 3,5 meseca, odličnih staršev. Tel.: 041/513-330.

S psico, resasto jazbečarko z vsemi zahtevanimi preizkušnjami, vam **pomagam poiskati obstreljeno divjad.** Živim v bližini lovišč lovskih družin: Mirna, Trebnje, Trebelno, Mokronog, Trzišče, Šentrupert in Sentjanž. Imam tudi opravljen tečaj za vodnika psa krvosledca. Jane Weber, Dolenje Jesenje 10 (Bolčetov mlin pri Šentrupertu na Dolenjskem), GSM: 051/375-627.

Prodajni leglo nemških lovskih terierjev, odličnih staršev, položenih 15. 7. 2009. Tel.: 041/945-084.

Prodajni mladice slovaški kopov, položeni 28. 5. 2009, odličnih delovnih staršev, oče tuj plemenjak. Psi bodo za oddajo v začetku avgusta. Tel.: 041/635-255.

Prodajni devet let starega damjaka iz obore za trofejni odstrel. Tel.: 041/681-332.

Prodajni brak-jazbečarja, starega 3 mesece, rjave barve (edini v leglu). Tel.: 031/363-941, Darko (Koroška).

Prodajni nemškega ptičarja – žimavca, starega 5 mesecev. Je zelo lep in odličnih lovskih zasnov. Ivan Šepce, Kapele 24/a, 041/378-261.

Prodajni angleške špringer španjele, stare 4 mesece. Tel.: 041/638-100.

Prodajni mladice pasme beagle. Starši so odlično telesno ocenjeni in preizkušeni v delu. Tel.: 031/604-745.

Prodajni brak-jazbečarja, starega 2,5 let. Tel.: 041/202-754.

Za paritev imam na voljo dobrega **brak-jazbečarja**, jelenje rdeče barve (vzrejna ocena 4/1). Tel.: 051/603-412.

Prodajni psičko pasme slovaški kopov, cepljeno, staro štiri mesece, vrhunske vzrejne linije, izredno lepo in temperamentno (oče je vrhunski slovaški plemenjak), že primerno za vodenje – šolanje in lovišču. Tel: (02) 88-44-633 ali 031/613-302.

Prodajni psa in psičko pasme nemški lovski terier, stara štiri mesece (oče: VP 5/l, PP; mati: VP 5/l), iz že preskušene paritvene kombinacije. Psi so srednje standardne velikosti (37 cm), po telesu imajo prilagojeno reso in bradico, so izredno učljivi in tudi radi prinašajo. Tel.: (02) 719-61-95.

Drugo

Prodajni fazane, jerebice in race. Tel.: 041/717-464.

Prodajni pasjo hišico, lesono, nadstandardna izvedba, z dvizno, enokapno streho in s predprostorom (164 x 104 x 95 cm); stene, strop in pod so izolirani s 5 cm slojem. Dodatno imam na voljo še 5 m² plošč za podlago. Tel.: 041/397-230.

Prodajni lovski suknjič št. 52-54 (cena samo 40 €). Tel.: 041/217-768.

Prodajni muflona, starega 6 let. Cena po dogovoru. Tel.: 041/244-799.

V bogatem lovišču z divjimi prašiči na Dolenjskem **organiziramo pogone na divje prašiče za skupine ali posamezne lovce.** Nudimo tudi lov na damjaka (jelen, košuta, tele). Tel.: 031/321-737 in 070/328-814.

Prodajni damjaka za odstrel (star je 7 let) v okolici Zasavja. Tel.: 031/800-615.

Prodajni damjačja teleta in košute za odstrel ali nadaljnjo

OKTOBER						
Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navt.)		
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. Če	17:17	3:55	7:00	18:42	5:56	19:46
2. Pe	17:36	5:01	7:02	18:40	5:57	19:44
3. So	17:55	6:08	7:03	18:38	5:58	19:42
4. Ne	18:16	7:17	7:04	18:37	6:00	19:40 ☾
5. Po	18:39	8:28	7:05	18:35	6:01	19:39
6. To	19:08	9:42	7:07	18:33	6:02	19:37
7. Sr	19:45	10:56	7:08	18:31	6:04	19:35
8. Če	20:33	12:08	7:09	18:29	6:05	19:33
9. Pe	21:31	13:12	7:11	18:27	6:06	19:31
10. So	22:41	14:07	7:12	18:25	6:08	19:29
11. Ne	23:57	14:50	7:13	18:23	6:09	19:27 ☽
12. Po	----	15:24	7:15	18:22	6:10	19:26
13. To	1:16	15:53	7:16	18:20	6:11	19:24
14. Sr	2:36	16:17	7:17	18:18	6:13	19:22
15. Če	3:53	16:39	7:19	18:16	6:14	19:20
16. Pe	5:10	17:00	7:20	18:14	6:15	19:19
17. So	6:27	17:23	7:21	18:12	6:17	19:17
18. Ne	7:42	17:48	7:23	18:11	6:18	19:15 ☽
19. Po	8:57	18:18	7:24	18:09	6:19	19:14
20. To	10:09	18:53	7:25	18:07	6:21	19:12
21. Sr	11:15	19:36	7:27	18:05	6:22	19:10
22. Če	12:14	20:27	7:28	18:04	6:23	19:09
23. Pe	13:02	21:24	7:30	18:02	6:25	19:07
24. So	13:42	22:27	7:31	18:00	6:26	19:06
25. Ne	13:13	22:31	6:32	16:59	5:27	18:04
26. Po	13:39	23:36	6:34	16:57	5:28	18:03 ☽
27. To	14:01	----	6:35	16:55	5:30	18:01
28. Sr	14:21	0:40	6:37	16:54	5:31	18:00
29. Če	14:39	1:46	6:38	16:52	5:32	17:59
30. Pe	14:58	2:51	6:39	16:51	5:34	17:57
31. So	15:18	3:59	6:41	16:49	5:35	17:56

KO STE NA ZAČETKU LOVA MOKRI DO KOLEN, V NEKAJ MINUTAH PA ŠE VIŠJE, SE SPOMNITE PRIJATELJA, KI IMA

NEPREMOČLJIVE HLAČE IN JAKNO.

LOVSKA OBLAČILA

INDUSTRIJSKA CONA TRZIN

Dobrova 1

Telefon: 00 386 (01) 562 13 10

040/524-355

rejo (okolica Ptuj). Tel.: 031/827-336, Zlatko.

Prodajni novo avtomatsko krmilnico. Tel.: 041/785-656, Matjaž.

Izdelam vam diatonično harmoniko z različnimi lovske-mi motivi. Tel.: 041/567-126.

Prodajni gojene jelene (po-reklo Bavarska). Tel.: 041/632-160.

Izdelam vam zimske ptičje krmilnice in umetne valilnice za ptice duplarice, pasti za lov polhov (več vrst). Tel.: (01) 895-15-96.

Izdelam gamsove čope (tudi divji prašič, jelen, jazbec). Informacije po tel.: (04) 51-41-181 ali 041/819-231, Basaj.

Prodajni kapitalnega divjega merjasca. Tel.: 051/340-390.

Prodajni jelena lopatarja (damjaka), starega 5 let. (lahko tudi samo rogovje). Tel.: 041/357-974.

Prodajni starinsko sliko – uro, delujočo, na uteži. Na njej je oljna slika (olje na pločevino z motivom Medved s srno). Ob delovanju ure medved premika oči desno – levo. Ura je primer-na za lovska sobo. Cena po dogovoru. Tel.: 031/716-788.

Lov na črnega medveda (baribala), grizlija in volka v Kanadi

Deset (10) dni spomladanskega ali jesenskega lova na območju Pacifiškega gorovja v Britanski Kolumbiji

je le 1.250 € ob spremstvu poklicnega lovskega vodnika in z vključenim prevozom iz kraja Prince George na lovne terene, s hrano in nastanitvijo.

Posebej je treba plačati: dovolilnico BC (licenco) za lov (125 €), dovolilnico za odstrel enega baribala (125 €, če ga želite loviti). Trofejne pristojbine (plačati jih je treba le v primeru, če je odstrel opravljen, pa znašajo za:

črnega medveda 850 €, grizlija 5.000 € in volka 125 € (v koledarskem letu je enemu lovcu dovoljeno upleniti le tri volkove).

Interesenti za lov lahko dobijo dodatne informacije pri Northern Wilderness Outfitters: telefon ali faks: 001-250-563-6377; e-mail: mark.terhorst@hotmail.com

Lovska farma DAMERON Namibija

Oktober organiziram lov na lovski farmi (v mojem spremstvu) Vse informacije dobite po telefonu 031/636-191.

Roman Setnikar

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

MADŽARSKA

LOV NA DAMJAKA V RUKU
4 polpenzionirani v luksuzni lovski koči, 3 dni organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca in terensko pripravo trofejev ter odstrelom damjaka z rogovjem

- do 2. kg 1.000 €
- do 2,5 kg 1.150 €
- do 3 kg 1.550 €
- do 3,5 kg 2.000 €
- do 4 kg 3.200 €

JESENSKO-ZIMSKI LOV NA JELENA
4 polpenzionirani v luksuzni lovski koči, 3 dni organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca in terensko pripravo trofejev ter odstrelom jelena z rogovjem

- do 5 kg 1.200 €
- do 6 kg 1.680 €
- do 7 kg 2.400 €
- do 8 kg 3.200 €

JESENSKO-ZIMSKI LOV NA MERJASCA
4 polpenzionirani v luksuzni lovski koči, 3 dni organizacije lova z vodenjem poklicnega lovca in terensko pripravo trofejev ter odstrelom merjasca s čekani

- 12 cm 800 €
- do 14 cm 1.000 €
- do 16 cm 1.200 €
- do 18 cm 1.600 €

Svojim štirinožnim prijateljem privoščite dober lov.

Peljite jih na lov na malo divjad na Madžarsko!

Njihova lovišča so (še) polna male divjadi. Vaš pes bo vsak dan dvignil z loža deset zajcev in več, pa tudi hitre, repate fazane. Pridružite se nam 22. 10. letos na dvodnevnu lovu.

Vam je morda več do lova v gorah? Do lova na gamsa? Kozla ali kozo z rogli trofejne vrednosti do 90 točk CIC boste lahko uplenili v lovišču v slovenskih gorah že za 700 €.

Lov na jelena v roku je izjemno doživetje. Kronajte ga z odstrelom trofejnega jelena z rogovjem za zlato medaljo in ogledom Nove Zelandije za ceno, nižjo od takega lova v evropskih loviščih. Tri dni lova, odstrel jelena z rogovjem 210 do 220 CIC točk, polni penzion ter letalski prevoz za ceno 6.990 €. Odhod naše skupine bo 10. aprila 2010.

Privlačen, a mnogim lovcem neznan je lov na jelena lopatarja. Izkoristite ugodno priložnost in se nam pridružite na lovu v roku v Romuniji. Odpotovali bomo 15. oktobra. Za tri dni lova, polni penzion in odstrel jelena z rogovjem do 3,0 kg je cena 1.490 €.

Pasat, d.o.o., Dolenjska cesta 11, 1000 Ljubljana
www.pasat.si > info@pasat.si > tel.: 01 428 37 40 > GSM: 041 728 143

VZREJALIŠČE FAZANOV V ITALIJI

Prodajamo mongolske fazane za izpust v naravo ali nadaljnjo vzrejo.
Dostavimo vam jih na zeleno lokacijo.

Kmetijsko posestvo Giovanni Madinelli – Ulica Codis 20 – 33050 Pocenia (VIDEM) ITALIJA
e-naslov: andrea.madi@libero.it ali mattelig@alice.it
Telefon: +3933 1 358 87 54 (govorimo slovensko)

Vzrejna komisija KZS za brak-jazbečarje in LKD Celje

organizirata

XI. Državno in lokalno uporabnostno tekmovanje alpskih brak-jazbečarjev,

ki bo v soboto, 24. 10. 2009, v lovišču LD Ponikva.

Zbor bo ob 8. uri pred lovskim domu LD Ponikva, Slatina pri Ponikvi 47.

Pisne prijave z obojestransko fotokopijo rodovnika pošljite tajnici komisije Jožici Metelko Kraševc, Zagaj pri Ponikvi 17, 3232 Ponikva (do 13. 10. 2007).

Tekmovali bodo lahko samo psi s opravljenim PNZ. Za lokalno tekmovanje se lahko prijavijo samo udeleženci z območja, ki ga zajema LKD Celje, za državno pa z območja vse Slovenije.

Podrobnejše informacije so na voljo po tel.: 041/647-216.

VIKING
Challenging the Laws of Nature since 1920

GORE-TEX

šport
OJCA

T: 02 82 150 31
E: mojca.sport@ko-mo.si
Na Šancah 2
2390 Ravne na Koroškem

Vzrejna komisija za brak-jazbečarje

objavlja tudi

POPRAVEK datuma vzrejnega pregleda.

VZREJNI PREGLED ZA BRAK-JAZBEČARJE

bo v soboto, 14. 11. 2009 (in ne 7. 11., kot smo pomotoma objavili v Lovcu 9/09!).

Ob tej priložnosti bo na konjeniškem hipodromu v Šentjerneju tudi srečanje ljubiteljev brak-jazbečarjev.

Začetek pregleda bo ob 9. uri. Poprejšnje prijave niso potrebne, s seboj imejte le originalni rodovnik in njegovo obojestransko fotokopijo.

Oseba za informacije je tajnica komisije Jožica Metelko Kraševc, 041/647-216.

OPTIČNE PIKE

Optične pike so namenjene za hitro streljanje in za streljanje v razmerah slabše vidljivosti.

RD 42 RD 30H RD 30 RD 25H

Optična pika 2. generacije Panoramo

dolžina: 82 mm, teža: 115 g,
4 velikosti merilne pike, 7 jakosti osvetlitve, ugodna cena:
120,00 €

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

**STRELNI DALJNOGLEDI
ANGLEŠKE FIRME HAWKE**

Velika izbira strelnih daljnogledov z osvetlitvijo ali brez. Daljnogledi so polnjeni z dušikom, so odporni proti odsunu in imajo 5-letno garancijo.

NE 6x44 IR 164,00 €
NE 1,5-6x44 IR 188,00 €
NE 3,5-10x50 IR 224,00 €

Informacije in naročila BELUGA, d.o.o., Ljubljana; Tel. 01 25 10 880 ali 041 72 60 11

DOG TRACE ELEKTRONSKE OVRATNICE ZA ŠOLANJE PSOV

PROFESIONALNA KAKOVOST ■
ZELO UGODNA CENA ■
EVROPSKI PROIZVOD ■
DOSTAVA V 24-H URAH ■
2 LETI GARANCIJE ■

Mitja Lorber s.p., Črtominova 9, 2000 Maribor
Gsm: 00386 41 302 333, info@dogtrace.si

www.dogtrace.si

KROJASTVO

Slavnostne lovske kroje, srajce (tudi z dolgimi rokavi), telovnike, plašče hubertus in pelerine izdelujemo po meri.

ROŽMAN

Branko Rožman, s.p.
Erjavčeva 5, Brežice
GSM: 031/544 808
www.krojastvo-rozman.si
e-pošta: krojastvo.rozman@siol.net

TEHNOOPTIKA
SMOLNIKAR d.o.o.

TRGOVINA IN SERVIS

Brnčičeva ulica 13
1231 Ljubljana-Črnuče
tel. +faks: 01 426 32 72
e-mail: tehnootika@siol.net
www.tehnootika-smolnikar.si

Nikon
ZEISS
SWAROVSKI OPTIK
BRESSER

PRESELILI SMO SE

interclass
cars d.o.o.
servis in prodaja vozil

Gorjupova 1, Ljubljana - Vič
(0)1 2000 940, 031 634 000
www.interclasscars.si

MAZDA
VOLVO

Ugodnosti za člane LD

...LOV NA KRILIH ŠNEFA
www.snef.si

LOVSKA OBLAČILA "ŠNEF"
LOVSKA OBUTEV
OPTIKA
ORGANIZACIJA LOVA

Tel.: 070 41 41 41 - Marko, 070 41 41 42 - Jani
info@snef.si

PREDSTAVIMO SE VAM TUDI V VAŠI LOVSKI DRUŽINI

AŠ

PUŠKARSTVO ŠPENDAL
Puškarstvo Špendal, d.o.o.
Gramozna pot 9, 1000 Ljubljana
Gsm: 041 399 307
E-mail: puskarstvo@siol.net

PRODAJA VRHUNSKIH IZDELKOV:

ZEISS **Leica** **CHEVALIER** **SWAROVSKI OPTIK**
TITAN **Blaser** **SAUER**

in ostale opreme...

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI DALJNOGLED 7 X 42 WP

- vrhunska kakovost slike
- izvrstna vidljivost v mraku
- široko vidno polje
- polnjen z dušikom
- natančna nastavitljivost
- 10-letna garancija
- cena: **210,00 €**

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena
LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

izvrstna vidljivost v mraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom
 dolžina: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA:
270,00 €

Beluga, d.o.o. • Ljubljana
 Naročila in informacije: 01/25 10 880 ali 041/72 60 11

Podjetje iz lovsko opremo

TITAN

Repetitivne risnice
 Steyr Mannlicher
 in Rössler – Titan

Oblačila in potrebna optika
 za lov na pogonih.

Na zalogi tudi krogelni naboji
 RWS, Gecco, Seille & Bellot.

Ulica OF, 8210 Trebnje
 Tel./faks: (07) 946-13-50
 e-pošta: veja.trebnje@siol.net
 Gsm: 041/617-482

Delovni čas:
 vsak delavnik od 15. do 19. ure
 sobota: od 8. do 12. ure

hirtenberger

Pri nas dobite optične pripomočke tovarn Zeiss, Kahles, Minox, Swarovski, Hawke.

Pnevmatike 4x4

INFORMACIJE PRI VAŠEM VULKANIZERJU
 ALI PO TELEFONU (01) 759 15 00

FAMM COMMERCE, d.o.o.
 Obrtna cona Logatec 10A

MA-SW www.fammcommerce.si MA-8060 radial MA-754 MA-751

OPTOLYTH NOVO
V SLOVENIJI

PROMOCIJSKA AKCIJA
 VRHUNSKE NEMŠKE OPTIKE
Natur erleben mit OPTOLYTH®

Optolyth daljnogledi, izvlečni in fiksni spektivi so izdelki vrhunske kakovosti,
 v celoti proizvedeni v Nemčiji - "100 % Made in Germany".

Daljnogledi Spektivi Izvlečni spektivi Dodatna oprema

Kombinacija robustne zasnove, stroge proizvodnje in kontrole kakovosti,
 zagotavlja visoko zanesljivost, na osnovi katere je izdelkom Optolyth
 dodeljeno **30 LET GARANCIJE**.

Več o **promocijski akciji** ter popularnih testih in primerjavah izdelkov Optolyth
 (v praksi na lovu) na uradni spletni strani **WWW.OPTOLYTH.SI**

Popularen Optolyth **ALPIN Classic 7x42** (gumiran)

- odlične karakteristike (Ceralin-Plus premazi leč...)
- aluminijasto/magnezijevo ohišje
- izredno lahek (565 gramov)
- 30 let garancije
- redna cena 485,00 EUR
- v promocijski akciji **436,50 EUR**

OPTOLYTH Slovenia
 Generalni zastopnik in distributer za Slovenijo
 E-pošta: info@optolyth.si
 Tel.: +386 (0) 40 59 00 79
 Splet: www.optolyth.si

Iščemo distributerje na
 področju celotne Slovenije...

OPTIK

ZMAGOVALEC

Kia cee'd - najbolje prodajan avto
 srednjega razreda v Sloveniji

7 LET
 CEE'D GARANCIJA

cee'd že od
9.990 EUR

7-let garancije in 5 EURO NCAP zvezdic za varnost, inovativni
 design, varčni motorji, bogata oprema in **nepremagljiva cena.**

KIA
 KIA MOTORS
 Official Partner

KMAG d.d., Leskoškova 2
 Ljubljana, 01/58-43-333
www.kia.si

*Pogoji garancije na voljo na www.kia.si/akcija, oz. pri zastopniku Kia. Kombi poraba goriva in emisija za vozilo cee'd 1.4 je 6,3l/100km, 149 g/km CO₂. MP cene vključujejo vse dane popuste, akcije, bonuse ter ne vključujejo doplačil met. barve, prevoza. Navedene akcijske cene za cee'd že vključujejo 1.000 EUR dodatnega popusta. *Obdobje januar - julij 2009. Slike so simbolične.